McCarthy
mac
Cesta

Cormac McCarthy

Cesta

Edici
anglo-amerických autorů
řídí Eva Slámová

Přeložil Jiří Hrubý

© Argo, 2008
The Road
Copyright © 2006 by M-71, Ltd.
Translation © Jiří Hrubý, 2008
Cover art © Jozef Gertli Danglár, 2008

ISBN 978-80-7203-973-9

Tuto knihu věnuji
Johnu Francisi McCarthymu

Probudil se v lese za noci, do tmy a zimy, a dotkl se dítěte, které spalo vedle něho. Noci temnější než temnota sama a každý den šedivější než ty předcházející. Jako kdyby byl svět stále méně zřetelný, protože přichází jakýsi mrazivý zelený zákal. S každým drahocenným nadechnutím se mu ruka bez jediného zvuku nadzdvihla, a pak zase klesla. Odsunul igelit a posadil se ve svých páchnoucích šatech a pokrývkách; podíval se k východu, jestli neuvidí světlo, ale ani náznak. Ve snu, z něhož se právě probudil, byl v jeskyni, do které ho chlapec zavedl za ruku. Jejich světlo poskakovalo po mokrých hladkých stěnách. Byli jako pohádkoví poutníci, jež spolklo nějaké žulové zvíře, ztracení v jeho útrobách. Hluboké žlábky ve skále, kde kapala a zpívala voda. V tichu odměřovaly minuty země, její hodiny a dny, a roky bez ustání. A najednou se ocitli v ohromném jeskynním prostoru s černým, pradávným jezírkem. Na protějším břehu zdvihlo jakési zvíře hlavu od tůně přehrazené vápencovým valem a od tlamy mu odkapávala voda; do světla hledělo naprosto bílýma, nevidoucíma očima - připomínaly pavoučí vajíčka. Zvíře hlavou komíhalo těsně nad vodou, jako by chtělo zvětřit to, co nevidí. Sedělo tam bledé, nahé a průhledné, stín alabastrových kostí se odrážel na stěně jeskyně. Vnitřnosti, tepající srdce. Mozek pulzující v matné skleněné nádobě. Zvíře kývalo hlavou ze strany na stranu, tiše zamručelo, otočilo se a bez hlesu odklusalo do tmy.

Vstal s prvními náznaky šedého světla; nechal chlapce ještě spát a šel k silnici. Seděl na bobku a sledoval krajinu na jihu. Ticho, pusto, bez Boha. Myslel si, že je říjen, ale jistý si nebyl. Už několik let neměl kalendář. Šli na jih. Tady už další zimu nepřežijí.

Když už bylo dost světla na dalekohled, prohlížel si údolí pod sebou. Všechno se propadalo do černého šera. Nad asfaltovou vozovkou vířil popílek. Pečlivě si prohlížel to málo, co bylo vidět. Mezi mrtvými stromy občas probleskovala silnice. Hledal alespoň něco barevného. Nebo nějaký pohyb. Náznak toho, že někde stoupá dým. Odložil dalekohled a stáhl si z obličeje bavlněnou roušku; otřel si nos o zápěstí a dál prozkoumával krajinu. Pak už dalekohled jen držel v ruce a díval se, jak se popelavé světlo sráží nad krajem. Jasné mu

bylo jen to, že jeho jediným pověřením je ten chlapec. Řekl: Pokud on není slovem Božím, pak Bůh nikdy nepromluvil.

Když se vrátil, chlapec ještě spal. Stáhl z něj modrou nepromokavou plachtu, složil ji a odnesl do nákupního vozíku ze supermarketu; igelitovou plachtu uložil a donesl talíře, kukuřičné sušenky v igelitovém sáčku a umělohmotnou láhev se sirupem. Rozprostřel na zemi malý kousek plachty, který používali jako stolek, nachystal všechno k snídani a pak z pouzdra u opasku vytáhl revolver, položil ho na ubrus a jen tak seděl a díval se na spícího chlapce. V noci si sundal roušku, a ta teď byla někde pod dekami. Díval se na chlapce a také mezi stromy hleděl směrem k silnici. Bezpečné místo to tedy nebylo. Teď za denního světla je bylo od silnice vidět. Chlapec se pod přikrývkami otočil. Pak otevřel oči. Ahoj, táto, řekl.

Jsem tady.

Já vím.

O hodinu později už byli na silnici. Muž tlačil vozík a oba, chlapec i on, měli na zádech batoh. Nesli si v nich základní věci. Pro případ, že by museli vozík nechat vozíkem a utíkat. Na držadle vozíku měl připevněné chromové zpětné zrcátko z motocyklu - v něm sledoval silnici za nimi. Posunul si batoh na ramenou o něco výš a rozhlížel se po zbědované krajině. Silnice byla pustá. Dole v údolíčku klidný zákrut šedé řeky. Nehybný, dokonalá křivka. Na břehu uschlé rákosí. Jsi v pořádku? zeptal se. Chlapec přikývl. V modrošedém světle vyrazili po asfaltu, šourali se popílkem, jeden druhému navzájem představovali celý svět.

Řeku přešli po starém betonovém mostě a po několika kilometrech se ocitli u benzinové pumpy. Stáli na silnici a upřeně na ni hleděli. Měli bysme to tu omrknout, řekl muž. Porozhlídnout se. Plevele, kterými se brodili, se rozsypávaly na prach. Přešli rozbitý asfalt parkoviště a našli nádrž, z níž se čerpal benzin. Uzávěr tam nebyl; muž se opřel o lokty a čichal k trubce, ale vůně benzinu byla jen pohádka, zbyl po něm jen velmi slabý zápach. Postavil se a prohlížel si budovu. Bylo zvláštní, že na čerpadlech pořád ještě visely hadice. Okna nebyla

rozbitá. Dveře do servisu byly dokořán, a tak vešel. U zdi stála plechová krabice na nářadí. Podíval se do zásuvek, ale nic se mu nehodilo. Výborné půlpalcové šrouby. Nebozez. Rozhlížel se po dílně. Plechový sud plný vyhozených věcí. Šel do kanceláře. Všude prach a popílek. Chlapec zůstal stát ve dveřích. Kovový stůl, pokladna. Staré návody k automobilům, nafouklé vlhkostí. Děravou střechou teklo, linoleum bylo flekaté a pokroucené. Šel ke stolu a zůstal stát. Pak zvedl telefonní sluchátko a vytočil dávné číslo svého táty. Chlapec přihlížel. Co to děláš? zeptal se.

Po půl kilometru se na silnici zastavil a ohlédl se. My vůbec nemyslíme, řekl. Musíme se vrátit. Sjel s vozíkem z vozovky a položil ho na bok v místě, kam nebylo ze silnice vidět. Nechali tam i batohy a šli zpátky k pumpě. V dílně překlopil barel s odpadky a vyndal všechny litrové plastové lahve od oleje. Pak seděli na zemi a z jedné po druhé vykapávali, co zbylo na dně; obrácené lahve nechali vykapat do hrnce a nakonec měli téměř půl litru motorového oleje. Zašrouboval umělohmotný uzávěr, otřel láhev hadrem a potěžkával ji v ruce. Olej do lampičky, rozsvětlí si dlouhé šedé večery. Dlouhá šedá jitra. Budeš mi moct přečíst pohádku, viď, řekl chlapec. Jistě, ano, odpověděl.

Na opačném svahu říčního údolí vedla silnice úplně černým spáleništěm. Na všech stranách ohořelé kmeny bez větví. Popel hnaný po silnici, ve větru tiše hvízdaly dráty jako paže visící z ohořelých sloupů. Spálený dům na mýtině a za ním louky, holé a šedé, a dál obnažená červená hlína - opuštěné práce na silnici. O něco dál stály billboardy inzerující motely. Všechno vypadalo jako kdysi, jen to bylo vybledlé a zchátralé. V nejvyšším bodě stoupání stáli v ledovém větru a oddychovali. Podíval se na chlapce. Ten řekl: Jsem v pořádku. Muž mu položil ruku na rameno a kývl směrem k otevřené krajině pod nimi. Vyndal z vozíku dalekohled, stál na silnici a prohlížel si krajinu dole; v šedivém oparu se tam rýsovalo velké město - jako kdyby ho v pustině někdo nakreslil uhlem. Nedalo se nic rozpoznat. Nikde žádný kouř. Můžu se podívat? zeptal se chlapec. Jistěže mů-

žeš. Chlapec se opřel o vozík a ostřil. Co vidíš? zeptal se muž. Nic. Sklonil dalekohled. Prší. Ano, přikývl muž. Já vím.

Nechali vozík ve strži, přikrytý plachtou, a mezi černými stojícími kmeny stoupali do stráně, tam, kde spatřil delší skalní římsu; sedli si pod skalní převis a dívali se, jak vítr údolím žene dešťové opony. Byla pořádná zima. Tiskli se k sobě; oba měli přes bundu ještě deku a po chvíli déšť ustal a v lese už jen kapalo.

Když se vyjasnilo, šli zpátky k vozíku a zpod plachty si vzali další deky a věci potřebné na noc. Vystoupali zase do kopce a utábořili se na suché hlíně pod skálou; muž vsedě chlapce objímal, aby ho zahřál. Zabalení v dekách hleděli, jak se na ně snáší bezejmenná tma. Šedivá silueta města zmizela spolu se soumrakem jako zjevení. Zapálil lampičku a postavil ji do závětří. Pak se vrátili k silnici; muž vzal chlapce za ruku a šli spolu na kopec, kde silnice dosahovala nejvyššího bodu a odkud viděli setmělý kraj na jihu. Stáli tam ve větru zahalení do deky a pozorně se dívali, jestli nespatří náznak ohně nebo světlo lampy. Vůbec nic. Lampička na skále na úbočí vrhala velmi matné světlo; po chvíli se za ním vydali. Všechno bylo moc mokré, aby dokázali rozdělat oheň. Skrovné jídlo jedli studené a pak se zavrtali do dek a lampičku nechali hořet mezi sebou. Přinesl chlapcovu knížku, ale ten byl na čtení moc unavený. Můžeme nechat svítit, dokud neusnu? zeptal se. Určitě. To můžeme.

Jenže nemohl usnout velmi dlouho. Za chvíli se otočil a podíval se na muže. V matném světle měl od deště na obličeji černé šmouhy - vypadal jako nalíčený herec z dávných časů. Můžu se tě na něco zeptat? řekl.

Samozřejmě.

Umřeme?

Jednou ano. Teď ještě ne.

A pořád jdeme na jih.

Ano.

Aby nám bylo teplo.

Ano.

Tak jo.
Tak jo co?
Nic. Prostě tak jo.
Už spi.
Tak jo.
Já už tu lampičku zhasnu. Nebude ti to vadit? Nebude.
A pak se ještě ozvalo ze tmy: Můžu se ještě na něco zeptat?
Samozřejmě. Ptej se.
Co bys udělal, kdybych umřel?
Kdybys umřel, chtěl bych umřít taky.
Abys mohl být se mnou?
Ano. Abych mohl být s tebou.
Tak jo.

Ležel a poslouchal, jak v lese kape voda. Byli na samém dně. Zima a ticho. Popílek ze zaniklého světa hnaný v prázdné krajině nevraživými poryvy větru sem a tam. Popílek hnaný dopředu, pak rozptýlený a zase větrem posbíraný. Všechno se vymklo z kloubů. Ve vzduchu plném popílku scházela sebemenší opora. Na živu je drželo každé nadechnutí, chvějivé a kratičké. Kdybych aspoň měl srdce z kamene.

Vzbudil se před rozbřeskem a díval se, jak se rodí nový šedivý den. Pomalu a matně. Vstal, když chlapec ještě spal, a obul se. Zachumlaný do deky šel mezi stromy. Sestoupil ke skalní rýze. Sedl si na bobek, aby si odkašlal, a pak kašlal velmi dlouho. Pak prostě jen klečel v popílku. Zdvihl obličej ke světlající obloze. Jsi tam? zašeptal. Spatřím tě v poslední chvíli? Máš vůbec krk, aby tě šlo uškrtit? Máš srdce? Buď navěky proklet... a máš vůbec duši? Ach Bože, šeptal. Bože.

Městem procházeli za poledne následujícího dne. Revolver měl pěkně po ruce - položený na složené plachtě na vozíku. Trval na tom, že chlapec musí jít těsně vedle něho. Město bylo ponejvíc jedno velké spáleniště. Ani známka života. Na ulicích seškvařená auta, všude prach a popel. Fosilní stopy ve vyschlém blátě. Mrtvé tělo ve dveřích, vyschlá kůže. Šklebí se na dnešní den. Muž k sobě přitáhl

chlapce ještě blíž. Pamatuj si, že co si dáš do hlavy, tam už zůstane napořád, řekl. Měl by ses nad tím zamyslet.

Něco zapomeneš, nebo ne?

To ano. Zapomeneš, co si chceš pamatovat, a pamatuješ si, co chceš zapomenout.

Asi kilometr a půl od strýčkovy farmy bylo jezero; na podzim tam se strýčkem získávali dřevo. Seděl na zádi člunu a ruku měl ponořenou ve studené zčeřené vodě; starý pán se opíral do vesel a nohy v chlapeckých černých plátěnkách měl zapřené o kolmé výztuže. Ten jeho slamák. V zubech převaloval malou fajfku - od kalíšku dýmky se houpala tenounká slina. Strýček se otočil, aby se podíval na vzdálený břeh; objímal rukojeti vesel a vyndal si dýmku z úst, aby si hřbetem ruky otřel bradu. Na břehu rostly břízy - jako kosti se rýsovaly na tmavozelených jehličnanech za nimi. Břeh jezera před vlnami chránily pokroucené pahýly, šedivé a opršelé; byly to větve z popadaných stromů, následek dávného hurikánu. Kmeny už dávno pořezali a odtahali ke spálení. Strýček otočil člun, vyndal vesla z vody. Pluli nad písčitou mělčinou, dokud se záď na písku nezarazila. V průzračné vodě mrtvý okoun břichem nahoru. Žluté listí. Nechali boty na teplých nalakovaných prknech a vytáhli člun na břeh, kde ho přivázali. K plechovce od sádla vyplněné betonem; uprostřed bylo očko. Šli po břehu a strýček si prohlížel pahýly stromů, bafal z dýmky, konopné lano stočené na rameni. Pak jeden strom vybral. Popadli ho za kořeny, které jim posloužily jako páka, a obrátili ho; podařilo se jim strom částečně dostat na vodu. Nohavice si ohrnuli ke kolenům, ale stejně si kalhoty zmáčeli. Přivázali lano k zádi a veslovali zase přes jezero a trhaně za sebou táhli kládu. Mezitím nastal večer. Jen pravidelné cvakání a šoupání veslových vidlic. Jezero jako tmavé sklo a na břehu se rozsvěcovala okna. Někde hrálo rádio. Oba celou dobu mlčeli. Dokonalý den jeho dětství. Den, který formoval dny následující.

V dalších dnech a týdnech se plahočili na jih. Osamělí a zarputilí. Drsný kopcovitý kraj. Hliníkové domky. Mezi holými stromy občas zahlédli úseky mezistátní silnice. Zima a dál se ochlazovalo. Za hor-

ským průsmykem zůstali stát a hleděli směrem k jihu přes nekonečnou pláň; spálená země kam až oko dohlédlo, zčernalá skaliska vyrůstající z hromad popele, popelové duny hnané větrem pustinou. Matný náznak sunoucího se slunce, nespatřeného přes ponurou oblohu.

Celé dny se brodili spálenou krajinou. Chlapec našel nějaké voskovky a namaloval si na obličej tesáky; bez reptání se plahočil dál. Jedno z předních koleček vozíku se začalo viklat. Co s tím? Nic. Kde všechno už před nimi shořelo na popel, tam nemohli doufat v oheň, a noci jsou delší, temnější a mrazivější, než dosud zažili. Mráz, při němž pukají skály. Při němž se dá zmrznout. Tiskl třesoucího se chlapce k sobě a ve tmě počítal každé křehké nadechnutí.

Probudilo ho vzdálené hřmění; posadil se. Vůkolem slabé, chvějivé světlo, které jako by odnikud nevycházelo, lámalo se v dešti poletujících sazí. Přetáhl přes oba plachtu a jen tak ležel a poslouchal. Kdyby zmokli, žádný oheň, u něhož by se usušili, by nebyl. Kdyby zmokli, nejspíš by to znamenalo konec.

Za těch nocí se budil do černoty neproniknutelné, v níž nebylo vidět vůbec nic. Do tmy, z níž vás bolí uši, jak v ní usilovně nasloucháte. Nejednou musel vstát. Jediným zvukem byl vítr ve větvích holých spálených stromů. Vstal a třásl se v ledové autistické temnotě; natahoval paže, aby neztratil rovnováhu, a v předsíních lebky se horečně zabýval tím, jaké vůbec mají šance. Dávný příběh. Vydržet zpříma. Před každým pádem je zaváhání. Dlouhými kroky pochodoval do nicoty; počítal je, aby se pak bezpečně vrátil. Měl zavřené oči, máchal rukama. Vzpřímeně vůči čemu? Něco bezejmenného v černé noci, žíla nebo nějaká síť. On a hvězdy kolem toho kroužili. Jako ohromné kyvadlo opisující každodenní dlouhé pohyby vesmíru, o němž lze říct, že neví nic, a přece něco vědět musí.

Přes strupatý, popelavý kraj jim to trvalo dva dny. Dál silnice vedla po hřebeni, kde na obou stranách pustý les doslova odpadával. Sněží, řekl chlapec. Díval se na oblohu. K zemi se snášela jediná šedivá

vločka. Chytil ji do dlaně a díval se, jak taje jako poslední hostie křesťanství.

Putovali dál bok po boku - měli přes sebe přehozenou plachtu. Vířící vločky, mokré a šedé, padaly odnikud. Šedivá břečka při kraji silnice. Černá voda vytékající zpod vlhkých návějí popele. Na vzdálených hřebenech už nebylo vidět vatry. Říkal si, že už se nejspíš krvavé kulty navzájem zlikvidovaly. Po této silnici nikdo nešel. Nikde lupiči ani záškodníci. Po čase přišli k servisu u silnice. Stáli v otevřených dveřích a dívali se, jak od hor v poryvech přichází šedá plískanice.

Posbírali papírové krabice a rozdělali si na podlaze oheň; muž našel nějaké nářadí, vyndal z vozíku všechny věci a teď se vsedě snažil spravit to kolečko. Vyndal šroub s maticí, odstranil upínací pouzdro a nahradil je kouskem trubky, který si přiřízl pilkou na železo. Pak všechno zase sešrouboval, vozík postavil a popojížděl s ním po podlaze. Jezdil obstojně. Chlapec ho při všem pozorně sledoval.

Ráno šli dál. Zpustošená země. Kančí kůže přitlučená na vratech stodoly. Odrbaná. Štětinatý ocásek. Ve stodole na trámech tři oběšenci, vysušení a zaprášení v pruzích probleskujícího světla. Něco by tu mohlo být, poznamenal chlapec. Kukuřice nebo tak. Jdeme odsud, řekl muž.

Nejvíc starostí mu dělaly jejich boty. Pak také jídlo. Jídlo bylo permanentní problém. Ve staré prkenné udírně našli vysoko v koutě viset šunku. Vypadala jako vytažená z hrobu, naprosto vysušená a scvrklá. Zabořil do ní nůž. Uvnitř červené, slané masíčko. Šťavnaté a lahodné. Večer si šunku hřáli na ohni, tlusté plátky dávali ohřát do plechovky s fazolemi. V noci se vzbudil za tmy a měl pocit, že se odněkud z nízkých kopců ozývají velké bubny. Pak se vítr otočil a bylo naprosté ticho.

Ve snech k němu přicházela jeho bledá nevěsta - vynořila se z hustého, zeleného listoví. Nabilo namalované prsní bradavky a žebra. Měla na sobě průhledné šaty, tmavé vlasy vyčesané a sepnuté hřebe-

ny ze slonoviny a želvoviny. Její úsměv a oči zapíchnuté do země. Ráno zase sněžilo. Na elektrickém vedení se udělaly šedé ledové korálky.

Ničemu z toho nevěřil. Tvrdil, že člověku v ohrožení se mají správně zdát sny o ohrožení a všechno ostatní je jen příznak sklíčenosti a volání smrti. Spal málo a špatně. Zdálo se mu, že jde rozkvetlým lesem, kde před nimi - před ním a chlapcem - létají ptáci a obloha je modrá, až to bolí, ale už se naučil z tak vábivých světů budit. Ležel ve tmě a v ústech mu doznívala ďábelská chuť broskve z nějakého přízračného sadu. Říkal si, že kdyby žil dost dlouho, uvidí, jak se svět konečně vytratí. Jako by ten umírající svět obývali ti, co právě přicházejí o zrak - všechno se pomalu vymaže z paměti.

Ze snění na silnici se probudit nemohl. Trmácel se dál. Vzpomínal na vše s ní související, ale její vůni si vybavit nedokázal. Seděla vedle něj v divadle a předkláněla se, aby lépe slyšela hudbu. Vyřezané pozlacené zdobení, svícny na stěnách a po obou stranách opona jako dva vysoké zřasené sloupy. Držela jeho ruku na svém klíně - přes její tenké letní šaty cítil konec punčoch. Tenhle moment navěky. A teď si připomeň svou temnotu, ledový chlad a jestli nejsi proklet.

Ze dvou nalezených smetáků si zhotovil takové zametací zařízení - přidrátoval je k vozíku, aby před kolečky z cesty zametaly větve; chlapce posadil do vozíku a sám se postavil na tyč vzadu, jako by řídil psí spřežení; vyrazili z kopců dolů a zatáčky vybírali nakláněním, jako to dělají bobisté. Poprvé po hodně dlouhé době viděl na chlapcově tváři úsměv.

Na vršku kopce silnice zatáčela a zároveň tam bylo odpočívadlo a cesta odbočující do lesa. Sedli si na lavičku a hleděli přes údolí, kde zvlněná krajina mizela v popílkové mlze. Bylo tam jezero. Ve vypleněné prohlubni zdejší krajiny ledové, šedé a bezútěšné.

Co to, tati, je?

Přehrada.

A k čemu?

Vzniklo tam jezero. Než tu přehradu postavili, byla tam prostě jen řeka. Přehrada použila protékající vodu ve velkých jako ventilátorech, říkalo se jim turbíny, a ty dělaly elektřinu.

Aby bylo světlo.

Ano. Aby bylo světlo.

Můžem se tam jít podívat?

Řekl bych, že je to moc daleko.

Bude tam ta přehrada ještě dlouho?

Asi jo. Je z betonu. Nejspíš vydrží několik staletí. Možná tisíciletí.

Myslíš, že by v tom jezeře mohly být ryby?

Ne. Nic v tom jezeře není.

Kdysi dávno někde tady poblíž pozoroval sokola padajícího velmi dlouho podél modré horské stěny; kýlem hrudní kosti rozrazil přesně uprostřed letku jeřábů a s úlovkem kývajícím se v pařátech sletěl dolů k řece. Ulovený jeřáb byl celý pomuchlaný, nadýchané peří za ním vlálo v nehybném podzimním vzduchu. Vzduch jako struhadlo. Té chuti na jazyku se člověk nikdy nezbavil. Stáli v dešti jako zvířata na pastvě. Pak šli dál a za monotónního mrholení nad sebou drželi plachtu. Měli mokré a studené nohy, boty se jim rozpadaly. Na stráních nesklizená úroda - uschlá a polehlá. V dešti se na horském hřebeni rýsovaly černé holé stromy.

A sny tak barevné. Jak jinak by nás smrt nalákala? Za probuzení do chladného rozbřesku byl ze všeho rázem popel. Jako když na některé starověké fresky, po staletí zakryté, náhle dopadne denní světlo.

Za trochu lepšího počasí a v chladu konečně dorazili do nížiny - do širokého říčního údolí, ještě se dalo rozpoznat, jak bývala půda rozparcelovaná, vše uschlé až ke kořenům, zdevastovaná pustina. Pořád jeli po asfaltu. Vysoké dřevěné domy. Na střechách vlnitý plech. Na louce roubený seník s reklamou na zkosené střeše; vyšisovaná třímetrová písmena: Navštivte Rock City.

Živé ploty podél silnice už byly tytam; vystřídalo je černé pokroucené ostružiní. Nikde známka života. Nechal chlapce na silnici s revolverem v ruce a sám vystoupal po starých mramorových schodech. Šel po verandě statku; stínil si oči a nahlížel do oken. Vešel do kuchyně. Na podlaze harampádí, staré noviny. Porcelánový servis v kredenci, zavěšené hrnečky. Prošel předsíní a zastavil se u dveří do obýváku. V rohu stálo starožitné harmonium. Televizor. Levný čalouněný nábytek a stará skříň, ručně vyřezaná z třešňového dřeva. Vyšel nahoru po schodech a procházel ložnicemi. Na všem vrstva popílku. Dětský pokoj s plyšovým psem na okenní římse - pes hleděl do zahrady. Prošel věcmi ve skříních. Odhrnul přehozy na postelích a odnesl si dolů dvě kvalitní vlněné přikrývky. Ve spíži byly tři zavařovačky s naloženými rajčaty. Odfoukl z víček prach a prohlížel si je. Někdo před ním těm rajčatům nevěřil, a vlastně jim nevěřil ani on. Vyšel ven s dekami přehozenými přes rameno; zase vyrazili po silnici.

Na předměstí přišli k supermarketu. Na parkovišti pokrytém odpadky několik starých aut. Nechali tam vozík a procházeli uličkami mezi regály: i tam byly odpadky. V oddělení zeleniny našli na dně plechovek několik letitých fazolí a také cosi, co kdysi mohlo být meruňkami; dávno vyschly a byly jen scvrklým připodobněním sebe sama. Chlapec šel za ním. Vyšli zadními dveřmi. V uličce za samoobsluhou bylo několik hodně zrezivělých nákupních vozíků. Vrátili se do obchodu; hledali další vozík, ale žádné tam nebyly. U vchodu byly dva automaty na limonády - převržené a vypáčené. V popelu se všude kolem válely mince. Sedl si a rukou šátral v útrobách vyrabovaných automatů; ve druhém ruka sevřela chladný kovový válec. Pomalu ruku vytáhl; vsedě hleděl na coca colu.

Co je to, tati?

Prémie. Pro tebe.

Co je to?

Sedni si.

Sňal z chlapcových ramen popruhy batohu a batoh položil za něj na podlahu. Nehtem palce zajel pod hliníkový uzávěr na vršku ple-

chovky a otevřel ji. Přiblížil nos k mírnému zašumění u otvoru a podal plechovku chlapci. Tak na, řekl.

Chlapec si od něj vzal plechovku. Je to bublinkový, řekl.

Napij se.

Podíval se na svého otce, naklonil plechovku a napil se. Seděl a přemýšlel o tom. Fakt výborný, řekl.

To je jasný.

Taky se, táto, trochu napij.

Nechám ti to.

Jen se napij.

Vzal si od chlapce plechovku, usrkl a zase mu ji vrátil.

Vypij si to. Chvíli tu posedíme.

To proto, že už se nikdy další nenapiju, viď?

Nikdy je hodně dlouho.

Tak jo, řekl chlapec.

Za soumraku následujícího dne byli ve velkém městě. V dálce černé šero a vepředu dlouhé betonové úseky dálnice jako zbytky rozlehlého lunaparku. Revolver měl vepředu v pouzdru na opasku, bundu si nezapnul. Všude mumifikovaná těla. Na kostech zbytky masa. Suché pruhy svalů jako provazy, napjaté jako dráty. Svraštělá těla připomínající dávné lidi uchované v močálech, tváře jak zaprané prostěradlo, zažloutlé zuby připomínaly tyčkový plot. Mrtvoly vypadaly jako bosí poutníci z nějakého řádu: všem už dávno ukradli boty.

Šli dál. Bez ustání kontroloval situaci ve zpětném zrcátku. Jediným pohybem v ulicích ale byl poletující popel. Přešli vysoký betonový most přes řeku. Pod ním byl přístav. V šedé vodě napůl potopené lodě. Vysoké komíny po proudu řeky; ve vzduchu plném sazí je skoro nebylo vidět.

Příštího dne, několik kilometrů jižně od města, narazili v ohybu silnice na starý dřevěný dům, zpola utopený v uschlém ostružiní; komíny, štíty a kamenná zeď. Muž se zastavil. Pak tlačil vozík po příjezdové cestě.

Co to je, tati, za dům?

Tady jsem jako malej bydlel.

Chlapec stál a díval se na dům. Oprýskaná prkna dole většinou scházela - posloužila jako palivo -, takže bylo vidět hřebíky a izolaci. Uhnilé pletivo ze zadní verandy leželo na betonové terase.

Půjdeme dovnitř?

Proč bysme nešli?

Já se bojím.

Ty nechceš vidět, kde jsem bydlel?

Ne.

Neboj.

Mohl by tu někdo být.

To sotva.

A co když ano?

Hleděl na okno ve štítu - okno jeho bývalého pokoje. Pak se podíval na chlapce. Chceš tu počkat?

Ne. Tohle říkáš vždycky.

Promiň.

Dobře, ale stejně to říkáš.

Shodili batohy a nechali je na terase. Odkopávali na ní harampádí z cesty a vešli do kuchyně. Chlapec se ho držel za ruku. Víceméně jak si to pamatoval. Prázdné pokoje. V malé místnosti vedle jídelny stála železná dětská postýlka, prázdná; skládací kovový stolek. Tentýž litinový rošt v malém krbu. Ze stěn stržené borové obložení. Zůstala jen svislá prkna. Stál bez hnutí. Palcem na nalakované krbové římse nahmatával dírky po napínáčcích - před čtyřiceti lety tam visívaly punčochy. Tady jsme mívali Vánoce - když jsem byl kluk. Otočil se a zadíval se na zpustošenou zahradu. Šeříkové houští, uschlé. Stále ještě tvar živého plotu. Za studených zimních večerů při vánicích nešla elektřina; seděli jsme u krbu, já a moje sestry, a psali jsme úkoly. Chlapec se na něj díval. Díval se, jak je pod vlivem stínů, které neviděl. Měli bysme, táto, už jít. Ano, řekl muž. Ale ještě nešel. Prošli jídelnou, kde byl cihlový vnitřek krbu stejně žlutý jako první den; matka nesnesla začouzený krb. Zatékalo sem a podlaha byla zkroucená. V obýváku kosti malého zvířete, naskládané na hromádce. Zřejmě kočka. U dveří sklenice. Chlapec ho chytil za ruku. Vystou-

pali po schodech a zahnuli chodbou. Na podlaze malé kužely vlhké omítky. Obnažené stropní latě. Stál ve dveřích do svého pokoje. Pod trámy malý prostor. Tam jsem spával. Postýlku jsem měl u téhle stěny. Tisíce prosněných nocí, fantastické dětské sny, přehlídka světů přebohatých i děsivých se odehrávala v dětské hlavě, ale žádný z těch světů se neměl uskutečnit. Otevřel dveře do podkrovní komory; vlastně tak trochu čekal, že tam budou jeho dětské věci. Střechou tam dopadalo syrové denní světlo, šedé jako jeho srdce.

Měli bysme, táto, jít. Půjdem?

Samozřejmě. Půjdeme.

Já se bojím.

Já vím. Mrzí mě to.

Hrozně se bojím.

To nic. Neměli jsme sem chodit.

O tři noci později se na úbočí východních hor probudil za naprosté tmy - slyšel, že se něco blíží. Ležel s připaženýma rukama. Země se chvěla. Blížilo se to k nim.

Tati? ozval se chlapec. Tati?

Psst. To nic.

Co je to, tati?

Bylo to stále blíž a také hlasitější. Všechno se třáslo. Pak to pod nimi podjelo jako metro a zase se rozhostil noční klid. Chlapec se k němu tiskl a plakal, hlavou se mu tlačil na prsa. No tak. Nic se neděje.

Hrozně se bojím.

Já vím. Je to dobrý. Už je to pryč.

Co to, tati, bylo?

Zemětřesení. Už je to pryč. Nic se nám nestalo.

V prvních letech byly na silnicích zástupy uprchlíků navlečených do všeho možného. Měli nasazené roušky a brýle, v hadrech posedávali u silnice jako přeživší po havárii letadla. Na vozících si vezli krámy. Vláčeli různé kárky, kočárky, všechno možné. V lebkách živé oči. Bezbožné lidské skořápky plahočící se po silnicích a cestách jako utečenci z horečnatého světa. Konečně byla jasná křehkost úplně

všeho. Dávné problémy vyřešily nicota a noc. V posledních chvílích už jde všechno stranou. Světla zhasnou a všechno zmizí. Rozhlédni se kolem sebe. Věčnost je hodně dlouhá doba. Jenže chlapec věděl svoje: že věčnost není doba vůbec žádná.

V šedém podvečerním světle seděl u šedého okna opuštěného domu a četl staré noviny; chlapec spal. Moc zajímavé zprávy. Roztomilé obavy. V osm se zavírají květy prvosenek. Díval se na spícího chlapce. Dokážeš to? Až nastane čas? Dokážeš?

Seděli na silnici a jedli studenou rýži a studené fazole, jídlo, které si uvařili už před několika dny. Už začalo kvasit. Nikde se tu nedal nepozorovaně rozdělat oheň. Ve tmě a zimě spali schoulení u sebe pod páchnoucími dekami. Tiskl chlapce k sobě. Byl strašně hubený. Můj nejdražší, řekl. Nejdražší. Ale uvědomoval si, že kdyby byl dobrý táta, stále ještě by to měl udělat, jak to kdysi řekla. Totiž že ho od smrti dělí právě jenom chlapec.

Rok se chýlil ke konci. Sotva tušil, co je právě za měsíc. Původně si myslel, že mají jídlo na přechod hor, ale teď si nebyl jistý. Průsmyk na rozvodí byl patnáct set metrů vysoko a bude tam pořádná zima. Prohlásil, že všechno závisí na tom, jestli dojdou k moři, ale když se v noci vzbudil, bylo mu jasné, že jsou to prázdná slova, neopodstatněná. S jistou pravděpodobností umřou v horách, a tím to skončí.

Prošli rozvalinami turistického střediska a vyrazili silnicí na jih. Po mnoho kilometrů na svazích hor spálené lesy, sníh dříve, než předpokládal. Na silnici žádné stopy, nikde známka života. Ohněm očouzené balvany vypadaly jako medvědi: na stráních, kde se jen sem tam tyčil strom. Stál na kamenném mostě, pod nímž voda vtékala do tišiny a tam se pomalu otáčela šedá pěna. Tady kdysi v proudu pozoroval pstruhy-sledovali svůj dokonalý stín na kamenech pod sebou. Šli dál, chlapec se vlekl v jeho stopách. Muž se opíral do vozíku, silnice pomalu stoupala v serpentinách. Vysoko v horách ještě hořelo a v noci přes padající saze viděli sytě oranžové světlo požárů. Ochlazovalo se, ale oni teď nechávali oheň hořet celou noc; dokonce ještě

hořel, když ráno odcházeli. Nohy jim oběma zabalil do pytloviny a převázal provazem; zatím sněhu napadlo jen pár centimetrů, ale bylo mu jasné, že jestli ještě připadne, budou se muset obejít bez vozíku. Už takhle se jim šlo moc špatně, často zastavoval, aby si odpočinul. Odbelhal se na kraj silnice a tam zády k chlapci kašlal, předkloněný s rukama na kolenou. Narovnal se a v očích měl slzy. Šedý sníh byl zlehka postříkaný krví.

Tábořili u velkého balvanu; udělal z plachty a klacků přístřešek. Rozdělal oheň a pak začali k ohni vynášet dřevo, které jim mělo vydržet do rána. Udělali si na sněhu podložku ze suchých tsugových větví; pak seděli zabalení do deky, hleděli do ohně a pili poslední kakao, které našli už před několika týdny. Zase už sněžilo, z černoty se snášely měkké vločky. V příjemném teple začal klimbat. Přešel přes něj chlapcův stín. Nesl celou náruč dříví. Sledoval ho, jak přiživuje plameny. Boží ohnivý drak. Vyletující jiskry vyhasínaly v bezhvězdné temnotě. Ne všechna umírající slova jsou pravdivá a toto požehnání není o nic méně skutečné, když je odstřižené od reality.

Vzbudil se nad ránem - z ohně už byly jen žhnoucí uhlíky-a vydal se k silnici. Všude světlo. Jako by se ztracené slunce konečně vracelo. Oranžový sníh se tetelil. Lesní požár postupoval po hořlavých hřebenech nad nimi, proti zamračené obloze se plameny mihotaly jako polární záře. I když byla hrozná zima, stál tam velmi dlouho. Ta barva v něm probudila něco dávno zapomenutého. Udělat si seznam důležitých úkolů. Odrecitovat báseň. Nezapomenout.

Ochladilo se. Takhle vysoko v horách není nikde žádný pohyb. Nad silnicí se vznášel těžký pach kouře ze spáleného dřeva. Tlačil vozík sněhem. Každý den několik kilometrů. Netušil, jak je to ještě daleko do průsmyku. Jedli velmi málo, pořád měli hlad. Stál a hleděl do kraje. Hluboko pod nimi řeka. Kolik už ušli?

Zdálo se mu, že je nemocná a on o ni pečuje. Jako by ten sen byl o obětování se, ale tak to nevnímal. Ve skutečnosti se o ni nestaral a ona umřela sama kdesi v temnotě a už není žádný další sen ani jiný

bdělý svět a ani jiný příběh, co by se dal vyprávět.

Na téhle silnici nejsou Bohem oslovení lidé. Ti jsou pryč a já tu zůstal a oni si s sebou odnesli svět. Otázka: Jak se liší, co nikdy nebude, od toho, co nikdy nebylo?

Tma neviditelného měsíce. Noci jsou teď jen o něco méně černé. Za dne zapuzené slunce krouží kolem země jako truchlící matka s lampičkou.

Lidé sedící za rozbřesku na chodníku, napůl obětovaní, zachumlaní do oblečení, kouří. Jako nepovedená hromadná sebevražda nějaké sekty. A ostatní jim přijdou ještě na pomoc. Do roka hořely na horách ohně a ozývaly se pomatené písně. Křik vražděných. Za dne byla podél silnic vidět těla nabodnutá na kůly. Co ti lidé kdy provedli? Říkal si, že v dějinách snad dokonce bylo víc trestu než zločinu, ale moc ho to neuklidňovalo.

Vzduch byl řidší, takže si říkal, že nejvyšší bod cesty už nemůže být daleko. Možná zítra. Jenže přešel zítřek a nic. Už nesněžilo, ale stejně bylo na silnici sněhu patnáct centimetrů a tlačit vozík do prudkého kopce bylo hodně namáhavé. Říkal si, že tam budou muset vozík nechat. Kolik toho unesou na zádech? Stál a hleděl na holé svahy. Popílek padal na sníh, až už byl úplně černý.

V každé zatáčce se zdálo, že už je průsmyk těsně před nimi, a pak se jednoho večera zastavil, rozhlížel se kolem a to místo poznal. Rozepnul si bundu u krku, sundal kapuci a poslouchal. Vítr hvízdal v ohořelých tsugách. U vyhlídky prázdné parkoviště. Chlapec mu stál po boku. Za jedné dávné zimy tam on takhle stál se svým otcem. Co je to, tati? zeptal se chlapec. Průrva. Je to prostě průrva v horách.

Ráno chvátali dál. Byla hrozná zima. Po poledni zase začalo sněžit, a tak se utábořili brzy; dřepěli pod igelitovým přístřeškem a dívali se, jak sníh padá do ohně. Ráno leželo několik centimetrů nového sněhu, ale sněžit přestalo a bylo takové ticho, že téměř slyšeli bušit vlastní

srdce. Dal na uhlíky dřevo a rozdmýchal oheň; návějemi se plahočil k vozíku, aby ho vyhrabal ze sněhu. Probíral se plechovkami a pak se vrátil k ohni; seděli u něj a jedli poslední krekry a párky z konzervy. V kapse batohu našel ještě jeden poloprázdný sáček kakaa. Rozmíchal ho chlapci; sám sobě do šálku nalil horkou vodu. Seděl a foukal na kraj hrnečku.

Slíbil jsi, že to nebudeš dělat, řekl chlapec.

Co?

Ty, tati, moc dobře víš co.

Nalil horkou vodu zpátky do rendlíčku, vzal chlapcův hrnek a nalil z něj něco kakaa do svého; hrnek mu zase podal.

Pořád na tebe musím dávat pozor, řekl chlapec.

Já vím.

Když nedodržíš malé sliby, nedodržíš ani velké. Tak jsi mi to říkal.

Já vím. Jenže u mě to tak není.

Celý den se plahočili dolů - jižním svahem rozvodí. V hlubších návějích už se vozík vůbec nedal tlačit, musel prošlapávat cestu a táhnout ho jednou rukou za sebou. Kromě hor by jistě všude našli něco, co by mohlo posloužit jako sáňky. Plechovou dopravní značku nebo kus plechu ze střechy. Onuce měli promáčené; celý den jim byla na mokré nohy zima. Opíral se o vozík, aby popadl dech, a chlapec zatím čekal. Odněkud z hor se ozvala ostrá rána. Pak další. To jen padají stromy, řekl. Všechno je v pořádku. Chlapec se díval na ohořelé stromy u silnice. Nic se neděje, řekl muž. Dřív nebo později padnou všechny stromy na světě. Na nás ale nespadnou.

Jak to víš?

Prostě to vím.

I tak přicházeli ke stromům ležícím přes cestu; tehdy museli všechno z vozíku vyložit, přenést věci přes padlý kmen a zase je do vozíku naskládat. Při té příležitosti chlapec našel hračky, o nichž už ani nevěděl. Nechal si žlutý náklaďák; šli dál a autíčko vezli nahoře na plachtě.

Tábořili u silnice: na plácku na druhém břehu zamrzlého potoka. Vítr z ledu svál popílek; led byl černý a vypadal jako čedičová cesta vinoucí se lesem. Dřevo na oheň nasbírali na severním svahu, kde bylo sušší. Povalovali celé suché kmeny a táhli je k tábořišti. Rozdělali oheň a roztáhli plachtu; páchnoucí mokré oblečení pověsili na klacky - kouřilo se z něho. Nazí seděli zabalení do dek, otec si dal chlapcovy nohy na břicho, aby mu je zahřál.

Chlapec se v noci vzbudil a plakal; muž ho stiskl v náruči. No tak, šeptal. Je to dobrý.

Měl jsem zlej sen.

Já vím.

Mám ti ho vyprávět?

Jestli chceš.

Měl jsem takovýho toho tučňáka na klíček. Legračně se kolíbal ze strany na stranu a pleskal ploutvičkama. Byli jsme v tom domě, co jsme v něm kdysi bydleli. Tučňák najednou přišel zpoza rohu, jenže ho nikdo nenatáhl, takže to bylo hrozně strašidelný.

Aha.

V tom snu to bylo o moc strašidelnější.

Já vím. Některý sny jsou hodně strašidelný.

Proč se mi to zdálo?

Nevím. Ale už je to v pořádku. Přiložím na oheň. Ještě spi. Chlapec neodpověděl. Pak ještě řekl: Ten klíček se vůbec neotáčel.

Trvalo jim ještě čtyři dny, než sestoupili ze zasněžených hor, ale i dole ležely v některých zatáčkách zbytky sněhu; ještě daleko za sněhem byla silnice černá a mokrá od sněhu tajícího na horách. Vyšli na hranu hluboké rokle: hluboko v temnotě řeka. Stáli tam a poslouchali.

Na protější straně kaňonu vystupovaly skály, nad srázem se jen tak tak držely tenké černé stromy. Lomoz ustával a zase sílil. Z nížiny vanul ledový vítr. K řece šli celý den.

Vozík nechali na parkovišti a šli dál lesem. Od řeky se k nim neslo tlumené burácení. Z vysoké skalní hrany se tam šedou vodní tříští do

tůně řítil vodopád vysoký tak pětadvacet metrů. Ve vzduchu byla přímo cítit voda a také vnímali chlad, který z ní vystupoval. Lavice mokrého říčního štěrku. Stál tam a díval se na chlapce. Týýý jo, řekl chlapec. Nemohl od toho odtrhnout oči. Sedl si na bobek, nabral rukou kamínky a přičichl k nim. Zase je nechal spadnout - při pádu zachrastily. Oblázky, hlaďounké jako kuličky nebo kamenné bonbony, žilkované a proužkované. Díky vodní tříšti byly černé placáky a kousky vyhlazeného křemene krásně lesklé. Chlapec došel k řece také, sedl si na bobek a nabral tmavou vodu. Voda padala téměř přesně doprostřed tůně. V kruzích se tam točila šedá pěna. Stáli vedle sebe a snažili se překřičet ten rámus.

Je ti zima?

Jo, příšerná.

Chceš do vody?

Nevím.

Určitě chceš.

Můžu?

Jen do toho.

Rozepnul si bundu a nechal ji spadnout na oblázky. Chlapec vstal; oba se svlékli a vešli do vody. Byli až přízračně bledí a třásli se. Pohled na hubeného kluka mu mohl utrhnout srdce. Skočil tam po hlavě; vynořil se a lapal po dechu. Pak se postavil a bouchal se do paží.

Budu tam stačit? křikl chlapec.

Budeš. Pojď.

Otočil se a plaval k vodopádu; nechal do sebe mlátit vodu. Chlapec stál v tůni a voda mu sahala do pasu. Držel se za ramena a poskakoval na místě. Muž se pro něj vrátil. Držel ho a nadnášel, jako kdyby chlapec plaval sám. Ten lapal po dechu a plácal rukama do vody. Jde ti to, povzbuzoval ho. Jde ti to výborně.

Třásli se jak osiky; oblékli se a šplhali pěšinou k horní řece. Šli podél skalisek až tam, kde řeka jako by končila v prostoru; držel chlapce a odvážil se až na hranu skály. Řeka mizela přes kraj, jako by ji něco nasávalo, a padala přímo do tůně. Celá řeka. Chlapec se ho držel za paži. To je teda hloubka, vydechl.

To je.

Zabil by ses, kdybys tam spadnul?
Pořádně by ses potloukl. Je to hodně hluboko.
Fakt děsivý.

Šli lesem. Světlo slábl. Šli po plochých březích horní řeky, všude kolem mohutné ohořelé stromy. Hustý jižní les, v němž kdysi rostly noholist a zimozelen. Všehoj ženšenový. Syrové, mrtvé větve rododendronů - zkroucené, sukovité, černé. Zastavil se. Něco ho zaujalo v hlíně a popelu. Sklonil se a vytáhl to. Celý trs hub - scvrklých, vyschlých, svraštělých. Jednu vzal, přidržel si ji u nosu a přičichl k ní. Trošku si ukousl z okraje a žvýkal.

Co je to, tati?
Smrže. Jsou to smrže.
Jaký smrže?
Takové houby.
Dají se jíst?
Ano. Kousni si.
Je to dobrý?
Kousni si.
Chlapec k houbě přičichl, kousl si a žvýkal. Podíval se na otce. Docela dobrý, prohlásil.

Vytahovali smrže ze země, drobné, nadpřirozeně vyhlížející věci - dával je do chlapcovy kapuce. Šli zpátky na silnici a pak k vozíku a tábořišti u tůně pod vodopádem; smyli ze smržů hlínu a popel a nechali je máčet v rendlíku. Když rozdělal oheň, byla už tma; na kládě nakrájel houby k večeři a shrnul je na pánvičku; přidal slaninu z fazolové konzervy. Pánvičku položil na žhavé uhlíky, aby houby podusil. Chlapec přihlížel. Tady je to, tati, fajn, řekl.

Společně jedli trochu hub s fazolemi, pili čaj a jako dezert hruškový kompot z plechovky. Oheň rozdělal u skály a v místě skalní průrvy postavil ochranný val; plachta za nimi odrážela teplo, takže seděli ve vyhřátém domečku a mohl chlapci vyprávět. Dávné příběhy odvahy a spravedlnosti, jak si je pamatoval, dokud chlapec zabalený do dek neusnul. Pak přiložil na oheň a lehl si také, v teple a příjemně

nasycený; poslouchal, jak za nimi tiše duní vodopád - ve tmě a zuboženém lese.

Ráno vyrazil pěšinou po proudu řeky. Chlapec měl pravdu, že je to výborné místo, a tak chtěl najít stopy případných dalších návštěvníků. Nenašel vůbec nic. Díval se na řeku v místě, kde vtékala do tišiny a na hladině se dělaly víry. Upustil do vody bílý kamínek, ale ten zmizel tak rychle, jako by ho řeka polkla. U podobné řeky stál v životě jen jednou a díval se na pstruhy v hluboké tůni: ve vodě barvy čaje je nebylo vidět, pokud se při krmení nenatočili na bok. V temné hlubině odrazili sluneční paprsky, jako když se v jeskyni zaleskne nůž.

Zůstat tu nemůžeme, řekl. Každým dnem se ochlazuje. Ten vodopád je taková atrakce. Byl pro nás a bude pro jiné a my netušíme, co to bude za lidi, a neuslyšíme je přicházet. Není to tu bezpečné.

Ještě jeden den bysme tu zůstat mohli.

Není to tu bezpečné.

Tak bysme si třeba mohli najít jiné místo u řeky.

Musíme jít dál. Musíme na jih.

Copak tahle řeka neteče na jih?

Ne. Neteče.

Ukážeš mi ji na mapě?

Ukážu. Počkej.

Potrhaná automapa benzinové společnosti kdysi bývala slepená, ale teď už z ní zbyly jen volné listy v rohu očíslované pastelkou. Probíral se zplihlými listy a rozkládal ty, které odpovídaly jejich pochodu.

Tady přejdeme most. Bude to tak třináct kilometrů. Tady je řeka. Teče na východ. My jdeme po silnici tady na východním úbočí hor. Tohle jsou silnice, ty černé čáry. Státní silnice.

Proč státní?

Protože patřívaly jednotlivých státům. Tehdy se jim říkalo státní. Státy už nejsou? Ne.

Co se s nima stalo?

Já přesně nevím. Taky by mě to zajímalo.

Ale silnice tu jsou pořád.

Ano. Ještě nějakou dobu budou.

Jak dlouhou?

To nevím. Možná docela dost. Celkem je nemá co zničit, takže ještě nějaký čas vydrží.

Ale auta a náklaďáky už po nich jezdit nebudou.

Ne.

Tak jo.

Můžeme jít?

Chlapec přikývl. Otřel si nos do rukávu a hodil si batůžek na rameno. Muž složil kousky mapy a vstal; chlapec ho mezi šedými pahýly následoval k silnici.

Spatřili pod sebou most: byl zatarasený kamionem vklíněným do zprohýbaného ocelového zábradlí. Zase už pršelo; stáli tam a déšť zlehka bubnoval do plachty. Vykukovali zpod plachty, pod níž bylo tísnivé modro.

Obejdeme ho? zeptal se chlapec.

To se nám nepovede. Ale asi půjde podlézt. Zřejmě budeme muset vyložit vozík.

Most se přes řeku klenul nad peřejemi. Scházeli zatáčkou a slyšeli jejich lomoz. Kaňonem foukal vítr. Přitáhli k sobě okraje plachty a dotlačili vozík až na most. Mezi ocelovými svorníky viděli řeku. Pod peřejemi byl ještě železniční most na vápencových pilířích. Kameny na sloupech byly tmavé hodně vysoko - až tam někdy sahala voda; v ohybu řeky byly naplavené černé větve, chvojí a kmeny.
Ten kamion už tam jistě byl několik let, pneumatiky splasklé a pomačkané. Předek byl vklíněný do zábradlí a nákladní skříň se sesunula z desky a zarazila se o kabinu řidiče. Zadek přívěsu prorazil zábradlí na druhé straně mostu a tak dva metry trčel do prostoru nad kaňonem. Podjel s vozíkem pod kamion, ale držadlo se nevešlo. Budou muset vozík položit na bok a protlačit ho na druhou stranu. Nechal vozík na dešti přikrytý plachtou; přikrčení si vlezli pod kamion. Nechal tam chlapce sedět v suchu a sám vylezl na stupínek palivové nádrže; setřel vodu ze skla a nahlédl do kabiny. Natáhl se, otevřel

dveře, vlezl dovnitř a zavřel za sebou. Rozhlížel se po kabině. Za sedadly budka na spaní. Na podlaze papíry, otevřená přední skříňka byla prázdná. Prolezl mezi sedadly dozadu. Byla tam vlhká matrace a malá otevřená lednička. Skládací stolek. Na podlaze staré časopisy. Prohlédl horní překližkové skříňky, ale nic v nich nenašel. Pod kójí byly také zásuvky; vytáhl je a probíral se krámy uvnitř. Zase prolezl do kabiny; seděl za volantem a vodou pomalu stékající po skle hleděl na řeku pod mostem. Na plechové střeše slabé bubnování dešťových kapek, na všechno se pomalu snášela tma.

Tu noc spali v kamionu; ráno konečně přestalo pršet, takže vyložili vozík, všechno pod kamionem protáhli na druhou stranu a zase do vozíku věci naskládali. Asi o třicet metrů dál byly zčernalé zbytky pneumatik - někdo je tam musel spálit. Díval se na kamion. Co myslíš, že je uvnitř? zeptal se.

Nevím.

Nejsme tady první, takže nejspíš nic.

Dovnitř se nedostaneme.

Přiložil ucho ke stěně kamionu a dlaní zabouchal na plech. Podle zvuku tam nic není. Asi by se tam dalo dostat střechou. Protože jinak už by někdo nejspíš udělal díru po straně.

Čím by ji vyříznul?

Něco by si našel.

Sundal si bundu a položil ji na vozík; vylezl na nárazník tahače, pak na kapotu a přes přední sklo se vyškrabal na střechu kabiny. Postavil se, otočil a díval se na řeku. Pod nohama mokrý plech. Podíval se na chlapce: tvářil se vyděšeně. Muž se otočil, natáhl, chytil se předku vlečňáku a pomalu se vysunul nahoru. Víc udělat nemohl a nakonec teď skoro nic nevážil. Jednu nohu přehodil přes hranu, a zůstal tak na chvíli viset, aby si odpočinul. Pak se vytáhl nahoru, převalil se a posadil.

Asi ve třetině střechy bylo okénko; došel k němu v podřepu. Poklop tam nebyl a uvnitř vlečňáku byla cítit mokrá překližka a také povědomý nakyslý zápach. V zadní kapse měl časopis; vytrhl z něj několik stránek, ty zmuchlal, zapálil zapalovačem a pustil do tmy. Slabé

zasyčení. Odehnal rukou kouř a podíval se dovnitř. Ohníček na podlaze se jevil hodně hluboko. Zastínil si před ohněm oči a díky tomu viděl skoro až na konec kamionu. Lidská těla. Ve všech možných polohách. Ve ztrouchnivělých šatech. Vysušená a scvrklá. Z hořícího papíru už zůstal jen skomíravý plamínek, ale i ten zhasl a na okamžik po něm zůstal žhnoucí obraz ve tvaru květu, roztavená růže. Pak se zase rozhostila tma.

Té noci tábořili na zalesněném hřebeni nad rozlehlou podhorskou rovinou táhnoucí se k jihu. Rozdělal u skály oheň na vaření; dojedli zbytek smržů a plechovku špenátu. V noci na horách nad nimi zuřila bouře; rachotící hromy se pak přesunuly i do nížiny a šedošedý svět znovu a znovu z noci vystupoval v nejasném světle blesků. Chlapec se k němu tiskl. Hromy a blesky neustávaly. Krátce zachřestily kroupy a pak následoval pomalý, ledový déšť.

Když se probudil, byla ještě tma, ale déšť už ustal. V údolí kouřové světlo. Vstal a šel po hřebeni. Kouřový opar na kilometry daleko. Přidřepl si a hleděl do kraje. Ve vzduchu byl kouř i cítit. Naslinil si prst a nastavil ho větru. Když vstal, aby se vrátil, uviděl, že je plachta nasvícená odspodu: chlapec už byl vzhůru. Ve tmě vypadala křehká modrá konstrukce jako stan úplně poslední výpravy na samém konci světa. Něco naprosto nevysvětlitelného. A tak to vlastně bylo.

Celý následující den šli postupujícím kouřovým oparem. Kouř stoupal od země jako mlha, tenké černé stromy na svazích hořely jako pohanské svíce. K večeru přišli k místu, kde se požár dostal přes silnici; asfalt byl ještě teplý a po čase dokonce pod nohama měkl. Horká černá hmota se jim lepila na boty; když zvedli nohu, od země se táhly proužky jako žvýkačka. Zastavili se. Budeme muset počkat, rozhodl.

Kus se vrátili a utábořili se přímo na silnici; když pak ráno pokračovali, asfalt už byl tvrdý. Po drahné době narazili na řádek stop otištěných v asfaltu. Najednou se objevily. Přidřepl a stopy si prohlížel. V noci někdo vyšel z lesa a šel po rozměklé silnici.

Kdo to je? zeptal se chlapec.
Netuším. O nikom nevíme, kdo vlastně je.

Došli ho - vlekl se po silnici před nimi, jednu nohu trochu táhl za sebou; občas zůstal nachýlený a nejistý stát, a pak šel zase dál.
Co uděláme, tati?
Nic. Jen za ním půjdeme a budeme ho sledovat.
Dávat si pozor, řekl chlapec.
Přesně tak. Dávat si pozor.

Šli za ním hodně dlouho, jenže při jeho tempu ztráceli den, a muž si nakonec sedl přímo na silnici a nevstával. Chlapec se chytil tátovy bundy. Mlčeli. Ten muž vypadal sežehle jako celá krajina, oblečení měl ohořelé a černé. Jedno oko mu zavřel oheň, místo vlasů měl na zčernalé lebce jen popelavé cancoury. Když prošli kolem, hleděl do země. Jako kdyby něco provedl. Jeho boty pohromadě držel drát, měl je ulepené asfaltem. Seděl ve svých hadrech beze slova, schýlený. Chlapec se pořád otáčel. Tati? zašeptal. Co je tomu pánovi?
Udeřil do něj blesk.
Nemůžeme mu, tati, pomoct?
Ne. Pomoct mu nemůžeme.
Chlapec ho pořád tahal za šos. Tati?
Nech toho.
Nemůžeme mu, tati, pomoct?
Ne. Pomoct mu nemůžeme. Nemůžeme pro něj vůbec nic udělat.
Šli dál. Chlapec plakal a pořád se ohlížel. Když přišli ke kopci, muž zastavil, podíval se na něj a pak na silnici, odkud přišli. Spálený muž se převalil a na dálku se ani nedalo poznat, co to tam leží. Moc mě to mrzí, řekl. Ale nemáme mu co dát. Nemůžeme mu nijak pomoct. Je mi hrozně líto, co se mu stalo, ale nic s tím nenaděláme. Je ti to jasný, viď? Chlapec tam stál a hleděl do země. Přikývl. Pak šli dál a chlapec už se neohlédl.

Večer matné sírové světlo z požárů. Voda v příkopu u silnice úplně černá, protože přitekla ze spálenišť. Hory nebylo vidět. Přešli řeku po

betonovém mostě; po řece pomalu plul popel a různé zbytky. Ohořelé kusy dřeva. Nakonec se zastavili, kousek se vrátili a utábořili se pod mostem.

Peněženku měl do té doby, než mu její roh v kalhotách udělal díru. Pak si jednou sedl u silnice a probíral se jejím obsahem. Nějaké peníze, kreditky. Řidičák. Fotka manželky. Všechno to rozprostřel na asfaltu. Jako hrací karty. Potem zčernalý kus kůže zahodil do lesa a v ruce mu zůstala fotografie. I tu nakonec položil na silnici, vstal a šli dál.

Ráno se ještě vleže díval na hnízda z bláta, která si vlaštovky přilepily v rozích pod mostem. Podíval se na chlapce, ale ten se odvrátil a hleděl na řeku.

Nemohli jsme nic dělat.

Neodpověděl.

On umře. Nemůžeme se s ním rozdělit o to, co máme. Umřeli bysme taky.

Já vím.

Takže kdy se mnou budeš zase mluvit...

Mluvím s tebou teď.

Určitě?

Ano.

Tak jo.

Tak jo.

Stáli na druhém břehu řeky a volali na něho. Otrhaní bozi v hadrech se trmácejí pustinou. Jdou po vyschlém dně moře kdysi plného minerálů - krystaly popraskané a rozbité, jako když spadne talíř. Ve spečeném písku bylo vidět, kudy postupoval zdivočelý oheň. Postavy se ztratily v dálce. Vzbudil se a ležel ve tmě.

Hodiny se zastavily na 1:17. Dlouhý záblesk a pak série nepatrných otřesů. Vstal a šel k oknu. Co to bylo? zeptala se. Neodpověděl. Šel do koupelny a stiskl vypínač, jenže elektřina už nešla. Za oknem narůžovělý svit. Poklekl na jedno koleno a zdvihnutím páčky zašpuntoval vanu; pak otočil oba kohoutky až na doraz. Stála ve dveřích v

noční košili; jednou rukou mačkala zárubeň dveří, druhou rukou si ovinula břicho. Co to bylo? zeptala se. Co se to děje?

Nevím.

Proč se jdeš koupat?

Nejdu se koupat.

Jednou v těch prvních letech se probudil v holém lese a poslouchal, jak tou strašnou tmou nad jeho hlavou letí hejna stěhovavých ptáků. Jejich tlumený let: ve výšce několika kilometrů obletovali zemi právě tak tupě, jako když na kraj misky sedají mouchy. Přál jim šťastnou cestu, dokud nezmizeli. Nikdy později už ptáky neslyšel.

Měl balíček karet, který našel v psacím stole v jednom domě; ty karty byly ohrané a přelámané a dvoje kříže scházely, ale stejně s nimi někdy hráli - ve světle ohně zabalení do dek. Snažil se rozpomenout na pravidla dětských her. Stará panna. Jakási varianta whistu. Určitě ta pravidla spíš popletl, a tak si vymýšlel nové hry a dával jim vymyšlená jména. Praštěná slámka nebo Kočičí ublinknutí. Někdy se ho syn vyptával na svět, který pro něj nebyl ani vzpomínkou. Odpovídat nebylo jednoduché. Minulost neexistuje. Co bys chtěl slyšet? Ale přestal si vymýšlet, protože ani vymyšlené není pravda a po každém fantazírování se cítil provinile. Chlapec měl svoje vlastní fantazie. Jaké to bude na jihu. Budou tam děti. Snažil se, aby se to nevymklo z rukou, ale jaksi mu to nešlo. Komu by to taky šlo?

Žádné seznamy, co je třeba udělat. Den šťastný sám o sobě. Právě tato hodina. Další už nebude. Další je právě teď. Vše vznešené a krásné, co si člověk bere k srdci, pochází z bolesti. Zrodilo se to ze žalu a popela. A tak, šeptal spícímu chlapci, mám já tebe.

Myslel na fotku na silnici a myslel na to, že se měl ženu aspoň pokusit v jejich životech nějak zachovat, jenže nevěděl jak. Vzbudil ho kašel; poodešel, aby neprobudil chlapce. Potmě sledoval kamennou zídku. Zabalený do deky klečel v popílku jako kajícník: kašlal a pak ucítil v ústech krev; nahlas řekl její jméno. Myslel si, že to možná vyslovil ve spánku. Když se vrátil, chlapec už byl vzhůru. Promiň, řekl mu.

To nic.

Ještě spi.

Chtěl bych být s mámou.

Nic na to neřekl. Seděl vedle postavičky zachumlané do dek. Po chvíli řekl: Tím chceš říct, že bys chtěl být po smrti.

Ano.

To nesmíš říkat.

Ale říkám to.

Neříkej to. Není to správné.

Jenže si nemůžu pomoct.

Já vím. Ale prostě musíš.

A jak?

Nevím.

Přežili jsme, řekl jí přes plamen petrolejky.

Přežili? řekla.

Ano.

O čem to proboha mluvíš? Nepřežili jsme. Jsme chodící mrtvoly v hororu.

Moc tě prosím.

Je mi to fuk. Je mi fuk, jestli mi tu brečíš. Nic to pro mě neznamená. Prosím tě.

Nech toho.

Moc tě prosím. Udělám cokoliv.

Třeba co? Měla jsem to udělat už dávno. Když jsme ještě v revolveru měli tři náboje, a ne jen dva. Byla jsem blbá. Už jsme to všechno probrali. Já jsem tohle nechtěla. Jsem v tom nevinně. A už toho mám po krk. Dokonce už mě napadlo, že ti to ani neřeknu. Asi by to bylo nejlepší. Máš dva náboje a pak co? Neochráníš nás. Tvrdíš, že bys pro nás umřel, ale k čemu by to bylo? Nebýt tebe, vzala bych si ho s sebou. Víš, že bych to dokázala. Bylo by to tak správný.

Mluvíš jako cvok.

Ne, říkám pravdu. Dřív nebo pozdějc nás chytej a zabijou. Mě znásilněj. Znásilněj i jeho. Znásilněj nás, zabijou a sežerou, jenže ty to nechceš slyšet. Ty prostě radši budeš čekat, až se to stane. Jenže to já nemůžu. Prostě nemůžu. Kouřila suchou větvičku vinné révy, jako

kdyby to bylo drahé viržinko. Držela ji s jistou elegancí, druhou ruku měla položenou přes kolena přitažená k bradě. Dívala se na něj přes plamínek. Kdysi jsme o smrti mluvili, řekla. Teď už ne. Proč?

Nevím.

Protože je všude kolem nás. Už není o čem jiném mluvit. Já bych tě neopustil.

To mě nezajímá. Bezcenná informace. Klidně si mysli, že jsem nevěrná coura. Mám novýho milence. Dá mi, co ty mi dát nemůžeš.

Smrt přece není milenec.

Ale je.

Nedělej to, prosím tě.

Promiň.

Já to sám nedokážu.

Tak se o to nesnaž. Nemůžu ti nijak pomoct. Říká se, že se ženám zdá o nebezpečí, co hrozí lidem, o které se starají. A mužům se zdá, že jsou v nebezpečí sami. Mně se ale nezdá vůbec nic. Že to nedokážeš? Tak to prostě nedělej. A bude to. Protože já už se svým kurevským srdcem skoncovala. Dávno. Pořád vykládáš, že je třeba zaujmout nějakej postoj, ale žádnej postoj prostě zaujmout nejde. Srdce mi vyrvali ten den, kdy se narodil, tak mě teď nežádej o soucit. Žádnej v sobě nemám. Tobě to možná půjde výborně. Sice o tom pochybuju, ale kdo ví. Ale můžu ti říct, že sám a sám pro sebe nepřežiješ. Vím to, protože sama bych nikdy nedošla tak daleko. Osamělej člověk by si určitě měl vymyslet nějakýho přijatelnýho ducha. Vdechnout do něj život a ukecat ho láskou. Dát mu i poslední vymyšlenej drobeček a před nebezpečím ho chránit vlastním tělem. A já už mám naději jen na věčnou nicotu, v tu doufám celým srdcem.

Nic na to neřekl.

Nemáš na to argument, protože žádnej neexistuje.

Rozloučíš se s ním?

Ne.

Počkej, prosím tě, aspoň do rána.

Musím jít.

To už stála.

Ženská... Pro lásku boží... Co mu asi tak mám říct?

To ti fakt neporadím.

Kam půjdeš? Vždyť ani nevidíš na cestu.
Vidět nepotřebuju.
Vstal. Prosím tě..., řekl.
Ne. Neudělám to. Nemůžu.

Byla pryč a nastalý chlad byl její poslední dárek. Udělala to kouskem obsidiánu. Sám ji to naučil. Ostřejší než ocel. Ostří tenké jako jediný atom. A vlastně měla pravdu. Nemělo smysl se o ničem dohadovat. Sto nocí zvažovali pro a proti sebevraždy - mysleli to opravdově jako filosofové přikovaní v blázinci ke zdi. Ráno chlapec mlčel, a když měli sbaleno a mohli vyrazit, otočil se ještě na tábořiště a řekl: Je pryč, že jo? Ano, je, odpověděl.

Vždy tak rozhodná. Nic bizarního jako by ji nikdy nemohlo zaskočit. Osoba naprosto dokonale stvořená tak, aby za všech okolností všechno zvládla. Seděli u okna a při svíčce jedli v županech půlnoční večeři; dívali se, jak v dálce hoří města. O několik večerů později porodila v jejich posteli osvětlené lampičkou na baterii. Rukavice na mytí nádobí. Působilo to velmi nepravděpodobně - když se objevilo temeno hlavičky. Krev a řídké černé vlásky. Páchnoucí mekonium. Její křik se ho nijak nedotýkal. Za oknem jen stále větší zima, na obzoru požáry. Zdvihl hubené, červené tělíčko, nahaté jako kus syrového masa, a přestřihl pupeční šňůru kuchyňskými nůžkami; pak synka zabalil do osušky.
Měl jsi kamarády?
Měl.
Hodně?
Ano.
Pamatuješ se na ně?
Ano. Pamatuju.
Co se s nima stalo?
Umřeli.
Všichni?
Ano. Všichni.
Stýská se ti po nich?
Ano.

Kam jdeme?
Na jih.
Tak jo.

Celý den byli na dlouhé černé silnici; odpoledne zastavili, aby pojedli ze skrovných zásob. Chlapec si z batohu vyndal náklaďák a klackem dělal v popílku silnice. Náklaďák se pomalu sunul vpřed. Chlapec napodoboval zvuk motoru. Přes den bylo téměř teplo; spali v listí s batohem pod hlavou.

Něco ho vzbudilo. Otočil se na bok a naslouchal. Pomalu zdvihl hlavu, držel revolver. Podíval se na chlapce, a když pohledem zase zabrousil na silnici, první už přicházeli do zorného pole. Panebože, šeptl. Zatřásl chlapcem, aniž oči spustil ze silnice. Šourali se popílkem a hlavami v kapucích kývali ze strany na stranu. Někteří měli nasazené plynové masky. Jeden měl oblek pro práci s chemikáliemi. Byli strašně špinaví. Šli schoulení a s holemi v rukou - s trubkami. Kašlali. A pak na silnici za nimi i něco zaslechl - zvuk náklaďáku. Rychle, šeptl. Honem. Zastrčil si revolver do pouzdra u opasku; popadl chlapce za ruku a vozík odtáhl mezi stromy, kde ho převrhl, aby nebyl tak vidět. Chlapec se strachy skoro nemohl hýbat. Přitáhl ho k sobě. Bude to dobrý, řekl. Musíme utíkat. Neohlížej se. Jdeme.

Oba batohy si hodil na rameno a pádili; pod nohama jim praskalo kapradí. Chlapec byl pořádně vyděšený. Poběž, zašeptal. Poběž. Otočil se. Lomozící náklaďák už bylo vidět. Na korbě stáli muži a bedlivě pozorovali okolí. Chlapec upadl; zvedl ho. To nic, řekl. Musíme dál.

Mezi stromy viděl mezeru, již považoval za strouhu nebo průsek. Nízkou vegetací se dostali na starou silnici. Mezi navátým popílkem občas vystupoval popraskaný asfalt. Stáhl chlapce k zemi; krčili se u náspu a poslouchali; i dýchat se snažili potichu. Slyšeli náklaďák na silnici - bůhví na co jel. Nadzdvihl se a viděl vršek projíždějícího náklaďáku. Muže stojící na korbě, někteří drželi pušky. Náklaďák jel

dál a černý kouř z jeho motoru se vinul lesem. Motor nestál za nic - vynechával a bafal. Najednou se rozhostilo ticho.

Přikrčil se a sáhl chlapci na hlavu: Panebože, řekl. Slyšeli, jak motor se zarachocením zhasl. Následovalo ticho. Svíral revolver - ani si neuvědomoval, že ho zase vytáhl. Slyšeli hovor. Slyšeli, jak muži zvedli kapotu. Svíral chlapce v náruči. To nic, šeptal. Klid. Po chvíli slyšeli, že se náklaďák zase rozjel - bez motoru. Sunul se a vrzal jako parník. Nastartovat ho mohli jedině tlačením. Ale do mírného svahu ho nedokázali roztlačit dost rychle. Po několika minutách motor škytl, auto poskočilo, ale motor hned zase zhasl. Zdvihl hlavu, aby viděl, co se děje: tak sedm metrů od nich se brodil jeden z nich suchou vegetací a rozepínal si opasek. Oba ztuhli.

Natáhl revolver a zamířil na muže; ten stál s jednou rukou pokrčenou u boku; špinavá pomačkaná rouška se jeho dechem nafukovala a zase klesala.

Pokračuj.

Chlap se ohlédl na silnici.

Neotáčej se. Dívej se na mě. Jestli jen cekneš, je po tobě.

Chlap šel dál, jednu ruku měl na opasku; na dírkách bylo vidět, jak zhubl; kůže na jedné straně vypadala jako nalakovaná: obtahoval si tam ostří nože. Poodešel na odbočující cestu; a hleděl na revolver a chlapce. Špína kolem zapadlých očí. Jako kdyby v jeho lebce dřepělo zvíře a vykukovalo ven očními důlky. Dlouhé vousy měl dole zastřižené jako podle pravítka; na krku měl vytetovaného ptáka, ale umělec sotva tušil, jak pták vypadá. Byl hubený, šlachovitý, rachitický. Měl na sobě špinavou kombinézu a černou kšiltovku s vyšitým logem nějaké zaniklé firmy.

Kam jdeš?

Šel jsem se vysrat.

Kam jedete s tím náklaďákem?

Nevim.

Jak nevíš? Sundej si tu roušku.

Přetáhl si roušku přes hlavu a držel ji v ruce.

Prostě nevim, řekl.

Ty nevíš, kam jedete?

Ne.

Na co jede ten náklaďák?

Na naftu.

Kolik jí ještě máte?

Na korbě vezeme tři dvousetlitrový barely.

Máte do těch pušek náboje?

Ohlédl se na silnici.

Řekl jsem ti, aby ses neohlížel.

Jo. Náboje máme.

Kde jste k nim přišli?

Našli jsme je.

Lžeš. Co jíte?

Co si najdeme.

Co si najdete.

Jo. Podíval se na chlapce. Nebudeš střílet, že ne, řekl.

To si myslíš jen ty.

Nanejvejš máš dva náboje. Možná jen jeden. A na silnici uslyšej výstřel.

Oni jo. Ale ty ne.

Jakto?

Protože střela je rychlejší než zvuk. Zareje se ti do mozku, ještě než uslyšíš výstřel. Slyšet ránu bys mohl díky přednímu mozku, mezimozku a spánkovýmu laloku. Jenže ty už mít nebudeš. Bude z nich polívka.

Ty jseš doktor?

Nejsem vůbec nic.

Máme raněnýho. Potřebovali bysme tě.

Připadám ti jako idiot?

Nepřemejšlel jsem o tom.

Proč se na něj díváš?

Můžu se dívat, kam chci.

To teda nemůžeš. Ještě na něj mrkneš a naperu to do tebe.

Chlapec seděl s oběma rukama na temeni hlavy; vykukoval škvírou mezi pažemi.

Ten kluk má určitě hlad. Co kdybyste oba šli k nám na náklaďák. Najedli byste se. Nemusíš ze sebe dělat takovýho drsoně.

Nic k jídlu nemáte. Jdeme.

Kam?

Jdeme.

Já nikam nejdu.

Nejdeš?

Nejdu.

Ty si myslíš, že tě nezabiju, ale to se teda mejlíš. Ale radši bych tě odvedl tak nejmíň kilometr po silnici a pustil tě. Takovej náskok by nám stačil. Pak už nás nenajdete. Ani nebudete vědět, kterým směrem jsme se vydali.

Víš, co si myslím?

Co si myslíš?

Že seš posera.

Pustil pásek a ten spadl na zem se vším možným: s čutorou, starou vojenskou taštičkou, plátěnou, s koženou pochvou na nůž. Když zdvihl oči, viděl, že ten bandita drží kudlu. Udělal jen dva kroky, ale rázem vlastně byl mezi ním a chlapcem.

Co s tím jako chceš dělat?

Neodpověděl. Byl to mohutný chlap, ale hodně mrštný. Sehnul se, popadl chlapce, převalil se a hned zase stál na nohou; držel chlapce před sebou a nůž mu přikládal k hrdlu. To už se otec bleskurychle přikrčil; revolver držel oběma rukama a vkleče vystřelil z necelých dvou metrů. Chlap okamžitě padl na záda; z díry na čele mu bublala krev. Chlapec mu ležel na klíně a ve tváři se mu nezračilo vůbec nic. Muž zasunul revolver do pouzdra a hodil si batoh přes rameno; popadl chlapce, otočil ho a přes hlavu si ho posadil na ramena. Pekelným tempem vyrazil po staré silnici. Držel chlapce za kolena. Ten mu mačkal čelo, špinavé od zaschlé krve, a nevydal ani hlásku.

Přišli ke starému železnému mostu v lese; neexistující silnice tam vedla přes téměř neexistující potok. Rozkašlal se, ale skoro se mu k tomu nedostávalo dechu. Odbočil ze silnice do lesa. Zastavil se a lapal po dechu; snažil se poslouchat. Neslyšel nic. Klopýtal ještě asi kilometr a nakonec klesl na kolena a položil chlapce do popílku a

spadaného listí. Setřel mu krev z obličeje a tiskl ho k sobě. Je to dobrý, řekl. Neboj.

Během dlouhého chladného podvečera, když přicházela tma, je slyšel jen jednou. Přitiskl chlapce k sobě. Dusil v hrdle kašel. Přes kabát cítil, jak je chlapec slaboučký a hubený; třásl se jako ratlík. Kroky v listí přestaly šustit; pak šly dál. Nemluvili ani na sebe nevolali, což bylo ještě zlověstnější. Když už se setmělo úplně, sedl na ně ocelový chlad; to už se chlapec třásl opravdu hrozně. Na černočerné obloze měsíc nevyšel a neměli kam jít. V batohu si nesli jen jednu deku; vyndal ji a zabalil do ní chlapce. Rozepnul si bundu a tiskl chlapce k sobě. Leželi tak velmi dlouho, ale byla jim hrozná zima, a tak nakonec vstal. Musíme dál, řekl. Prostě tu nemůžeme takhle ležet. Díval se kolem, ale neviděl vůbec nic. Hovořil do tmy, která neměla hloubku ani rozměr.

Držel chlapce za ruku, když klopýtali lesem. Druhou ruku napřahoval před sebe. Neviděl o nic lépe, než když oči zavřel. Chlapec šel zabalený do deky; řekl mu, že ji nesmí upustit, protože už by ji nikdy nenašli. Chlapec se chtěl nést, jenže muž mu vysvětlil, že hlavně musejí jít rychle dál. Celou noc klopýtali a padali v lese; dlouho před rozbřeskem chlapec upadl a odmítal vstát. Zabalil ho do své bundy a pak ještě do deky; vsedě ho kolébal v náruči. V revolveru poslední náboj. Ale ty nechceš slyšet pravdu. Ani náhodou.
V mizerném světle, které mělo být ránem, položil chlapce na listí a vsedě zkoumal les. Když se rozednilo o něco víc, vstal a vyrazil obloukem kolem jejich indiánského ležení; hledal stopy, ale kromě jejich vlastních nezřetelných šlépějí v popílku nespatřil vůbec nic. Vrátil se a zdvihl chlapce. Musíme odsud, řekl mu. Jenže ten se sesouval ke straně, pohled měl úplně vyprázdněný. Ve vlasech zaschlé bláto, zablácený obličej. Mluv se mnou, řekl mu muž, ale bylo to marné.

Mezi suchými stojícími stromy šli na východ. Minuli starý dřevěný dům a přešli prašnou cestu. Plocha bez vegetace-snad původně parkoviště pro kamiony. Občas se zastavili, aby slyšeli. Neviděné slunce žádný stín nevrhalo. Nečekaně přišli na silnici. Rukou chlapce zasta-

vil; jako malomocní se krčili v silničním příkopu a poslouchali. Vítr nefoukal. Naprosté ticho. Po chvíli vstal a vyšel na silnici. Ohlédl se na chlapce. Tak pojď, řekl. Chlapec k němu přišel a on mu ukázal stopy v popílku, kudy projel náklaďák. Chlapec tam stál zachumlaný do deky a díval se na silnici.

Netušil, jestli náklaďák znovu nastartovali. Netušil, jak dlouho asi byli ochotni číhat. Shodil batoh z ramene, sedl si a otevřel ho. Musíme něco sníst, řekl. Máš hlad?

Chlapec zavrtěl hlavou.

Ne. Ovšemže ne. Vyndal plastovou láhev s vodou, odšrouboval uzávěr, láhev chlapci podal a ten vestoje pil. Dal láhev od úst a nadechl se. Pak na silnicí klesl do tureckého sedu a napil se ještě jednou. Láhev vrátil muži, který se také napil a zase láhev zavřel. Přehraboval se v batohu. Snědli konzervu bílých fazolí, střídali se; prázdnou plechovku hodil do lesa. Pak šli silnicí dál.

Lidi z náklaďáku tábořili přímo na silnici. Rozdělali si tam oheň; na rozteklém asfaltu ležela ohořelá polena, popel a kosti. Seděl na bobku a ruku držel nad asfaltem: vycházelo z něj slabé teplo. Vstal a pozoroval silnici. Pak chlapce odvedl do lesa. Tady počkáš, nařídil mu. Nebudu daleko. Kdybys volal, uslyším tě.

Vem mě s sebou, prosil chlapec. Vypadalo to, že se rozbrečí.

Ne. Musíš počkat tady.

Prosím tě, tati.

Nech toho. Uděláš, co ti řeknu. Vezmi si revolver.

Nechci ho.

Já se tě neptal, jestli ho chceš. Prostě si revolver vemeš.

Šel lesem na místo, kde nechali vozík. Pořád tam ještě ležel, jenže vyrabovaný. Pár věcí, co si nevzali, leželo poházených na listí. Chlapcovy knížky a hračky. Jeho staré boty a také nějaké hadry. Postavil vozík na kolečka, dal do něj chlapcovy věci a vyjel s ním na silnici. Pak se ještě vrátil. Nic už tam nebylo. Tmavá zaschlá krev na listí. Nebyl tam ani chlapcův batoh. Cestou k silnici našel pod kameny kosti a kůži. Vnitřnosti v kaluži krve. Šťouchal do kostí špičkou

boty. Zřejmě byly uvařené. Žádné zbytky oblečení. Zase už se stmívalo a byla pořádná zima; otočil se a šel k chlapci. Vkleče ho objímal.

Tlačili vozík lesem až ke staré silnici a nechali ho tam; pak se silnicí vydali k jihu a pospíchali, aby je tma nezastihla úplně. Chlapec klopýtal únavou; muž ho zdvihl, hodil si ho na ramena a takhle s ním šel dál. Když došli k mostu, nebylo už prakticky vůbec vidět. Sundal chlapce na zem a oba se po hmatu sunuli dolů z náspu. Pod mostem rozsvítil zapalovač - blikavým světýlkem pročesával zem. Písek a štěrk vyplavený potokem. Položil si batoh, odložil zapalovač a chytil chlapce za ramena. Ve tmě ho jen tak tak viděl. Počkáš tady, řekl mu. Zajdu pro dřevo. Potřebujeme oheň.

Já se bojím.

To vím. Ale půjdu jen tady kousek a uslyším tě, takže když budeš mít strach, zavoláš mě a já hned přijdu.

Hrozně se bojím.

Čím dřív půjdu, tím dřív budu zpátky a rozděláme si oheň a pak už se bát nebudeš. Nelehej si. Když si lehneš, tak hned usneš a já pak budu volat, ale ty neodpovíš a já tě nebudu moct najít. Je ti to jasný?

Chlapec neodpovídal. Už na něj začínal mít vztek, ale pak si uvědomil, že v té tmě vlastně přikyvuje. Tak jo, řekl. Uděláme to tak.

Vyškrabal se po náspu a vešel do lesa s rukama před sebou. Dřevo úplně všude: na zemi uschlé větve, velké i malé. Nohama je hrnul na hromadu, a když už měl zhruba náruč, shýbl se a zavolal na chlapce; ten odpověděl a navedl ho zpátky k mostu. Seděli potmě, zatímco nožem seřezával klacíky a rukama lámal větvičky. Vyndal z kapsy zapalovač a palcem otočil kolečkem. V zapalovači měl benzin – hořel modrým plamínkem; shýbl se, podpálil troud a díval se, jak plamínky chrastím šplhají vzhůru. Přidal na oheň dřevo; sklonil se a zlehka foukl do základu ohýnku. Rukama rovnal dřevo a dával tak ohni tvar.

Do lesa se vydal ještě dvakrát; v náruči na most nosil chrastí a větve a shazoval je dolů. Již z určité vzdálenosti viděl záři ohně, ale doufal,

že z druhé silnice oheň vidět není. Pod mostem viděl mezi kameny temnou tůň stojaté vody. Svažující se okraj ledu. Shodil z mostu poslední dávku dříví. V záři ohně měl bílý dech.

Seděl na písku a dělal inventuru v batohu. Dalekohled. Čtvrtlitrová láhev s benzinem, téměř plná. Láhev s vodou. Kombinačky. Dvě lžíce. Všechno vyrovnával do řady. Pět malých konzerv, z nichž vybral párky a kukuřici; plechovky otevřel malým armádním otvíračem a postavil je na okraj ohniště. Seděli a dívali se, jak se ohořelé nálepky kroutí. Když se z kukuřice začalo kouřit, sundal kleštěmi obě plechovky z ohně; usadili se nad nimi s lžící v ruce a zvolna jedli. Chlapci padala hlava - usínal.

Po jídle odnesl chlapce na štěrkovou plochu pod mostem; klackem rozbil ledový škraloup u břehu. Oba si klekli a muž chlapci umyl obličej i vlasy. Voda byla tak ledová, že se chlapec rozplakal. Šli po štěrku a hledali čistou vodu; znovu mu umyl vlasy, jak nejlépe to šlo, ale pak toho nechal, protože chlapec skučel zimou. Ohněm osvětlený ho vkleče osušil dekou; stín vrhaný spodkem mostu přerušoval palisádu kmenů za potokem. Tohle je moje dítě, řekl. Vymývám mu z vlasů mozek mrtvýho chlapa. Je to můj úkol. Pak chlapce zabalil do deky a odnesl k ohni.
Chlapec se vsedě kácel. Muž dával pozor, aby nespadl do plamenů. Nohou udělal v písku prohlubně pro chlapcovy boky a ramena - tam, kde bude spát; pak seděl, držel ho a cuchal mu u ohně vlasy, aby uschly. Celé to připomínalo nějaké starobylé pomazání. Proč ne. Připomínka dávných obřadů. Když nemáš vůbec nic, udělej z ničeho obřad a vdechni do něj život.

Vzbudil se v noci zimou; vstal a nalámal víc dřeva na oheň. Na uhlících oranžově žhnou větvičky všemožných tvarů. Rozfoukal plameny, přihodil dřevo a se zkříženýma nohama seděl opřený o kamenný mostní pilíř. Masivní vápencové kvádry poskládané bez malty. Nahoře zrezivělé zábradlí, přinýtované, dřevěné mostnice a příčné fošny. Seděl na teplém písku, ale kousek od ohně byla mrazivá noc. Vstal a přitáhl pod most další dřevo. Stál a poslouchal. Chlapec se

ani nepohnul. Sedl si vedle něho a hladil ho po světlých zcuchaných vlasech. Zlatavý kalich, mohl by v něm přebývat bůh. Nechci slyšet, jak to skončí. Když se zase podíval do tmy za mostem, viděl, že sněží.

Ke spálení měli připraveny jen tenké větve a oheň už mohl hořet jen asi hodinu, možná o něco déle. Přitáhl zbývající větve pod most a nalámal je; vždycky větev přidupl nohou a zlomil ji na potřebnou délku. Myslel si, že to praskání chlapce vzbudí, ale ten spal velmi tvrdě. Mokré dřevo v plamenech syčelo, sněžení neustávalo. Ráno uvidí, jestli jsou na silnici stopy nebo ne. Byl to první člověk kromě chlapce, se kterým mluvil za víc než rok. Konečně bratr. V těch chladných, těkajících očích jakási plazí vypočítavost. Šedé, zkažené zuby. Slepené lidským masem. Kdo způsobil, že svět je skrz naskrz prolhaný... Při druhém probuzení už nesněžilo. V zrnitém ranním světle za mostem vystupovaly obrysy holého lesa; černé stromy na pozadí sněhu. Ležel schoulený s rukama mezi koleny; posadil se a rozdělal oheň. Na uhlíky pak položil plechovku červené řepy. Ze země ho pozoroval zachumlaný chlapec.

Všude v lese čerstvý sníh: ležel na větvích i listech, ale už byl kvůli popílku šedý. Šli k místu, kde nechali vozík; dal do něj batoh a vyjel na silnici. Žádné stopy. Poslouchali: naprosté ticho. Pak se vydali šedou břečkou; chlapec se držel po jeho boku, ruce měl zastrčené v kapsách.

Celý den se trmáceli; chlapec mlčel. Do odpoledne už rozbředlý sníh ze silnice odtál a do večera byl asfalt suchý. Šli dál. Kolik kilometrů? Šestnáct, možná dvacet. Kdysi na cestě házeli kroužky - v jednom železářství za tím účelem našli čtyři velké ocelové podložky, ale teď už je neměli, ani ostatní věci. Večer se utábořili ve strži a oheň si rozdělali u skalního výstupku; snědli poslední konzervu. Ušetřil ji na konec, protože to bylo chlapcovo oblíbené jídlo - vepřové s fazolemi. Dívali se, jak jídlo na uhlících pobublává; sundal plechovku kleštěmi a pak beze slova jedli. Prázdnou plechovku vypláchl vodou a dal ji chlapci vypít. A šmytec. Měl jsem být opatrnější, řekl.

Chlapec nijak nereagoval.

Musíš se mnou mluvit.

No jo.

Chtěl jsi vědět, jak vypadaj ty zlý. Tak už to víš. Možná na ně ještě narazíme. Mám za úkol se o tebe postarat. Bůh mě tím pověřil. Zabiju každýho, kdo se tě dotkne. Chápeš to?

Ano.

Chlapec seděl zabalený do deky. Po chvíli zdvihl oči. A my jsme ještě pořád ty hodný? zeptal se.

Ano. My jsme ještě pořád ty hodný.

A vždycky budeme.

Ano. Vždycky budeme.

Tak jo.

Ráno ze strže zase vystoupali na silnici. Kdysi vzal cestou klacík a vyřezal z něj chlapci flétničku; teď mu ji vytáhl z kabátu. Vzal si ji beze slova. Za chvilku už zůstal pozadu a muž slyšel, že hraje. Beztvará hudba budoucího věku. Nebo možná poslední pozemské tóny, vyvolané z trosek a spáleniště. Muž se za ním ohlédl. Chlapec byl soustředěný a ponořený do sebe. Muž si řekl, že vypadá jako smutné dítě, opuštěné a pak podvržené, dítě, které ohlašuje příchod kejklířů do kraje a vesnice, ale netuší, že všechny komedianty za ním odvlekli vlci.

Seděl se zkříženýma nohama na listí na hřebeni a dalekohledem pročesával údolí. Nehybnost najednou dostala tvar řeky. Tmavé cihlové tovární komíny. Břidlicové střechy. Stará vodovodní nádrž, dřevěná, zpevněná železnými obručemi. Nikde kouř ani pohyb, žádná známka života. Dal dalekohled od očí a díval se jen tak.

Co tam vidíš? zeptal se chlapec.

Nic.

Podal mu dalekohled. Chlapec si dal popruh na krk, přiložil dalekohled k očím a zaostřil. Všude kolem naprostý klid.

Vidím kouř, řekl. Kde.

Za těma domama.

Za jakejma?

Chlapec mu dalekohled vrátil; muž ho přeostřil na svoje oči. Tenoučký proužek dýmu. Ano, řekl. Vidím ho taky.

Co, tati, uděláme?

Měli bysme to tam omrknout. Ale musíme být opatrný. Jestli tam je víc lidí, tak jsou určitě zabarikádovaný. Ale možná to jsou uprchlíci.

Jako my.

Ano. Jako my.

A co když to jsou ty zlý?

Musíme to risknout. Potřebujeme najít něco k jídlu.

Nechali vozík v lese, přešli železniční trať a sestupovali strmým náspem porostlým spáleným černým břečťanem. V ruce třímal revolver. Drž se u mě, řekl. Chlapec ho poslechl. Šli ulicemi jako průzkumníci. Jeden blok po druhém. Ve vzduchu slabý pach páleného dřeva. Vyčkávali v obchodě a sledovali ulici, ale nic se nehýbalo. Prohlíželi harampádí. Zásuvky vytažené na podlahu, všude papíry a zkroucené lepenkové krabice. Nenašli nic. Všechny obchody byly vyrabované už před několika lety, v oknech zpravidla scházelo sklo. Uvnitř většinou pro tmu nebylo vidět. Vystoupali po železných schodech eskalátoru, chlapec mu tiskl ruku. Na tyči viselo několik zaprášených obleků. Hledali boty, ale marně. Prohrabávali se krámy, nic se jim však nehodilo. Při odchodu z ramínek sundal několik sak, zatřásl s nimi a složil přes ruku. Jdeme, řekl.

Měl dojem, že určitě něco přehlédli, ale nepřehlédli. Kopali do nepořádku mezi regály v samoobsluze. Staré obaly, papíry a všudypřítomný popílek. Pečlivě pátral v regálech-hledal vitamíny. Otevřel dveře místnosti, která sloužila jako lednička, ale ze tmy se vyvalil mrtvolně nakyslý pach, takže dveře zase rychle přibouchl. Stáli na ulici. Díval se na šedou oblohu. Trochu jim šla pára od úst. Chlapec byl vyčerpaný. Vzal ho za ruku. Musíme ještě hledat, řekl mu. Musíme hledat dál.

O moc víc toho nebylo ani v domcích na předměstí. Vystoupali po zadním schodišti do kuchyně a přehrabovali se ve skříňkách. Ty mě-

ly všechny otevřená dvířka. Plechovka prášku do pečiva. Dlouho se na ni díval. V jídelně hledali v zásuvkách příborníku. Vešli do obýváku. Na podlaze role popadaných tapet jako nějaké dávné dokumenty. Nechal chlapce sedět na schodech se saky a sám šel nahoru.

Všude pach vlhkosti a hniloby. V první ložnici vyschlá mrtvola s dekou přitaženou až k bradě. Na polštáři zbytky uhnilých vlasů. Popadl deku za dolní lem a stáhl ji z postele; vyklepal ji a složenou si ji odnesl v podpaží. Prošel všemi skříněmi a komorami. Letní šaty na drátěném ramínku. Nic. Vrátil se po schodech dolů. Začalo se stmívat. Vzal chlapce za ruku a předními dveřmi s ním vyšel na ulici.

Na kopci se otočil a hleděl na město. Stmívalo se velmi rychle. Stmívalo se a ochlazovalo. Dvě saka přehodil přes chlapce-vešel se do nich i s bundou.

Mám, tati, hroznej hlad.

Já vím.

Najdeme naše věci?

Ano. Vím, kde jsou.

Co když je někdo najde?

Nenajde.

Taky doufám.

Nenajde. Nech toho.

Co to bylo?

Já nic neslyšel.

Poslouchej.

Nic neslyším.

Poslouchali. Pak v dálce zaslechl psí štěkot. Otočil se a díval se na temnoucí město. To štěká pes, řekl.

Pes?

Ano.

Kde se tu vzal?

Nevím.

Nezabijeme ho, táto, že ne...

Ne. Nezabijeme.

Podíval se na chlapce. Chvěl se i pod těmi saky. Sklonil se a políbil ho na špinavé čelo. Tomu pejskovi neublížíme, řekl. Slibuju.

Spali v autě zaparkovaném pod nadjezdem, přikrytí saky a dekou. Ve tmě a tichu viděl v mřížce nočního města sem tam světýlko. Ve vyšších patrech ale byla tma vždycky. Nahoru by se musela nosit voda. A také by vás mohl někdo vykouřit. Co ti lidé jedí? Bůh ví. Seděli zachumlaní v sakách a dívali se oknem. Co to je, tati, za lidi?
Nevím.

V noci se vzbudil a poslouchal. Nedokázal si vzpomenout, kde je. Na jeho tváři to vyloudilo úsměv. Kde jsme? řekl.

Co je, tati?

Nic. Jsme v pohodě. Spi.

Bude to dobrý, viď, táto...

To víš že jo.

Nic špatnýho se nám nestane...

To víš že ne. Protože neseme oheň.

Ano. Protože neseme oheň.

Ráno ledově pršelo. Déšť auto bičoval i pod tím nadjezdem, tancoval na vozovce za autem. Seděli a dívali se přes vodu stékající po skle. Pršet přestalo odpoledne. Saka a deku nechali na podlaze před zadním sedadlem a vydali se hledat v dalších domech. Ve vlhkém vzduchu pach hořícího dřeva. Psa už neslyšeli.

Našli nějaké nádobí a pár svršků. Mikinu. Igelit, který jim mohl posloužit místo plachty. Bylo mu jasné, že je pozorují, ale sami nezahlédli nikoho. V jedné špižírně našli pytel kukuřičné mouky, do kterého už se kdysi dávno dostaly krysy. Prosil mouku přes kus okenního pletiva a nasbíral hrstičku suchých žmolků; rozdělali si oheň na betonové verandě, uplácali si z mouky placky, které pak upekli na kusu plechu. Jednu po druhé je pomalu jedli. Několik zbylých placek zabalil do papíru a uložil do batohu.

Chlapec seděl na schodech a najednou zahlédl pohyb v zadní části protějšího domu. Hleděl na něj něčí obličej. Klukovský; mohlo mu být asi jako jemu, byl zabalený do ohromného vlňáku s ohrnutými

rukávy. Chlapec vyskočil. Utíkal přes ulici a příjezdovou cestou k domu. Nikdo tam nebyl. Díval se na dům a pak běžel uschlými plevely do dolní části zahrady, kde byl nehybný černý potok. Vrať se, křikl. Já ti nic neudělám. Stál tam a plakal; tak ho našel otec, který k němu pádil přes ulici a popadl ho za paži.

Co to vyvádíš? zasyčel. Co to tu vyvádíš?

Je tam, tati, malej kluk. Je tam malej kluk.

Žádnej malej kluk tam není. Co to vyvádíš?

Ale je. Viděl jsem ho.

Řekl jsem ti, že se nemáš ukazovat. Nebo ne? Teď musíme honem odsud. Jdeme.

Já ho jen, tati, chtěl vidět. Jen jsem ho chtěl vidět.

Muž ho popadl za paži a táhl ho zpátky přes zahradu. Chlapec nepřestával vzlykat a pořád se otáčel.

Jdeme, nařídil muž. Musíme odsud.

Chci ho, táto, vidět.

Nikdo tam není. Chceš umřít? To chceš?

Je mi to fuk, vzlykal chlapec. Je mi to fuk.

Muž se zastavil. Zastavil se, přidřepl si a pevně chlapce chytil. Promiň, řekl. Tohle neříkej. To nesmíš říkat.

Šli mokrými ulicemi zpátky k viaduktu; vzali si v autě saka a deku. Došli k železničnímu náspu, vylezli na něj a přes koleje se dostali do lesa, kde si vzali schovaný vozík. Pak vyrazili k silnici.

Co když ten kluk nemá nikoho, kdo by se o něj postaral? řekl. Co když nemá tátu?

Jsou tam s ním lidi. Jenom se schovávali. Vytlačil vozík na silnici a zůstal stát. V mokrém popílku viděl stopy po náklaďáku, sice nezřetelné a smyté, ale stopy to byly. Napadlo ho, že jsou cítit. Chlapec ho tahal za sako. Táto, řekl.

Copak?

Bojím se o toho malýho kluka.

Já vím. Ten bude v pohodě.

Měli bysme se pro něj, táto, vrátit. Vzít ho s sebou. Šel by s náma a ten pes taky. Pes by nám mohl ulovit něco k jídlu.

To nejde.

Dával bych tomu klukovi půlku svýho jídla.

Nech toho. Prostě to nejde.
Zase už plakal. A co ten kluk? vzlykal. Co ten malej kluk?

Za soumraku seděli na křižovatce; roztáhl na silnici kousky mapy a prohlíželi si je. Ukazoval prstem. Tady jsme, prohlásil. Přesně tady. Chlapec se ani nedíval. Prstem projížděl změtí červených a černých silnic a zastavil se na rozcestí, kde zřejmě byli. Úplně jako by viděl jejich přikrčené postavičky. Mohli bysme se vrátit, řekl chlapec tiše. Není to tak daleko. Ještě není úplně pozdě.

Utábořili se na suchém místě v hájku kousek od silnice. Nebylo tam odstíněné místo na oheň, kde by nebylo ze silnice vidět, takže oheň nerozdělali. Snědli obě kukuřičné placky a ve spánku se k sobě tiskli přikrytí saky a dekami. Objímal chlapce; ten se po chvíli přestal třást a po další chvíli usnul.

Pes, kterého pamatuje, za námi šel dva dny. Snažil jsem se ho přilákat, ale nechtěl. Pokusil jsem se ho chytit do drátěného oka. V revolveru zbývaly tři náboje. Ani jeden rezervní. Odešla silnicí. Chlapec za ní hleděl a pak se podíval na mě, potom na psa a dal se do pláče a prosil, abych ho nezabíjel, a já mu slíbil, že psovi nic neudělám. Psí kostřička potažená kůží. Druhý den byl pes pryč. Na toho psa se pamatuje. Ale žádné malé kluky nikdy neviděl.

V kapse měl hrst rozinek zabalených do látky; v poledne seděli v suché trávě u silnice a jedli je. Chlapec se na něj podíval. Víc už nemáme, viď...
Nemáme.
Takže teď už umřeme.
Ne.
A co uděláme?
Napijeme se vody. A pak půjdeme dál po silnici.
Tak jo.

Večer šli přes pláň; snažili se najít místo, kde by nebyl vidět oheň. Po nerovné zemi museli vozík táhnout. V tomhle kraji nebyla prakticky

žádná naděje. Zítra najdou něco k jídlu. Noc je zastihla na rozbahněné cestě. Vydali se přes pláň ke vzdálenému lesíku; jasně se černě rýsoval proti posledním zbytkům viditelného světa. Ke stromům došli za naprosté tmy. Držel chlapce za ruku. Nohama nahrnul větve a chrastí a rozdělal oheň. Dřevo bylo vlhké, ale on z něj nožem sloupl kůru a chrastí a větvičky rozložil kolem ohniště, aby proschly. Pak na zem položil igelit, z vozíku vyndal saka a deky; oběma zul mokré a zablácené boty. Beze slov seděli a nastavovali ruce plamenům. Chtěl něco říct, ale nic ho nenapadalo. Už takový pocit zažil: za hranicí skleslosti a tupého zoufalství. Svět se scvrkával kolem samého jádra analyzovatelných jednotlivostí. Názvy věcí ony věci pomalu následovaly do zapomnění. Barvy. Jména ptáků. Věci k jídlu. A konečně pojmenovávání toho, co člověk považoval za pravdivé. Křehčí, než by si býval pomyslel. Kolik už toho zmizelo? Posvátný jazyk odstřižený od původního obsahu, a tudíž od reality. Umdlévat snahou udržet teplo. A pak vydechnout naposledy.

Vyčerpaní spali celou noc; ráno bylo ohniště vyhaslé a černé. Obul si zablácené boty a šel pro dřevo; dýchal si na sepnuté ruce. Strašná zima. Mohl být listopad, ale možná i později.
Rozdělal oheň; pak šel na kraj lesíka a hleděl do kraje. Suchá pole. V dálce stodola.

Šli prašnou cestou po úbočí, kde kdysi stával dům. Už dávno shořel. Rezavá kamna ve sklepě zaplaveném černou vodou. Do polí vítr odvál očouzené kusy střešního plechu. Ve stodole nasbírali několik hrstí zrní, které v prachu pod plechovým násypníkem skoro nebylo vidět; vestoje jedli zrní i s prachem. Pak se přes pole vydali zpátky k silnici.

Podél kamenné zídky šli kolem toho, co zbylo ze sadu. Stromy v úhledných řadách, pokroucené a černé, na zemi vrstva popadaných větví. Zůstal stát a hleděl přes pole. Východní vítr. V brázdách jemný popílek hnaný větrem. Zastavil se a pak šel dál. Všechno už to viděl. Zbytky zaschlé krve v krátké tuhé trávě a šedé motance střev v místě, kde kořist vyvrhli a pak odtáhli. Na zídce za polem řada lidských

hlav; všechny měly stejný výraz. Hlavy suché, proražené lebky se upjatě šklebily a hleděly vyschlýma očima. V pergamenových uších zlaté náušnice, ve větru se na lebkách plácaly řídké špinavé vlasy. Zuby v jamkách připomínaly dentistické odlitky, i v mizerném světle už vyšisovalo primitivní tetování, udělané nějakou podomácku vyrobenou modrou barvou. Pavouci, meče, terče. Drak. Runové nápisy, hesla s hrubkami. Staré jizvy a kolem nich vyšité dávné motivy. Z hlav, které po proražení ještě měly nějaký tvar, stáhli kůži a na čelo holé lebky se pak podepsali jakýmsi klikyhákem; švy na jedné bílé lebce někdo dokonce pečlivě obtáhl inkoustem, jako by šlo o návod na sestavení. Otočil se na chlapce. Ve větru stál u vozíku. Podíval se na vlnící se suchou trávu a řady tmavých, pokroucených stromů. Něco cárů z oblečení vítr navál na zeď; v popílku všechno jenom šedé. Šel podél zdi a naposledy hlavy přehlédl. Mezerou ve zdi se vrátil k čekajícímu chlapci. Paži mu položil kolem ramene. Tak jo, řekl. Jdeme.

V podobných zážitcích teď vídal jakési poselství nebo varování a bylo tomu tak i v případě téhle přehlídky zavražděných a snědených. Ráno se vzbudil, obrátil se pod dekou a na silnici, po níž přišli, se mezi stromy podíval právě v okamžiku, kdy se na ní objevili pochodující v řadách po čtyřech. Oblečení byli do všeho možného, ale všichni měli na krku červený šátek. Červený nebo oranžový, tedy alespoň co nejčervenější. Sáhl chlapci na hlavu. Psst.

Co se, tati, děje?

Lidi na silnici. Nezvedej hlavu. Nedívej se tam.

Z vyhaslého ohně už se nekouřilo. Vozík nevyčuhoval. Tiskl se k zemi a vykukoval přes předloktí. Armáda pochodující v teniskách. Každý třímal metrovou trubku omotanou kůží. Šňůra kolem zápěstí. Některými trubkami byl protažený řetěz a na konci přidělaný nějaký kyj na mlácení. Prořinčeli kolem; pochodovali houpavým krokem jako hračky na klíček. Vousáči, od roušek jim šla pára. Psst, řekl. Následoval šik s oštěpy či kopími ozdobenými stužkami; na výrobu dlouhých ostří použili v nějaké primitivní kovárně ve vnitrozemí pružiny z náklaďáku. Chlapec ležel s obličejem opřeným o paže, ochromený hrůzou. Prošli jen šedesát metrů od nich, země se trochu

chvěla-pochodovali jednotně. Za nimi otroci v postrojích táhli vozy naložené vojenským materiálem. Dále šly ženy, deset nebo dvanáct, některé těhotné, a nakonec ještě prostituti, vzhledem k zimě mizerně oblečení; měli psí obojky a byli k sobě přivázaní. Všichni prošli. Muž s chlapcem leželi a poslouchali.

Jsou už, tati, pryč?

Už jo.

Viděl jsi je?

Ano. Byli zlí?

Ano, byli zlí.

Těch zlejch je nějak hodně.

To je. Ale už jsou pryč.

Vstali a oprašovali se, poslouchali vzdálené ticho.

Kam, tati, jdou?

Nevím. Přesunujou se, a to je špatné znamení.

Proč je to špatné znamení?

Prostě je. Potřebujeme se kouknout do mapy.

Vytáhli vozík z chrastí, kterým byl zakrytý. Postavil ho na kolečka a dal do něj deky a saka. Vytlačili vozík na silnici a dívali se tam, kde jako by se v tetelivém vzduchu pořád ještě vznášel obraz posledních příslušníků té otrhané tlupy.

Odpoledne začal zase padat sníh. Stáli a dívali se, jak se z ponuré oblohy snášejí světlešedé vločky. Plahočili se dál. Na tmavé silnici se dělala vrstvička rozbředlého sněhu. Chlapec zůstával pozadu; několikrát musel zastavit a počkat na něho. Půjdeš vedle mě, nařídil mu.

Když ty jdeš moc rychle.

Půjdu pomaleji.

Šli dál.

Ty už zase mlčíš.

Nemlčím.

Chtěl bys přestávku?

Přestávku chci vždycky.

Musíme být opatrnější. Já musím být opatrnější.

Já vím.

Na chvíli zastavíme, co říkáš?
Tak jo.
Jen musíme najít pěkný místo.
Tak jo.

Byli přímo uprostřed vánice. Podél silnice nebylo vidět vůbec nic. Zase už kašlal a chlapec se třásl; bok po boku pod plachtou tlačili nákupní vozík sněhem. Konečně zastavil. Chlapec už třas nedokázal ovládnout.

Musíme zastavit, řekl.
Je šílená zima.
Já vím.
Kde jsme?
Kde jsme?
Ano.
Nevím.
Kdybysme umírali, řekneš mi to?
To nevím. My ale neumřeme.

Položili vozík na ostřicové louce; zabalil saka a deky do plachty a vyrazili. Chyť se mý bundy, řekl. Pevně se jí drž. Šli trávou až k drátěné ohradě - navzájem si dráty přidrželi, aby mohli prolézt. Drát byl ledový a v očkách skřípal. Rychle se stmívalo. Šli dál. Došli k cypřišovému lesu, stromy suché a černé, ale i tak zadržovaly sníh. Pod každým cypřišem drahocenný temný kruh humusu a jehličí.

Usadili se pod stromem, na zem naskládali deky a saka; do jedné deky chlapce zabalil a začal jehličí hrabat na hromadu. Ve sněhu vydupal místo na ohniště - kde už nehrozilo nebezpečí, že strom vzplane. Od ostatních stromů nanosil dřevo: lámal větve a sklepával z nich sníh. Když škrtl zapalovačem pod troudem, oheň hned začal praskat, takže bylo jasné, že jim dřevo dlouho nevydrží. Podíval se na chlapce. Musím ještě zajít pro dřevo, řekl mu. Porozhlídnu se tady v okolí, jo?

Co je to okolí?
No prostě že nebudu daleko.

Tak jo.

Sněhu už na zemi leželo tak patnáct centimetrů. Potácel se mezi stromy a vytahoval spadlé větve trčící ze sněhu. S plnou náručí se vracel, ale z ohně už byly jen tetelivé uhlíky. Přihodil na ohniště větve a hned zase vyrazil pro další. Není jednoduché udržet si náskok. V lese už byla úplná tma a světlo ohně daleko nezasahovalo. Když pospíchal, mělo to jediný následek: pocítil slabost. Ohlédl se a spatřil chlapce, jak se brodí sněhem, který mu sahal do půli lýtek; sbíral větve a skládal si je do náruče.

Sněžilo dál a nevypadalo to, že přestane. Celou noc se budil, vstával a oživoval oheň. Rozložil plachtu a jednu stranu přivázal ke stromu, aby odrážela teplo z ohně. Díval se v oranžovém světle na chlapcův spící obličej. Propadlé tváře s černými šmouhami. Zdvihal se v něm vztek. Je to k ničemu. Ten kluk už zřejmě daleko nedojde. I kdyby snad přestalo sněžit, silnice i tak bude prakticky neprůchodná. Šeptající sníh se snášel z nehybnosti a jiskry zase stoupaly, slábly a mizely ve věčné černotě.
V polospánku zaslechl v lese zapraskání. Pak další. Posadil se. Z ohně už zbylo jen pár plamínků mezi uhlíky. Naslouchal. Dlouhé suché zapraskání lámající se větve. A další. Natáhl se a zatřásl chlapcem. Vzbuď se, řekl. Musíme odsud.

Chlapec si hřbety rukou mnul ospalé oči. Co je? zeptal se. Co to, tati, je?

Stromy. Padaj.

Chlapec se posadil a vyděšeně se rozhlížel.

Nic se neděje, řekl muž. Ale pojď. Musíme si pospíšit.

Vzal do náruče deky, složil je a zabalil do plachty. Zdvihl oči - vítr mu do nich hned hnal sníh. Z ohně už byly jen uhlíky a nevycházelo z něj žádné světlo; dřevo už jim téměř došlo a ve tmě všude kolem padaly stromy. Chlapec se k němu tiskl. Pospíchali pryč. Snažil se ve tmě najít mýtinu, ale nakonec na zemi rozložil plachtu, sedli si a přehodili přes sebe deky. Pevně chlapce držel. Praskot padajících stromů a tlumené zadunění, když na zem žuchaly spousty sněhu-celý les se

chvěl. Svíral chlapce a šeptal mu, že už to bude dobré a že už to brzy skončí, což se po chvíli opravdu stalo. Praskot už odezníval jen v dálce. A ještě jedna rána, někde daleko. Pak nic. Tak, řekl. Myslím, že už to máme za sebou. Pod jedním padlým stromem udělal tunel, rukama nabíral sníh - zmrzlé prsty v rukávech křečovitě zatínal v pěst. Vtáhli dovnitř deky i plachtu a za chvíli už zase spali, příšerné zimě navzdory.

Za rozbřesku se vyhrabal z doupěte, na plachtě ležel těžký sníh. Stál a rozhlížel se. Už nesněžilo a všude byly kolem ležících cypřišů kopečky sněhu a polámané větve, jen sem tam v šedivé krajině nějaký holý ožehlý kmen ještě stál. Nechal chlapce spát pod stromem jako nějaké zvíře v zimním spánku a prohrabával se závějemi. Sníh mu sahal skoro po kolena. Na pláni nebyla suchá tráva pod sněhem skoro ani vidět. Na ohradních drátech ležela špičatá vrstvička sněhu a ticho bylo dokonalé. Opíral se o kůl a kašlal. Jen velmi matně tušil, kde by vozík mohl být; říkal si, že už asi hloupne, přestává mu to myslet. Soustřeď se, nabádal se. Musíš přemýšlet. Už se chtěl vrátit, když vtom ho chlapec stejně zavolal.
Musíme odsud, řekl. Nemůžeme tu zůstat.
Chlapec tupě hleděl na šedivé spousty.
Tak pojď.
Plahočili se k ohradě.
Kam jdeme? zeptal se chlapec.
Musíme najít vozík.
Jenom tam tak stál v bundě a ruce si hřál v podpaží.
Tak pojď, řekl muž. Musíš jít.

Brodil se zavátou plání. Hluboký šedý sníh. Už na něm byla čerstvá vrstva popílku. Po několika metrech se ohlédl. Chlapec upadl. Hodil na zem deky a plachtu a vrátil se, aby ho postavil na nohy. Už se zase třásl. Zdvihl ho a přitiskl k sobě. Promiň, řekl. Moc mě to mrzí.

Vozík hledali velmi dlouho. Vytáhl ho ze závěje a postavil na kolečka; vyhrabal batoh a setřásl z něj sníh. Do batohu strčil jednu deku. Pak batoh, zbývající deky a saka dal do vozíku. Chlapce posadil na

vršek, rozvázal mu tkaničky a sundal boty. Vyndal nůž a začal rozřezávat jedno sako; do pruhů látky chlapci zabalil nohy. Sako na to spotřeboval celé a pak ještě z igelitu vyřízl čtverce; ty chlapci dal přes chodidla a podšívkou z rukávů mu je přivázal přes kotníky. Trochu poodstoupil. Chlapec hleděl do země. Teď, táto, ty, řekl. Dal přes chlapce sako a pak si sedl na zem na plachtu a balil nohy sobě. Vstal a snažil se zahřát ruce pod bundou. Potom oboje boty zabalil s dalekohledem a chlapcovým náklaďákem do batohu. Vyklepal a složil plachtu a přivázal ji zároveň s dekami na vršek batohu, který si hodil na záda; naposledy se podíval do vozíku, ale už to bylo všechno. Jdeme, řekl. I chlapec se naposledy podíval na vozík a šel za mužem k silnici.

Šlo se jim ještě hůř, než čekal. Za hodinu neušli ani dva kilometry. Zastavil a ohlédl se na chlapce. Ten také zastavil a čekal.

Ty si myslíš, že umřeme, že jo...
Nevím.
Neumřeme.
Tak jo.
Ale nevěříš mi.
Nevím.
Proč si myslíš, že umřeme?
Nevím.
Neříkej pořád nevím.
Tak jo.
Proč si myslíš, že umřeme?
Nemáme co jíst.
Něco si najdeme.
Tak jo.
Jak dlouho myslíš, že lidi vydržej nejíst?
Nevím.
Ale co si myslíš?
Možná několik dní.
A pak co? Pak padneš a jseš mrtvej?
Ano.

Tak to není. Trvá to hodně dlouho. Vodu máme. Ta je vůbec nejdůležitější. Bez vody dlouho nevydržíš.

Tak jo.

Stejně mi nevěříš.

Nevím.

Pozorně si ho prohlížel. Stál tam a ruce měl vražené do kapes nadměrného saka s tenkým proužkem.

Myslíš si, že ti lžu?

Ne.

Ale myslíš si, že ohledně umírání bych ti zalhat mohl.

Ano.

No jo, to bych mohl. Jenže neumíráme.

Tak jo.

Prohlížel si oblohu. Někdy se popelavé zamračeno ztenčilo, a to pak stromy podél silnice na sníh vrhaly náznak stínu. Šli dál. Chlapci se vůbec nedařilo. Zastavil se, zkontroloval nohy a převázal si igelit. Až začne tát, bude moc těžké udržet si nohy v suchu. Často zastavovali, aby si odpočinuli. Na nesení chlapce mu nezbývalo sil. Seděli na batohu a po hrstech jedli špinavý sníh. Odpoledne začalo tát. Prošli kolem vyhořelého domu - zůstal z něj jen cihlový komín uprostřed zahrady. Celý den byli na cestě, dalo-li se to nazvat dnem. Vlastně to bylo jen několik hodin. Neušli ani pět kilometrů.

Myslel si, že putování po té silnici bude tak hrozné, že nikoho nepotkají, ale mýlil se. Tábořili téměř hned u silnice a rozdělali pořádný oheň; vytahovali ze sněhu suché větve a vršili je na oheň: dřevo syčelo a stoupala z něj pára. Nedalo se s tím nic dělat. Těch pár dek, co měli, je zahřát nemohlo. Snažil se neusnout. Vzbudil se, prudce se posadil a šátral kolem sebe po revolveru. Chlapec byl příšerně vyzáblý. Pozoroval ho, když spal. Propadlé tváře a zapadlé oči. Byl podivně krásný. Vstal a přitáhl na oheň další dřevo.

Vyšli na silnici a zůstali stát. Ve sněhu byly stopy. Projel tam vůz. Rozhodně něco s koly. Vozidlo s gumovými pneumatikami. Mezi koly otisky bot. Někdo tu potmě mířil na jih. Nejpozději za rozbřes-

ku. V noci prošel po silnici. Přemýšlel o tom. Opatrně našlapoval ve stopách. Stopy vedly jen patnáct metrů od jejich ohně, ale ten člověk ani nezpomalil, aby se podíval, kdo to tam je. Stál a studoval silnici za nimi. Chlapec ho pozoroval.

Musíme ze silnice.

A proč, tati?

Někdo sem jde.

Zlý lidi?

Už to tak vypadá.

Ale možná jsou hodný, nebo ne?

Nic na to neřekl.

Ze zvyku se podíval na oblohu, ale nic zajímavého na ní neviděl. Co, táto, uděláme?

Zmizíme.

Můžeme se vrátit k ohni?

To ne. Jdeme. Nejspíš nám moc času nezbývá.

Mám hroznej hlad.

Já vím.

Co uděláme?

Musíme se zdekovat. Hlavně pryč ze silnice.

Uviděj naše stopy?

Ano.

Nemůžem s tím něco udělat?

Nevím.

Budou vědět, kdo jsme?

Cože?

No ze stop. Poznají, co jsme zač?

Ohlédl se na velké kulaté stopy ve sněhu.

Dojde jim to, řekl.

Pak se zarazil.

Musíme to pořádně promyslet. Jdeme zpátky k ohni.

Napadlo ho, že najdou místo, kde u silnice sníh úplně odtál, ale sotva by jim to pomohlo - když by se stopy neobjevily i na druhé straně. Nohama nahrnuli sníh přes ohniště a šli dál mezi stromy; obešli kruh

a zase se vrátili. Pospíchali. Nechali za sebou úplnou motanici stop a pak vyrazili lesem na sever a stále měli silnici na dohled.

Místo, které si vybrali, bylo prostě jen nejvýš položené, bylo odtamtud vidět podél silnice na sever, odkud přišli. Rozložil na mokrém sněhu plachtu a zabalil chlapce do dek. Bude ti zima, ale snad tu nebudeme moc dlouho. Do hodiny se na silnici objevili dva muži; téměř běželi. Když je minuli, vstal, aby se na ně pořádně podíval. Jenže v tu chvíli se zastavili a jeden se ohlédl. Muž ztuhl. Byl zabalený do šedivé deky; určitě nebyl moc vidět, ale přece jen vidět být mohl. Říkal si, že spíš ucítili kouř. Stáli tam a hovořili. Pak šli dál. Zase si sedl. Je to dobrý, řekl. Musíme tu počkat, ale snad to bude dobrý.

Už pět dní nejedli a velmi málo spali a v tomto stavu přišli na kraji městečka ke kdysi honosnému domu; stál na kopci u silnice. Chlapec ho držel za ruku. Na asfaltu a k jihu obrácených polích a v lesích už sníh roztál. Jen tak tam stáli. Igelitové pytlíky přes nohy už měli dávno prodřené a nohy promočené a ledové. Dům to byl vysoký a honosný, v průčelí dórské sloupy, vysoké a bílé. Z boku velký vchod. Štěrková příjezdová cesta se vlnila uschlou loukou. Bylo to zvláštní, ale okna nebyla rozbitá.

Co je to, tati, za dům?

Psst. Chvilku budeme jen poslouchat.

Nic. Vítr šustil v suchém kapradí u silnice. Vzdálené zapraskání. Dveře nebo okenice.

Měli bysme se tam podívat.

Radši tam, tati, nepůjdeme.

Neboj.

Já bych tam radši nechodil.

Jen se neboj. Mrknout se tam prostě musíme.

Pomalu se blížili k domu. Sem tam tající zbytky sněhu, ale na něm žádné stopy. Vysoký plot z ptačího zobu - uschlý. V tmavém větvoví staré ptačí hnízdo. Stáli na zahradě a prohlíželi si průčelí. Dům z

ručně dělaných cihel vypálených z jílu, na kterém dům stál. Ze sloupů a z oblouku nad vchodem visely cáry odloupaného nátěru. Na dlouhém řetězu zavěšená lucerna. Stoupali po schodech a chlapec mu mačkal ruku. Jedno okno bylo pootevřené; přes verandu od něj vedl provaz, který mizel v trávě. Drželi se za ruce a přešli po verandě. Po těchto prknech kdysi otroci nosili jídlo a nápoje na stříbrných podnosech. Šli k oknu a nahlédli dovnitř.

Co když tu, tati, někdo je?

Nikdo tu není.

Měli bysme jít pryč.

Musíme najít něco k jídlu. Nemáme na vybranou.

K jídlu si něco můžeme najít někde jinde. Bude to dobrý, neboj. Jdeme.

Vytáhl revolver a zkusil dveře. Na mohutných mosazných pantech se pomalu otevřely. Stáli a naslouchali. Pak vstoupili do rozlehlé haly, která měla podlahu jako šachovnici z černých a bílých mramorových dlaždic. Vzhůru vedlo široké schodiště. Na stěnách kvalitní tapety, odchlíplé a s vlhkými skvrnami. Na mnoha místech vybouleniny na štukovém stropě, nahoře na stěnách zažloutlé ozdobné lišty, prohnuté a popraskané. Vlevo za dveřmi stál mohutný ořešákový bufet - zřejmě tam bývala jídelna. Dvířka a zásuvky už neměl, ale všechno ostatní bylo ke spálení moc mohutné. Stáli ve dveřích. V jednom rohu místnosti byla dlouhá a vysoká řada naházeného šatstva. Oblečení i bot. Opasků. Kabátů. Pokrývek a starých spacáků. Později měl mít dost času, aby o tom přemýšlel. Chlapec mu tiskl ruku. Byl vyděšený. Přešli přes halu do další místnosti, vstoupili a zůstali stát. Ohromný sál se stropem dvakrát tak vysokým než dveře. Krb s obnaženými cihlami - bylo vidět, kde původně byla krbová římsa, teď už dávno stržená a spálená. Před krbem ležely matrace rozestavěné na spaní. Tati, špitl chlapec. Psst, odpověděl mu.

Popel byl vychladlý. Kolem očouzené hrnce. Sedl si na bobek, vzal jeden hrnec, přičichl k němu a zase jej odložil. Vstal a podíval se z okna. Šedivá, zdupaná tráva. Šedivý sníh. Šňůra, která vedla z okna, byla přivázaná k mosaznému zvonu-ten byl na neopracovaném trám-

ku, přitlučeném k okennímu rámu. Držel chlapce za ruku, šli spolu zadní chodbou do kuchyně. Všude odpadky. Rezavá výlevka. Pach plísně a výkalů. Šli do navazující místnůstky, snad špižírny.

V podlaze té místnosti byly dveře či spíš poklop, zabezpečený visacím zámkem, masivním ocelovým. Upřeně na něj hleděl.

Tati, ozval se chlapec. Už bysme, tati, měli jít. Tohle není zamčené pro nic za nic. Chlapec ho tahal za ruku. Pláč měl na krajíčku. Tati? opakoval naléhavě.

Musíme jíst.

Já, táto, vůbec nemám hlad. Ani náhodou.

Musíme najít nějaký páčidlo.

Vyšli ven zadním vchodem, chlapec se k němu tiskl. Zasunul revolver do pouzdra; stál a díval se na dvůr. Byl tam chodníček z cihel a řada zimostrázů - teď už jen pokroucené roští. Na dvoře stály na naskládaných cihlových sloupcích staré zemědělské brány, do nichž někdo vklínil stopadesátilitrový litinový kotel, jaký se kdysi používal při zabijačkách. Pod ním byl popel a ohořelá polena. Bokem vůz s pneumatikami. Všechno to viděl a neviděl. Na opačném konci dvora stará udírna a kůlna na nářadí. Šel tam a chlapce už téměř vlekl. V kůlně se prohrabával nářadím postaveným v barelu. Vytáhl rýč na dlouhé násadě, potěžkal jej v ruce. Tak jdeme, řekl.

V domě nejprve odsekal dřevo u petlice, až už mohl rýč strčit pod závoru a zapáčit. Petlice byla přišroubovaná a teď to urval všechno i se zámkem. Nohou zarazil rýč pod prkna a vyndal zapalovač. Pak nohou stoupl na ostří rýče, nadzdvihl poklop, nahnul se a chytil ho rukou. Tati, špitl chlapec.

Zarazil se. Tak hele, řekl. Přestaň brblat. Máme příšer-nej hlad. Chápeš to? Pak nadzdvihl poklop, opřel se do něj a nechal jej spadnout na podlahu.

Počkej tady, nařídil mu.

Půjdu s tebou.

Já myslel, že se bojíš.

To jo.

Tak jo. Drž se těsně za mnou.

Sestupoval po nahrubo přitesaných schodech. Sklonil hlavu, škrtl zapalovačem a namířil plamínkem do tmy, jako kdyby se chystal k zápalné oběti. Vlhký chlad. Příšerný zápach. Chlapec ho tahal za šos. Viděl část kamenné zdi. Hliněnou podlahu. Špinavé matrace s tmavými skvrnami. Přikrčil se, svítil si a sestupoval níž. K zadní stěně se tiskli nazí lidé, muži i ženy; snažili se schovat, rukama si zakrývali obličej. Na matraci ležel beznohý muž - nohy neměl až po kyčle, pahýly černé a ohořelé. Odporný zápach.

Kristepane, zašeptal.

Pak se ti lidé jeden po druhém otáčeli a mžourali v chabém světle. Pomoz nám, šeptali. Prosím, pomoz nám.

Ježíšikriste, vyhrkl. Ježíši.

Otočil se a popadl chlapce. Honem, vykřikl. Honem pryč. Zapalovač mu vypadl z ruky. Hledáním se nezdržoval. Tlačil chlapce do schodů. Pomoz nám, křičeli za nimi.

Honem.

Pod schody se objevila vousatá tvář. Prosím, škemral ten chlap. Prosím.

Honem. Utíkej, proboha.

Vystrčil chlapce otvorem; ten upadl a plazil se pryč. Zaklapl poklop. Otočil se, aby popadl chlapce, ale ten už byl mezitím na nohách a poskakoval hrůzou, jako by se zbláznil. Pro lásku boží pojď honem, zasyčel. Jenže chlapec ukazoval oknem ven, a když se tam podíval také, zamrazilo ho po celém těle. Přes pláň k domu přicházeli čtyři vousatí muži a dvě ženy. Popadl chlapce za ruku. Kristepane, vykřikl. Padáme.

Prolétli domem k východu a řítili se po venkovních schodech. V polovině příjezdové cesty odtáhl chlapce na louku. Otočil se. Částečně je kryly zbytky živého plotu, ale bylo mu jasné, že přinejlepším mají jen několik minut, možná ani to ne. Na konci svažující se louky proběhli uschlým rákosím a přeběhli přes silnici do lesa. Chlapcovo zápěstí stiskl ještě pevněji. Utíkej, špitl mu do ucha. Musíme utíkat. Ohlédl se na dům, ale neviděl nic. Kdyby přišli po příjezdové cestě,

určitě by si jich všimli, jak pádí mezi stromy. Rozhodující chvíle nastala právě teď. Právě teď. Klesl na zem a stáhl chlapce s sebou. Psst, zasyčel mu do ucha.

Oni nás, táto, zabijou?

Psst.

Leželi na listí a popílku, srdce jim bušila. S obtížemi zadržoval nutkání ke kašli. Chtěl si dát ruku před ústa, ale chlapec mu ji držel jako klíště, a ve druhé ruce třímal revolver. Soustřeďoval se na potlačení kašle a zároveň špicoval uši. Vysunul bradu z listí a snažil se něco zahlédnout. Ty hlavu nezvedej, špitl.

Jdou sem?

Ne.

Listím se pomalu odplazili do jakési prohlubně. Poslouchal a držel chlapce na zemi. Od silnice bylo slyšet rozhovor. Ženský hlas. Pak slyšel kroky v suchém listí. Vsunul chlapci do ruky revolver. Vem si to, špitl. Vem si to. Chlapec se třásl hrůzou. Ovinul ho paží a držel. Vyzáblé tělíčko. Neboj se, řekl mu. Jestli tě najdou, budeš to muset udělat. Rozumíš tomu? Psst. Nebreč. Slyšíš mě? Umíš to. Dáš si to do pusy a zamíříš nahoru. Uděláš to rychle a pořádně. Rozumíš? Nebreč. Rozumíš?

Snad jo.

Takhle ne. Rozumíš tomu?

Ano.

Řekni ano, táto, rozumím.

Ano, táto, rozumím.

Podíval se na něj, ale spatřil jen nevýslovný děs. Zase mu revolver vzal. Nerozumíš, řekl.

Já, táto, nevím co dělat. Prostě to nevím. Ty budeš kde?

Všechno je v pohodě.

Nevím co udělat.

Psst. Jsem u tebe. Nenechám tě tu.

Slibuješ.

Slibuju. Chtěl jsem utíkat a odvést je tak pryč. Ale nemůžu od tebe odejít.

Táto?
Psst. Nezvedej se.
Strašně se bojím.
Psst.

Leželi a poslouchali. Dokážeš to? Až čas nazraje? Až čas nazraje, tak už bude pozdě. Čas nazrál právě teď. Proklej Boha a zemři. Co když revolver nevystřelí? Vystřelit musí. Ale co když nevystřelí? Dokázal bys tu milovanou lebku prorazit kamenem? Je v tobě takový člověk, o němž nic nevíš? Je to možné? Sevři ho v náruči. Takhle. Duše je bleskurychlá. Přitáhni ho k sobě. Dej mu pusu. Honem.

Čekal. S malým poniklovaným revolverem v ruce. Kašli už nemohl zabránit. Středem všeho bylo jak nekašlat. Naslouchal, ale neslyšel nic. Nenechám tě tady, zašeptal. Nikdy od tebe neodejdu. Rozumíš? Ležel na listí a tiskl k sobě roztřeseného chlapce. V ruce svíral revolver. Celý dlouhý soumrak a ještě i za tmy. Mrazivá noc bez hvězd. Zaplaťpámbu za ni. Začal si myslet, že mají naději. Jen musíme počkat, zašeptal. Hrozná zima. Snažil se myslet, ale hlava jako by mu plavala. Byl hrozně zesláblý. Všechny ty řeči o běhání. Běžet by nedokázal. Když už mezi nimi byla opravdu černočerná tma, rozepnul řemeny na batohu a vyndal deky. Přikryl chlapce a ten za chvíli usnul.

V noci se z domu ozývaly příšerné skřeky; snažil se chlapci zakrýt uši, ale za chvíli už stejně bylo ticho. Ležel a poslouchal. Při prodírání rákosím na silnici si všiml jakési bedny. Něco jako dětský domeček. Došlo mu, že odtamtud sledují silnici. Leží na číhané a pak zvoncem přivolají kumpány. Na okamžik usnul a zase se probudil. Co to sem jde? Kroky v listí. Ne. Byl to vítr. Nic se neděje. Sedl si a hleděl k domu; neviděl než tmu. Zatřásl chlapcem. Jdeme, řekl. Musíme pryč. Chlapec neodpovídal, ale bylo jasné, že je vzhůru. Stáhl z něj deky a přivázal je na batoh. Jdeme, zašeptal.

Vyrazili temným lesem. Kdesi za popelavými mraky byl měsíc: jen tak tak rozeznávali stromy. Klopýtali jako opilci. Když nás najdou, zabijou nás, že jo, táto?

Psst. Už ani slovo.

Že jo?

Psst. Jo. Jo, zabijou nás.

Netušil, kterým směrem se vlastně vydali; bál se, že jdou v kruhu a najednou zase přijdou k tomu domu. Snažil se vzpomenout, jestli o tom opravdu něco ví, nebo to jsou jen povídačky. Když se někdo ztratí, jakým směrem jde? Možná je to jinak na severní a jižní polokouli. Nebo to souvisí s leváctvím a praváctvím; nakonec to pustil z hlavy. Přestal se zabývat tím, že by se snad dalo něčím řídit. Hlava mu stejně přestávala sloužit. Instinkty spící tisíc let se pomalu začaly probouzet. Tím se bude řídit. Chlapec vrávoral. Poprosil, jestli by se nemohl nést, ani mu nebylo rozumět, jak breptal. Muž si ho přehodil přes rameno a chlapec okamžitě usnul. Bylo mu jasné, že ho daleko nedonese.

Probudil se v temném lese, hrozně se třásl na zemi pokryté listím. Sedl si a šátral po chlapci. Přiložil mu ruku na hubený hrudníček. Teplo a pohyb. Tlukot srdce.

Při příštím probuzení už bylo skoro vidět. Odhodil deku, vstal a málem upadl. Zase získal ztracenou rovnováhu a snažil se rozhlédnout po šedém lese. Kolik vlastně ušli? Vyšel na hřeben, tam si sedl na bobek a díval se, jak se rozednívá. Nesmělý rozbřesk, mrazivý, kalný svět. V dálce zřejmě borový les, nepravidelná černá křivka. Bezbarvý svět z drátů a krepového papíru. Vrátil se, vzbudil chlapce a přiměl ho, aby si sedl. Pořád mu padala hlava. Musíme jít, řekl. Musíme odsud.

Nesl ho přes pláň; zastavil se po každých padesáti krocích, aby si odpočinul. U borovic si klekl, chlapce položil do chrupajícího prachu, přikryl ho dekami a vsedě se na něho díval. Vypadal jako bytost z tábora smrti. Hladový, vyčerpaný, bylo mu zle od strachu. Naklonil

se a políbil ho; pak vstal, šel na kraj lesa a opsal kolem jejich místa kruh, aby se přesvědčil, jestli jim něco nehrozí.

Přes pláň viděl na jihu obrysy domu a chléva. Za stromy ohyb silnice. Dlouhá příjezdová cesta porostlá suchou trávou. Uschlý břečťan na kamenné zídce, poštovní schránce, plotu podél silnice a mrtvých stromech za ním. Chlad a ticho. Všechno pod příkrovem uhlíkové mlhy. Šel zpátky a sedl si vedle chlapce. Jedině zoufalství ho dohnalo k takové neopatrnosti; uvědomoval si, že už to nikdy nesmí udělat. Za žádných okolností.

Chlapec se teď nevzbudí. A i kdyby, tak bude vyděšený. Už se to tak stalo víckrát. Chtěl chlapce vzbudit, ale uvědomil si, že v tom případě by si vůbec nic nepamatoval. Naučil ho aby v lese ležel jako kolouch. Jak dlouho ještě bude spát? Nakonec vyndal revolver z opasku a položil ho pod deku vedle spícího chlapce; vstal a vyrazil.

Ke chlévu scházel z kopce; zastavoval se, aby stavení bedlivě pozoroval, a také naslouchal. Sestupoval zpustošeným jabloňovým sadem, černé, pokroucené pahýly, suchá tráva až po kolena. Stál ve vratech do chléva a poslouchal. Proužky bledého světla. Šel podél zaprášených stání. Stál v uličce uprostřed chléva a poslouchal: vůbec nic. Šplhal po žebříku na seník, ale byl tak slabý, že si uprostřed nebyl jistý, jestli vyleze až nahoru. Došel až na konec seníku a oknem ve štítu hleděl do kraje pod sebou: rozparcelovaná půda, všechno uschlé a šedé, ohrady, silnice.

Na podlaze tam byly balíky slámy; přidřepl, nasbíral do dlaně zrnka a vsedě žvýkal. V ústech sucho, prach a plevy. Aspoň trochu výživné to ale určitě bylo. Vstal, odkutálel dva žoky ke kraji a nechal je spadnout do chléva. Dvakrát to žuchlo a zvedla se oblaka prachu. Vrátil se k oknu a prohlížel si tu část domu, kterou z chléva viděl. Pak zase slezl po žebříku.

Tráva mezi domem a chlévem vůbec nevypadala zdupaná. Přešel na verandu. Pletivo už na verandě uhnilo a odpadávalo. Dětský bicykl.

Dveře do kuchyně dokořán; přešel přes verandu a stál ve dveřích. Levné překližkové obložení se vlhkostí zkroutilo a místy napadalo do místnosti. Na stole červený umakart. Přešel přes kuchyň a otevřel ledničku. Na jednom regále cosi porostlého šedou huňatou plísní. Zase ledničku zavřel. Všude odpadky. V koutě vzal smeták a šťoural všude násadou. Vylezl na kuchyňskou linku a ohmatával zaprášený vršek skříněk. Pastička na myši. Jakýsi balíček. Sfoukl z obalu prach. Hroznová limonáda v prášku. Vsunul si ji do kapsy saka.

Prošel všemi místnostmi domu. Nenašel vůbec nic. Lžičku v nočním stolku. Strčil ji do kapsy. Říkal si, že by v komoře mohlo být nějaké oblečení nebo deky, ale nic. Vyšel z domu a zamířil do garáže. Přehraboval se v nářadí. Hrábě. Lopata. Na poličce sklenice s hřebíky, šroubky a matičkami. Vysunovací nůž na rozřezávání lepenky. Přidržel ho na světle: ostří bylo zrezivělé, a tak nůž zase odložil. Ale po chvíli ho zase vzal do ruky. Z plechovky od kávy vzal šroubovák a odšrouboval rukojeť. Uvnitř byla čtyři náhradní ostří. Vyndal staré ostří, položil je na poličku, nasadil nové a zase rukojeť našrouboval. Ostří zasunul a nůž strčil do kapsy. Pak si do kapsy dal i šroubovák.

Vyšel ven a vrátil se do chléva. Do kusu látky hodlal nasbírat zrní, co vypadalo ze slámy, ale ve chlévě se zastavil a poslouchal skučení větru. Někde na střeše skřípal plech. Ve chlévě se ještě stále vznášel nezřetelný zápach po kravách; myslel na krávy a uvědomil si, že už vyhynuly. Je to vůbec možné? Třeba někde někdo jednu krávu krmí a pečuje o ni. Třeba? Krmí čím? Nechává si ji proč? Za otevřenými dveřmi ve větru šustila suchá tráva. Vyšel ven a díval se přes pole k borovému lesu, kde spal chlapec. Stoupal sadem a zase se zarazil. Na něco stoupl. O krok se vrátil, poklekl a rukama hledal v trávě. Bylo to jablko. Zdvihl je a podržel na světle. Tvrdé, hnědé a scvrklé. Otřel jablko hadrem a zakousl se do něj. Suché a téměř bez chuti. Ale i tak: jablko. Snědl je úplně celé, i s jadérky. Palcem a ukazováčkem držel stopku a pak ji upustil. Potom zlehka našlapoval v trávě. Nohy měl pořád ještě zabalené do zbytků saka a cárů igelitu. Sedl si, onuce si odmotal a dal do kapsy. Kráčel mezi stromy bosý. Na konci sadu měl další čtyři jablka; dal si je do kapsy a vracel se. Procházel uličku za

uličkou, až v trávě vyšlapal bludiště. Už měl jablek víc, než mohl odnést. Prohmatával trávu kolem kmenů; nacpal si kapsy a také si jablka dal do kapuce za hlavou a další si rukama tiskl na prsou. Všechna je vysypal ve vratech do chléva na hromadu, sedl si a zase si omotal zmrzlé nohy.

V předsíni u kuchyně si všiml koše zavařovaček. Vytáhl koš ven a sklenice z něj vyndal; pak koš převrátil a vyklepal z něj špínu. Zarazil se. Co to zahlédl? Trativodní trubka. Laťková mřížka na popínavé rostliny. Tmavá křivka uschlého psího vína se po ní plazila jako graf hospodářského výsledku nějaké firmy. Vstal a ještě jednou prošel kuchyní na dvůr, odkud si prohlížel dům. V oknech se odrážel šedý, bezejmenný den. Trubka vedla z rohu verandy. Stále ještě třímal koš; teď ho odložil do trávy a zase vylezl po schodech. Trubka byla připevněná k rohovému sloupku a končila v betonové nádrži. Odhrnul z poklopu smetí a uhnilé zbytky z pletivových dveří. Vrátil se do kuchyně a donesl smeták. Zametl poklop a smeták postavil do kouta; pak poklop nadzdvihl. Uvnitř byla mělká vanička plná mokrého šedého bláta ze střechy, bláta s příměsí kompostu z napadaného listí a větviček. Vaničku vyzdvihl a položil na zem. Pod ní byl bílý štěrk. Odhrnul ho rukou. V nádrži vzadu bylo dřevěné uhlí, kusy ohořelého dřeva - zuhelnatělé obrazy samotných stromů. Vaničku zase dal na místo. V zemi byl nazelenalý mosazný kruh. Smetákem odmetl popílek. Na prknech byly vidět stopy po pile. Prkna zametl, klekl, vzal za kruh a zdvihl poklop. Dole ve tmě byla nádrž s vodou tak sladkou, že ucítil vůni. Lehl si na břicho a spustil ruku dolů: jen tak tak se dotkl hladiny. Trochu se posunul a teď už mohl nabrat vodu dlaní; přivoněl si a ochutnal a pak vypil vše, co nabral. Ležel tam velmi dlouho - po dlaních si dával vodu k ústům. Nikde v paměti nepřišel na nic tak vynikajícího.

Vrátil se do předsíně a donesl dvě zavařovačky a starý kastrol - modrý, emailový. Kastrol vytřel, nabral jím vodu a tu použil na vymytí sklenic. Pak se natáhl a nabral vodu po okraj zavařovačky; z vytažené sklenice kapala voda. Voda byla úplně čirá. Přidržel ji na světle. Ve sklenici se vznášel jediný kousíček sedimentu - plaval na

jakési pomalé hydraulické spirále. Naklonil sklenici a pil; pil velice pomalu, ale vypil to téměř všechno. Sedl si a žaludek měl úplně nafouknutý. Klidně mohl pít dál, ale neudělal to. Zbylou vodu přelil do druhé sklenice, vypláchl ji a pak je obě naplnil; spustil dřevěný poklop nad nádrží, vstal a se sklenicemi a s kapsami plnými jablek se přes pláň vydal k borovému lesu.

Byl pryč déle, než chtěl, a teď se snažil pospíchat; ve scvrklém žaludku mu žbluňkalo. Chvíli odpočíval a pak se dal zase do kroku. Nezdálo se, že by se chlapec byť jen pohnul; klekl si a opatrně sklenice postavil na jehličí. Revolver si zastrčil do pouzdra a pak už jen seděl a díval se na chlapce.

Celé odpoledne seděli zabalení v dekách a jedli jablka. Usrkávali vodu ze sklenic. Vytáhl z kapsy hroznovou limonádu; balíček otevřel, nasypal prášek do vody, zamíchal a podal sklenici chlapci. To se ti, táto, povedlo, pochválil ho. Pak spal, zatímco chlapec držel hlídku. Večer si vyndali boty, obuli se a šli na statek posbírat zbývající jablka. Do tří zavařovaček si nabrali vodu a zavřeli je víčky z krabice, kterou našli na regále v předsíni. Pak všechno zabalil do deky a nacpal do batohu; zbylé deky přivázal na vršek batohu a hodil si ho na záda. Stáli ve dveřích a dívali se, jak se světlo stahuje k západu. Pak příjezdovou cestou zase přišli na silnici a pokračovali po ní.

Chlapec se ho držel za šos; muž šel při kraji silnice a snažil se ve tmě nahmatat nohama konec asfaltu. V dálce bylo slyšet hřmění a po chvíli se před nimi začalo trochu blýskat. Vyndal z batohu plachtu, ale ta už je sotva dokázala přikrýt. Za chvíli už pršelo. Klopýtali bok po boku. Neměli se kde schovat. Kapuce měly na hlavách, ale začínali promokat a oblečení na nich těžklo. Zastavil a urovnával plachtu. Chlapec se třásl.

Je ti zima, co?

Je.

Jestli ale zastavíme, tak opravdu promrzneme.

Já už promrzlej jsem.

A co chceš dělat?
Nemůžeme zastavit?
Tak jo.

Byla to nejdelší noc z mnoha podobných, které si vybavoval. Přikrytí dekami leželi na mokré zemi hned u silnice a déšť bubnoval do plachty; držel chlapce v náruči a ten se po chvíli přestal třást a po další chvíli usnul. Hřmění se odsunulo na sever a ustalo, takže potom už jen pršelo. Spal a pak se vzbudil; déšť slábl a ustal úplně. Přemítal, jestli už je aspoň půlnoc. Kašlal a bylo to pořád horší, až to vzbudilo chlapce. Svítání trvalo nesmírně dlouho. Občas vstal a hleděl k východu, a najednou byl den.

Omotal jejich kabáty jeden po druhém kolem jednoho slabšího kmene a vyždímal z nich vodu. Nařídil chlapci, aby se svlékl; pak ho zabalil do deky. Chlapec se třásl a on mu zatím vyždímal oblečení a pak mu je podal. Tam, kde spali, bylo sucho, a tak tam teď seděli zabalení v dekách a jedli jablka a pili vodu. Pak zase vyrazili silnicí, třásli se v hadrech, nachýlení a v kápích jako žebraví mniši, kteří si mají hledat obživu.

Večer už aspoň uschli. Prohlíželi si rozpadlou mapu, ale kde právě jsou, tušil jen matně. Za soumraku stál na silnici na místě, kde vystoupala na mírnou vyvýšeninu, a snažil se zorientovat. Sešli z hlavní silnice a vydali se úzkou silničkou, až konečně přišli k mostu a vyschlému potoku; slezli po břehu a skrčili se pod mostem.

Můžeme tu rozdělat oheň? zeptal se chlapec.

Nemáme zapalovač.

Chlapec se odvrátil.

Moc mě to mrzí. Upustil jsem ho. Nechtěl jsem ti to ani říct.

To nevadí.

Najdu někde křesadlo. Už jsem se po něm díval. A pořád ještě máme láhev benzinu.

Tak jo.

Je ti hodně velká zima?

Je mi fajn.

Chlapec si lehl a hlavu si položil otci do klína. Po chvíli řekl: Oni ty lidi zabijou, viď?

Ano.

Proč to dělaj?

Nevím.

Snědí je?

Nevím.

Snědí je, viď že jo?

Ano.

A my jim nemůžeme pomoct, protože jinak by nás snědli taky. Ano.

Proto jsme jim nemohli pomoct.

Ano.

Tak jo.

Procházeli městy, kde slogany načmárané na billboardech odrazovaly příchozí. Billboardy byly zlehka přemalované bílou barvou, aby se na ně dalo psát, ale vespod slabě prosvítaly všemožné reklamy na věci, které už neexistovaly. Seděli u silnice a dojídali poslední jablka.

Co je s tebou? zeptal se muž.

Nic.

Něco k jídlu najdeme. Vždycky na něco narazíme.

Chlapec na to nic neříkal. Muž se na něj díval.

O to nejde, že ne.

Nic se neděje.

Tak mi to řekni.

Chlapec se díval na silnici.

Chci to slyšet. Normálně mi to řekni.

Zavrtěl hlavou.

Podívej se na mě, řekl muž.

Chlapec se otočil a podíval se na něj. Vypadal uplakaně.

Tak mi to pověz.

My bysme nikdy nikoho nesnědli, že ne?

Ne. Jasně že ne.

1 kdybysme měli hlad?

Hlad už máme.

Ty jsi říkal, že hlad nemáme.

Řekl jsem, že hlady neumíráme. Netvrdil jsem, že nemáme hlad. Ale neudělali bysme to.

Ne. Neudělali.

Za žádnejch okolností.

Ne. Za žádnejch okolností.

Protože jsme hodný.

Ano.

A neseme oheň.

A neseme oheň. Přesně tak.

Tak jo.

V příkopu našel křemeny na křesání, ale nakonec bylo snadnější křísnout kleštěmi o kámen, pod nímž navršil troud politý benzinem. Další dva dny, pak tři. Hlad už měli opravdu pořádný. Celý kraj byl vypleněný, vybrakovaný, vydrancovaný. Nezbyl v něm ani drobeček. Noci mrazivé do morku kostí, tma jako v hrobě; svítalo dlouho a příšerně tiše. Jako ráno před bitvou. Chlapec byl průsvitný jako svíčka. Ohromnýma upřenýma očima připomínal mimozemšťana.

Už si začínal myslet, že na ně smrt doopravdy sahá a že by si měli najít místo, kde je nikdo nenajde. Někdy jen tak seděl a díval se na spícího chlapce; rozplakal se a nedokázal to ovládnout, ale kvůli umírání to nebylo. Důvod mu jasný nebyl: snad ho rozplakala krása nebo možná dobro. Věci, o kterých už dávno nepřemýšlel. Dřepěli v příšerném lese a vodu z příkopu si cedili přes hadr. V noci se mu zdálo, že chlapec leží na vychládacím stole, a vzbudil se hrůzou. Co ještě snesl v bdělém stavu, už nedokázal vydržet v noci; pak už seděl, protože se bál, že když usne, ten sen se zase vrátí.

Prohrabovali se v ohořelých troskách domů, které by dříve nechali bez povšimnutí. Mrtvola plovoucí ve sklepě zaplaveném černou vodou, zároveň s odpadky a zrezivělými trubkami. Stál v obýváku, částečně vyhořelém a beze stropu i střechy. Vlhkostí zborcená prkna se kácela do zahrady. V knihovně vlhké knihy. Jednu otevřel a zase ji vrátil na místo. Všechno mokré a shnilé. V zásuvce našel svíčku.

Nijak ji nemohl zapálit. Schoval si ji do kapsy. V šedém světle vyšel ven, zůstal stát a na okamžik spatřil absolutní pravdu světa. Zdědili planetu, která se bez ustání otáčí kolem své osy. Nesmiřitelná temnota. Slepí psi slunce na zběsilém útěku. Drtivá nicota černého vesmíru. A někde v doupěti se dvě štvaná zvířata třesou jak liščata. Vypůjčený čas a vypůjčený svět a vypůjčené oči, aby se nad ním mohlo plakat.

Na kraji jednoho městečka odpočívali v kabině náklaďáku; dívali se oknem umytým nedávnými dešti. Jen zlehka zaprášeným popílkem. Byli vyčerpaní. U silnice další nápis varující před smrtí, roky vybledlá písmena. Téměř se usmál. Přečteš to? zeptal se.

Ano.

Tak si toho nevšímej. Nikdo tu není.

Už umřeli?

Nejspíš.

Škoda, že ten kluk není s náma.

Tak jdeme, řekl.

Najednou bohaté sny, ze kterých se mu ani nechtělo probudit. Zdálo se mu o věcech ve světě už neznámých. Zima ho přiměla přikládat na oheň. Vzpomínal na ni, jak jde brzy ráno přes trávník k domu a noční košile, tenká a růžová, jí obepíná prsa. Říkal si, že každá vybavená vzpomínka páchá jisté násilí na tom, čeho se týká. Jako mejdanová hra. Mysli si slovo a šeptem ho pošli dál. Je lepší být skoupý na slovo: i když vzpomínku pozměníš, realita je pořád jen jedna.

Šli ulicemi zachumlaní do špinavých dek. Jednu ruku měl na revolveru u boku, druhou za ruku držel chlapce. Na opačném konci města přišli k osamělému stavení. Došli k němu přes louku; vešli dovnitř a procházeli jednotlivými místnostmi. Najednou se spatřili v zrcadle; málem vytáhl revolver. To jsme, táto, my, špitl chlapec. To jsme my. Stál v zadních dveřích a hleděl na pole a silnici a pustinu za ní. V patiu rošt z dvousetlitrového barelu - podélně rozříznutého a usazeného do svařeného železného rámu. Na zahradě několik uschlých stromů. Plot. Plechová kůlna na nářadí. Shodil deku z ramen a přehodil ji přes chlapce.

Počkáš tady.

Chci jít s tebou.

Já se tam jen jdu podívat. Seď tady. Celou dobu mě uvidíš, slibuju.

Přešel zahradu; dveře se otevíraly dovnitř. Stále ještě držel revolver. Zahradní kůlna. Udusaná hlína. Na plechových regálech plastové květináče. Na všem vrstva popílku. V rohu opřené zahradní nářadí. Sekačka. Pod oknem dřevěný stůl, vedle něho plechová skříňka. Otevřel ji. Staré katalogy. Sáčky se semínky. Begonie. Svlačec. Strčil si je do kapsy. K čemu? Na vrchním regálu dvě krabice motorového oleje; zasunul revolver do pouzdra. Natáhl se a krabice postavil na ponk. Bylo to hodně staré balení: z lepenky, s kovovými rohy. Olej už sice lepenkou prosakoval, ale i tak to vypadalo, že jsou krabice plné. O trochu ustoupil a podíval se dveřmi ven. Chlapec seděl na zadních schodech zabalený do deky a pozoroval ho. Muž se otočil a spatřil v rohu za dveřmi plechovku na benzin. Bylo mu jasné, že v ní benzin být nemůže, ale když ji nohou naklonil, trochu to v ní šplouchlo. Odnesl plechovku na stůl, ale nedařilo se mu odšroubovat uzávěr. Vyndal z kapsy francouzský klíč, povytáhl čelisti a nasadil je na uzávěr. Padlo to přesně: odšrouboval uzávěr a položil ho na stůl; přičichl k otevřené plechovce. Zatuchlý pach. Té plechovce už bylo hodně let. Ale benzin to byl a bude hořet. Zase uzávěr našrouboval a klíč vrátil do kapsy. Rozhlížel se, jestli neuvidí nějakou menší nádobu, ale nic. Neměl vyhazovat tu láhev. Musí teď najít něco v domě. Šel přes trávu a málem omdlel; musel se zastavit. Že by to bylo tím, jak přičichl k benzinu? Chlapec ho stále pozoroval. Kolik dní jim zbývá do smrti? Deset? O moc víc už ne. Raději na to nemyslel. Proč se vlastně zastavil? Otočil se a prohlížel si trávu. Kousek se vrátil. Zkoumal zemi nohama. Zastavil se a zase se vracel. Pak šel do kůlny. Vrátil se s rýčem. Na místě, kde předtím stál, ho zanořil do hlíny. V polovině ostří se rýč zarazil o dřevo - dutý zvuk. Začal odhazovat hlínu.

Šlo to pomalu. Byl příšerně unavený. Opřel se o rýč. Zdvihl hlavu a podíval se na chlapce. Ten se ani nepohnul. Zase se sklonil k práci.

Za chvíli už odpočíval po každém nabrání hlíny. Nakonec vykopal kus překližky zakrytý plstí podloženou střešní krytinou. Odhazoval hlínu kolem okrajů. Byly to dveře, tak devadesát na stoosmdesát. Na jednom konci byla petlice s visacím zámkem zalepeným v igelitovém pytlíku. Odpočíval; držel rukojeť rýče a čelo měl opřené o předloktí. Když zase zdvihl oči, chlapec stál téměř vedle něho. Tvářil se vyděšeně. Neotvírej to, tati, zašeptal.

V pohodě.

Prosím tě, táto. Moc tě prosím.

Všechno je v pořádku.

Není.

Pěstičky si tiskl na prsa a strach s ním úplně lomcoval. Muž odložil rýč a chlapce objal. No tak, řekl. Sedneme si na verandu a trošku si odpočineme.

A pak půjdeme pryč?

Na chvíli se posadíme.

Tak jo.

Seděli zabalení do dek a dívali se na zahradu. Takhle seděli hodně dlouho. Snažil se chlapci vysvětlit, že na té zahradě není nikdo pohřbený, ale chlapec se stejně rozplakal. Po chvíli si dokonce začal myslet, že možná má to dítě pravdu.

Budeme jen tak sedět a mlčet.

Tak jo.

Ještě jednou prošli celým domem. Našel láhev od piva a kus záclony; utrhl z ní cár a ramínkem na šaty ho zastrkal do lahve. Naše nová lampička, řekl.

A jak ji zapálíme?

Našel jsem v kůlně trochu benzinu. Taky oleje. Ukážu ti to.

Tak jo.

No tak. Všechno je v pohodě. Čestný slovo.

Ale když se sklonil, aby pod kapucou z deky viděl jeho obličej, tak se opravdu lekl, že chlapec o něco přišel a už se to nespraví.

Přešli přes zahradu ke kůlně. Postavil láhev na stůl, vyndal šroubovák; prorazil do krabice s olejem díru a pak ještě jednu menší, aby olej lépe vytékal. Vytáhl knot z lahve a naplnil ji asi do poloviny;

starý olej už zgelovatěl zimou a přetékal velmi dlouho. Odšrouboval uzávěr krabice, z papírového pytlíku na semena si udělal trychtýř a nalil benzin do lahve. Pak láhev ucpal palcem a pořádně obsah protřepal. Trochu benzinu nalil do keramické misky a pomocí šroubováku hadr zase nacpal do lahve. Z kapsy vytáhl křemen a křísl jím o vroubkování francouzáku. Po několika pokusech toho nechal a přilil do misky benzin. Tohle už by mohlo chytnout, řekl. Chlapec přikývl. Posílal jiskry do misky a benzin trochu zahučel a vzplál. Vzal láhev, naklonil ji a zapálil knot; pak sfoukl plamen v misce a podal čadící láhev chlapci. Podrž to, řekl.

Co chceš dělat?

Drž ruku před plamenem. Aby nezhasnul.

Vstal a vytáhl revolver. Tyhle dveře vypadaj jako tamty, řekl. Ale stejný nejsou. Je mi jasný, že se bojíš. To je pochopitelný. Řekl bych, že tam možná leccos bude, takže se tam musíme podívat. Jinou možnost už nemáme. Tuhle ano. Potřebuju, abys mi pomohl. Jestli nebudeš chtít svítit, budeš si muset vzít revolver.

Budu svítit.

Výborně. Takhle jednaj ty hodný. Pořád něco zkoušej. Nevzdávaj se. Tak jo.

Vyvedl chlapce na zahradu; táhl se za nimi černý kouř z lampy. Zasunul revolver do pouzdra a rýčem se snažil z překližky urazit petlici. Zasunul rýč pod dveře a zapáčil. Pak si klekl, vykroutil zámek a hodil ho do trávy. Zasunul rýč pod dveře, strčil tam prsty, vstal a dveře nadzdvihl. Kutálely se po nich hrudky hlíny. Podíval se na chlapce. Jsi v pohodě? zeptal se ho. Chlapec beze slova přikývl a držel lampu před sebou. Muž dveře převrátil a nechal spadnout na trávu. Do tmy vedly schody z neopracovaných prken pět na pětadvacet. Vzal si od chlapce lampu. Už se vydal po schodech, ale ještě se otočil a políbil chlapce na čelo.

Stěny bunkru byly z panelů. Podlaha z litého betonu, na ní kuchyňská dlažba. Byla tam dvě kovová lůžka - u protilehlých stěn; matrace po vojensku srolované v nohách kavalců. Otočil se a podíval se na chlapce sedícího nahoře na bobku: pomrkával kvůli čadící lampě;

pak sestoupil níž, sedl si a zdvihl lampu. Panebože, zašeptal. Panebože.

Co je tam, táto?

Pojď dolů. Panebože. Pojď dolů.

Jedna krabice za druhou a všechny plné konzerv. Rajčata, broskve, fazole, meruňkové kompoty. Šunka v plechovce. Lančmít. Stovky litrů vody v třicetilitrových plastových kanystrech. Papírové ručníky, toaletní papír, papírové talíře. Odpadkové pytle plné přikrývek. Třel si čelo dlaní. Panebože, vypravil ze sebe. Podíval se na chlapce za sebou. Je to výborný, řekl. Pojď dolů.

Tati?

Pojď dolů. Pojď se sem podívat.

Postavil lampu na schod, šel nahoru a vzal chlapce za ruku. Pojď, řekl mu. Všechno je v pohodě.

Cos tam našel?

Všechno. Prostě všechno. Počkej, uvidíš to sám. Vedl ho po schodech; vzal láhev a svítil plamenem. Vidíš to? řekl. Vidíš to?

Co to, tati, všechno je?

Jídlo. Přečteš to?

Hrušky. Píšou tady hrušky.

Ano. Přesně tak. Tady to píšou.

Když se narovnal, hlavu měl těsně u stropu. Musel se sklonit pod lampou se zeleným kovovým stínidlem, která visela na háku. Držel chlapce za ruku a takhle spolu procházeli kolem potištěných krabic. Chili, kukuřice, guláš, polévka, omáčka na špagety. Bohatství zaniklého světa. Proč to tu je? zeptal se chlapec. Je to opravdický?

To si piš, že je.

Muž vzal jednu krabici a roztrhl ji; držel v ruce plechovku broskvového kompotu. Je to tu, protože si někdo myslel, že to možná bude potřebovat.

Ale nakonec to nepoužili.

Ne. Nepoužili.

Umřeli.

Ano.

A můžeme si to vzít?

Ano. Můžeme. Byli by rádi. My bysme na jejich místě taky byli rádi.

A byli hodný?

Ano. Byli.

Jako my.

Jako my. Ano.

Takže je to v pořádku.

Jo. Je to úplně v pořádku.

V umělohmotné krabici tam byly nože, nádobí z umělé hmoty, příbory a různé kuchyňské náčiní. Otvírač konzerv. Nefungující baterky. Našel krabici baterií a chvíli v ní hledal. Baterie povětšinou zkorodované a rozteklé, ulepené od kyseliny, ale některé zřejmě byly funkční. Nakonec se mu podařilo jednu svítilnu uvést do provozu; postavil ji na stůl a sfoukl čadící plamen v lahvi. Odtrhl z krabice chlopeň a vyháněl s ní kouř. Pak vylezl po schodech a spustil na sebe sklápěcí dveře. Otočil se a podíval se na chlapce. Tak co si dáš k večeři? zeptal se ho.

Hrušky.

Paráda. Dáme si hrušky.

Ze štosu v igelitovém pytli vzal dvě papírové misky a postavil je na stůl. Na kavalcích natáhl matrace, aby si měli kde sednout, otevřel krabici s hruškovými kompoty, vyndal jednu plechovku, postavil ji na stůl, zapíchl do víčka otvírák a točil kolečkem. Podíval se na chlapce. Ten seděl bez hlesu na lůžku, stále ještě zachumlaný do deky, a přihlížel. Muže napadlo, že se z toho všeho ještě nemůže ani pořádně radovat. Kdykoliv se mohl probudit v temném vlhkém lese. Tohle budou nejlepší hrušky tvýho života. Úplně nejlepší. Uvidíš.

Seděli vedle sebe a jedli hruškový kompot z plechovky. Pak si dali broskvový. Olízali lžičky, naklonili plechovky a vypili hustou sladkou šťávu. Podívali se na sebe.

Ještě jeden.

Nerad bych, aby ti bylo špatně.

Špatně mi nebude.

Dlouho jsi nejedl.
Já vím.
Tak jo.

Uložil chlapce na kavalci, přičísl mu na polštáři špinavé vlasy a přikryl ho dekami. Když vylezl nahoru a zdvihl dveře, venku byla skoro tma. Šel do garáže pro batoh, pak se naposledy rozhlédl a zase poklop zavřel. Do očka bytelné vnitřní petlice zastrčil kleště. Světlo z baterky už začalo slábnout; probíral se zásobami a nakonec našel bedny s třílitrovými plechovkami petroleje. Jednu plechovku vyndal, postavil ji na stůl, odšrouboval uzávěr a šroubovákem prorazil plíšek. Sundal petrolejku z háku na stropě a nalil do ní petrolej. Už předtím našel plastovou krabici s butanovými zapalovači; zapálil petrolejku, nastavil výšku plamene a zase petrolejku zavěsil. Pak jen tak seděl na kavalci.

Zatímco chlapec spal, on se zatím systematicky probíral zásobami. Oblečení, svetry, ponožky. Nerezové umyvadlo, mycí houby a kostky mýdla. Zubní pasta a kartáčky. Na dně velké plastové nádoby s matičkami, šroubky a vším možným našel látkový sáček s asi dvěma hrstmi zlatých mincí. Vysypal je a převaloval v dlani; prohlížel si je a pak je zase se všemi těmi šroubky vrátil do nádoby a tu postavil na regál.

Probíral se všemi věcmi - stěhoval krabice a přepravky z jedné strany místnosti na druhou. Kovová dvířka vedla ještě do druhé místnosti, kde byly uskladněné lahve s benzinem. V rohu byl chemický záchod. Na stěnách byly ventilační trubky obalené drátěným pletivem, v podlaze kanálky. V bunkru už začínalo být teplo, takže si sundal kabát. Všechno prohlédl. Našel krabici s revolverovými náboji ráže .45 a tři krabice puškových patron ráže .30-30. Zato nenašel žádnou střelnou zbraň. Svítil baterkou po stěnách a hledal skrýše. Pak si sedl na kavalec a ukusoval čokoládu. Nic na střílení tam nebylo a nebude.

Když se vzbudil, petrolejka u stropu tiše syčela. Ve světle viděl stěny bunkru, krabice a přepravky. Nevěděl, kde je. Ležel přikrytý kabá-

tem. Sedl si a díval se na chlapce spícího na druhém kavalci. Zul si boty, ale ani na to si nevzpomínal; teď je vyndal zpod lůžka, obul se, vylezl po schodech, vytáhl kleště z petlice, nadzdvihl poklop a vyhlédl ven. Brzy ráno. Podíval se na dům a směrem k silnici; už chtěl poklop zase zavřít, ale zarazil se. Matné šedé světlo bylo na západě. Prospali noc a celý následující den. Spustil poklop, zase ho zajistil a šel si sednout na kavalec. Rozhlížel se kolem po všech těch uskladněných věcech. Už byl nachystaný na smrt, ale teď neumře a musí to tedy promyslet. Každý mohl na zahradě vidět ten poklop a okamžitě by mu došlo, oč jde. Bylo třeba promyslet, co dál. Teď to bylo jiné než se schovávat v lese. Úplně jiné. Nakonec vstal, přešel ke stolu, zapojil dvouhořákový benzinový vařič. Zapálil ho, vzal pánev a konvici a otevřel plastovou krabici s kuchyňským náčiním.

Chlapce vzbudil tím, že ručním mlýnkem mlel kávu. Chlapec se posadil a rozhlížel se. Tati?

Ahoj. Máš hlad?

Musím na záchod. Vyčůrat se.

Kuchyňskou lopatkou mu ukázal nízká kovová dvířka. Nevěděl, jak s takovým záchodem zacházet, ale chodit na něj budou. Nezdrží se tu tak dlouho a určitě nehodlal venkovní poklop otvírat a zavírat častěji, než bude nezbytně nutné. Chlapec prošel kolem, vlasy měl spečené potem. Co to je? zeptal se.

Kafe. Šunka. Krekry.

No teda, vydechl chlapec.

Přitáhl mezi kavalce kufr, dal na něj utěrku a prostřel talíře, šálky a plastové příbory. Postavil tam také misku s krekry zakrytou ubrouskem, máslo na talířku a plechovku kondenzovaného mléka. Sůl a pepř. Podíval se na chlapce. Vypadal jako omámený. Přinesl pánev z vařiče a vidličkou chlapci na talíř nandal opečený plátek šunky; z druhé pánvičky nabral míchaná vajíčka a lžící přidal fazole. Nalil do šálků kávu. Chlapec k němu zdvihl oči.

Tak do toho, povzbudil ho muž. Ať ti to nevystydne.

Co mám sníst jako první?

Co chceš.

Tohle je kafe?

Ano. Na krekry si namaž máslo. Dělá se to takhle. Tak. Je ti dobře?

Nevím.

Jak se cítíš? Dobře?

Jo.

Tak co je?

Neměli bysme těm lidem poděkovat?

Lidem?

No těm, co nám tohle všechno dali.

Aha. No asi bysme to udělat mohli.

A uděláš to?

A proč nepoděkuješ ty?

Nevím jak.

Ale víš. Přece umíš poděkovat.

Chlapec tam seděl a upřeně hleděl do talíře. Vypadal zmateně. Muž chtěl něco říct, ale nakonec promluvil chlapec: Milý lidi, díky za všechno to jídlo a vůbec. Víme, že jste si to schovávali pro sebe, a kdybyste tu byli, my bysme to nesnědli, ani kdybysme měli hodně velký hlad. Mrzí nás, že jste to nemohli sníst vy, a doufáme, že jste teď zaopatřený v nebi u Boha.

Zdvihl oči. Šlo to? zeptal se.

Ano. Řekl bych, že jo.

Chlapec v bunkru nechtěl zůstat sám. Chodil za mužem sem a tam přes zahradu, když tahal kanystry s vodou do koupelny v zadní části domu. Vzali s sebou i vařič a několik hrnců. Muž ohřál vodu, naléval ji do vany a přiléval vodu přímo z kanystrů. Trvalo to dlouho, ale chtěl, aby to byla opravdu skvělá a horká koupel. Když byla vana téměř plná, chlapec se svlékl a rozklepaný si do ní sedl. Vychrtlý, špinavý, nahatý. Držel se za ramena. Jediným světlem byl zoubkovaný modrý kroužek hořáku. Tak jaký to je? zeptal se muž.

Konečně teplo.

Konečně teplo?

Ano.

Kdes to slyšel?

Nevím.
Tak jo. Konečně teplo.

Umyl mu špinavé slepené vlasy, umyl ho mýdlem a houbou. Vypustil špinavou vodu a ještě na něj lil teplou vodu z kastrolu. Pak ho třesoucího zabalil do osušky a ještě do deky. Učesal ho a podíval se na něj. Z chlapce stoupala pára. Tak co? zeptal se ho.

Je mi zima na nohy.

Budeš na mě muset počkat.

Tak si pospěš.

Vykoupal se, a když z vany vylezl, přilil do vody po sobě prací prostředek a šťouchadlem na WC do vany hodil jejich páchnoucí džínsy. Jseš hotovej? zeptal se.

Ano.

Otočil knoflíkem na vařiči; ten zabafal a zhasl. Pak rozsvítil baterku a položil ji na zem. Sedli si na kraj vany a obuli se. Dal chlapci kastrol a mýdlo a sám vzal vařič, lahvičku benzinu a revolver. Zabalení do dek se přes zahradu vraceli do bunkru.

Seděli na kavalci a mezi sebou měli šachovnici; oblékli si nové svetry a ponožky, zachumlali se do čistých dek. Zapálil benzinová kamínka a z plastových šálků popíjeli coca colu; po nějaké době se ještě do domu vrátil vyždímat džínsy a pak je přinesl a pověsil, aby uschly.

Jak dlouho tu, táto, můžeme zůstat?

Dlouho ne.

To znamená jak dlouho?

Nevím. Možná ještě tak den. Nebo dva.

Protože je to nebezpečný.

Ano.

Myslíš, že nás tu najdou? Ne. Nenajdou nás.

Ale mohli by.

Nenajdou nás. Nenajdou.

Když pak chlapec spal, šel zase do domu a vytahal na trávu nějaký nábytek. Pak ještě přitáhl matraci a položil ji na poklop; zevnitř ji přesně srovnal a poklop spustil na sebe, takže nemohl být pod matra-

cí vůbec vidět. Kdovíjaká lest to sice nebyla, ale aspoň něco. Chlapec spal a muž zatím seděl na kavalci a ve světle petrolejky si nožem z větve vyřezával napodobeniny nábojů; pečlivě je jednu po druhé zasunoval do prázdných míst v bubínku revolveru. Nožem dal špičkám správný tvar a ještě je solí zabrousil a sazemi zamazal, aby vypadaly jako olověné. Když měl všech pět nábojů na svém místě, tak bubínek zaklapl, revolver otočil a prohlížel si ho. I takto zblízka revolver vypadal jako nabitý. Odložil ho a vstal, aby zkusil, jak schnou džínsy, ze kterých nad kamínky stoupala pára.

Kdysi si do revolveru schovával hrstku prázdných nábojnic, ale už je dávno neměl - tak jako ty ostatní věci. Měl je nosit v kapse. Nezbyla mu ani jedna. Napadlo ho, že kdyby nábojnice měl, mohl by je naplnit prachem z patron pětačtyřicítek. Roznětky by nejspíš pasovaly, pokud by se mu podařilo je vyndat a nepoškodit. Nožem na otvírání krabic by náboje přibrousil do potřebné velikosti. Vstal a ještě jednou prošel veškerými zásobami. Pak zhasl lampu - plamínek napřed trochu zablikal -, dal chlapci pusu a vlezl si na druhý kavalec pod čisté deky; naposledy se podíval na jejich oázu mihotající se v oranžovém světle kamínek, a pak už usnul.

V tom městě už lidé nebyli několik let, ale i tak procházeli ulicemi plnými odpadků velmi opatrně; chlapec se ho držel za ruku. Prošli kolem kovového kontejneru na odpadky, kde se kdysi někdo snažil spálit lidská těla. Ohořelé maso a kosti pod mokrým popelem; vlastně to mohlo být cokoliv, ale vzhledem k lebkám to bylo jasné. Dávno už to tam nepáchlo. Na konci ulice byl supermarket a v jedné uličce stály tři nákupní vozíky plné prázdných krabic. Vozíky důkladně prohlédl a jeden uvolnil. V podřepu otáčel kolečky. Pak vstal a pojížděl s vozíkem uličkou.

Mohli bysme vzít dva, řekl chlapec.

Ne.

Mohl bych jeden tlačit.

Ty jseš průzkumník. Potřebuju tě jako předsunutou hlídku.

A co se všemi těmi věcmi uděláme?

Prostě vezmeme, co pobereme.

Myslíš si, že někdo přijde?
Určitě. Někdy.
Říkal jsi, že nikdo nepřijde.
Nemyslel jsem vůbec nikdy.
To je škoda, že se tu nemůžeme usadit.
To je.
Mohli bysme být pořád ve střehu.
Pořád jsme ve střehu i tak.
A co kdyby přišli nějaký hodný lidi?
Na cestě sotva někoho hodnýho potkáme.
My jsme přece taky na cestě.
Já vím.
Když jseš pořád jenom ve střehu, znamená to, že se pořád bojíš?
Jak se to vezme. Především se musíš napřed dost bát, abys vůbec byl ve střehu. Abys byl opatrnej a ostražitej.
Ale jinak se nebojíš?
Jinak.
Jo.
Nevím. Člověk by se měl mít na pozoru pořád. Problém vždycky udeří, když ho nejmíň čekáš, takže to vlastně chce, aby ses měl pořád na pozoru.
A ty se máš, táto, vždycky na pozoru?
Jo. Ale někdy v tom můžu trochu polevit.

Posadil chlapce na kufr pod petrolejkou; vzal si hřeben a nůžky a začal mu stříhat vlasy. Dával si záležet a chvíli to trvalo. Když skončil, sundal chlapci ručník z ramen a zametl na zemi zlatavé vlasy. Vlhkým ručníkem chlapci setřel vlasy z obličeje a ramen a přidržel před ním zrcadlo.
Moc se ti to, tati, povedlo.
To je dobře.
Vypadám fakt hubeně.
Nevypadáš, ty jseš hubenej.
Ostříhal i sebe, ale výsledek už byl horší. Nůžkami si přistřihl vousy; v rendlíku si ohřál vodu a oholil se plastovým strojkem. Chlapec ho při tom pozoroval. Když byl oholený, podíval se na sebe

do zrcadla. Jako by najednou vůbec neměl bradu. Obrátil se k chlapci. Jak vypadám? Chlapec zdvihl hlavu. No nevím, řekl. Nebude ti zima?

Při svíčce se vydatně najedli. Šunka a zelené fazolky s bramborovou kaší, suchary a šťávou. Našel čtyři půllitrové lahve whisky, okolkované a v původních papírových sáčcích, jak je někdo koupil. Trochu se napil - naředil si whisky ve skleničce vodou. Ještě to ani nedopil, a už se mu motala hlava. Pak už se whisky ani nedotkl. Jako moučník si dali broskvový kompot a sušenky s polevou a k tomu kávu. Papírové talíře a plastové stolní náčiní hodil do pytle na odpadky. Zahráli si dámu a pak chlapce uložil.

V noci ho vzbudilo tlumené bubnování kapek do matrace na poklopu. Říkal si, že to musí být pořádný liják - když to slyší. S baterkou vylezl po schodech, nadzdvihl poklop a posvítil na zahradu. Zahrada už byla zmáčená - lilo jako z konve. Zase poklop zavřel. Voda natekla dovnitř a ze schodů kapalo, ale bunkr samotný vypadal velmi vodotěsně. Šel se podívat na chlapce. Byl zpocený; sundal z něj jednu deku a ovíval mu obličej; pak ztlumil kamínka a šel zase spát.

Při příštím probuzení si říkal, že už zřejmě neprší. Ale vzbudilo ho něco jiného. Ve snu k němu přišli tvorové, jaké v životě neviděl. Nemluvili. Říkal si, že mu dřepěli u postele, když spal, a pak se odplížili, když se probudil. Otočil se a podíval se na chlapce. Možná mu vůbec poprvé došlo, že pro kluka je on sám jakýsi mimozemšťan. Obyvatel zaniklé planety, jehož historky jsou podezřelé. Nemohl pro chlapcovo potěšení vystavět svět, o který přišel, aniž by zároveň nezhmotnil i tu ztrátu; říkal si, že chlapec si tohle možná uvědomuje líp než on sám. Snažil se vybavit si ten sen, ale nedokázal to. Zbyl po něm jen pocit. Napadlo ho, že ho třeba přišli varovat. Před čím? Že nemůže v chlapcově srdci zapálit to, z čeho v jeho vlastním zůstal jen popel. Dokonce i teď nějaká jeho část zalitovala, že tenhle ráj vůbec našli. Nějaká jeho část si vždycky přála, aby už byl konec.

Zkontroloval, že je ventil na nádržce zavřený; přendal vařič na kufr a začal ho rozdělávat. Odšrouboval spodní desku, sundal vlastní zařízení a plochým klíčkem odmontoval oba hořáky. Naklonil plastovou nádobu a našel v ní pasující matičku a utáhl ji. Připojil hadičku od nádobky a podržel v ruce litinový hořák, malý a lehký. Postavil ho na kufr a plech vyhodil do smetí. Pak vystoupal po schodech, aby zkontroloval počasí. Matrace na poklopu nasákla hodně vody, takže šel zvednout jen s obtížemi. S poklopem opřeným o ramena hleděl do dne. Mrholilo. Nedalo se říct, jakou část dne vidí. Podíval se na dům a pak na zmáčenou krajinu; pak poklop zase spustil, sešel po schodech a dal se do přípravy snídaně.

Celý den jedli a spali. Už měl v úmyslu odejít, ale ten déšť byl dostatečnou záminkou, proč se ještě zdržet. Nákupní vozík měli v kůlně. Velmi malá pravděpodobnost, že by právě dnes někdo po silnici putoval. Procházeli zásobami a stranou dávali, co by si mohli vzít s sebou; v rohu bunkru jim vyrostl sloup věcí. Den to byl velice krátký, snad to ani nebyl den. Do tmy přestalo pršet, takže otevřeli poklop a začali přes mokrou zahradu do kůlny nosit krabice, balíčky a igelitové tašky a skládat to do vozíku. Slabě osvícený vchod ležel v temné zahradě jako hrob na apokalyptickém obraze starého mistra, hrob otevřený v soudný den. Když už bylo na vozíku vše, co mohl uvézt, muž náklad převázal plachtou a krátkými gumovými poutači připevnil očka k drátěnému vozíku. Poodstoupili a dívali se na vozík ve světle baterky. Napadlo ho, že měl z jiných vozíků v samoobsluze odmontovat kolečka, ale teď už bylo pozdě. Také si měl z původního vozíku schovat to zpětné zrcátko z motorky. Navečeřeli se a spali až do rána a pak se ještě jednou umyli houbami a vlasy si umyli v lavoru s teplou vodou. Posnídali a za rozbřesku už byli na cestě; nasadili si nové roušky vystřižené z prostěradla. Chlapec šel první se smetákem a zametal z cesty malé i větší větve; muž se skláněl nad držadlem vozíku a díval se na silnici mizící v dálce.

Vozík teď byl moc těžký, aby ho mohli odtlačit do mokrého lesa. Polední přestávku si proto udělali přímo na silnici; uvařili si čaj a snědli poslední šunku z plechovky a krekry, k tomu hořčici a jablеč-

né čatní. Seděli navzájem opření zády a dívali se na silnici. Víš, táto, kde jsme? zeptal se chlapec.

Zhruba.

Jak moc zhruba?

No řekl bych, že jsme něco přes tři sta kilometrů od pobřeží. Vzdušnou čarou.

Vzdušnou čarou?

Prostě nejkratší vzdálenost.

Dojdeme tam brzy?

Moc brzy ne. Ale kdovíjak to zase trvat nebude. Nejkratší cestou nepůjdeme. Protože silnice úplně přímo nevedou?

Ano.

Přímo letěj jenom ptáci.

Ano.

Myslíš, že ptáci někde jsou?

Nevím.

Ale co si myslíš?

Za pravděpodobný to nepovažuju.

Mohli třeba odletět na Mars nebo tak někam?

To nemohli.

Protože je to moc daleko?

Ano.

Ani kdyby chtěli?

Ani kdyby chtěli.

A co kdyby to zkusili a doletěli do půlky cesty nebo tak a byli moc unavený. To by padli mrtvý?

No do půlky by doletět nemohli, protože to už by byli ve vesmíru a tam není vzduch, takže by nemohli letět, a taky tam je hrozná zima, takže by zmrzli.

Aha.

A rozhodně netušej, kde vůbec Mars je.

A my víme, kde Mars je?

Tak trochu.

Kdybychom měli kosmickou loď, mohli bysme se tam vypravit?

No kdybys měl fakt dobrou kosmickou loď a taky bys měl lidi, co by ti pomohli, tak bys nejspíš letět mohl.

A pak na tom Marsu by bylo jídlo a všechno ostatní?

Ne. Na Marsu nic není.

Aha.

Dlouho seděli beze slova. Seděli na poskládaných dekách a pozorovali silnici v obou směrech. Bezvětří. Nic. Po chvíli chlapec řekl: Ptáci nejsou. Nebo jo?

Ne.

Jenom v knihách.

Ano. Jenom v knihách.

Myslel jsem si to.

Můžem jít?

Ano.

Vstali a sklidili šálky a zbylé krekry. Muž deky naskládal na vozík, přivázal plachtu a vestoje se díval na chlapce. Co je? zeptal se chlapec.

Je mi jasný, že sis myslel, že umřeme.

Jo.

Jenže jsme neumřeli.

Ne.

Tak jo.

Můžu se tě na něco zeptat?

Určitě.

Kdybys byl pták, mohl bys vyletět tak vysoko, že bys viděl slunce?

Ano. To bych mohl.

Myslel jsem si to. To by bylo fakt pěkný.

To by bylo. Tak co, můžem?

Ano.

Zarazil se. Kde máš flétnu?

Zahodil jsem ji.

Tys ji zahodil?

Ano.

Tak jo.

Tak jo.

Za dlouhého šedého soumraku přecházeli řeku; zastavili se a od betonového zábradlí hleděli dolů na mrtvou vodu pomalu plynoucí pod mostem. Po proudu řeky na sazovém příkrovu načrtnuté obrysy velkého spáleného města; jako kulisy z černého papíru. Město pak znovu spatřili za soumraku, když těžký vozík tlačili do táhlého kopce; odpočívali a muž vozík natočil kolmo na silnici, aby jim z kopce neujel. Roušky už měli u úst šedivé, kolem očí tmavé kruhy. Seděli v popílku u silnice a dívali se východním směrem, kde temné město splývalo s přicházející nocí. Světla neviděli žádná.

Myslíš, táto, že tam někdo je?

Nevím.

Za jak dlouho budeme moct zastavit?

Můžem zastavit teď hned.

Na kopci?

Můžeme vozík svézt dolů k těm skalkám a přikrýt ho větvemi.

A myslíš, že se tady můžem zastavit?

No na kopci se lidi zastavovat nechtějí. A my zase nechceme, aby se tu zastavovali.

Takže se tu zastavit můžem.

Řekl bych, že jo.

Protože jsme chytrý.

No, snad to s tou chytrostí nepřeženem.

Tak jo.

Můžem?

Ano.

Chlapec vstal, popadl smeták a hodil si ho přes rameno. Podíval se na otce. Jaké máme dlouhodobé cíle? zeptal se.

Cože?

Dlouhodobé cíle.

Kdes to slyšel?

Nevím.

Teď vážně - kdes to slyšel?

Tys to říkal.

Kdy?

Už je to dávno.

A jak zněla odpověď?

Nevím.

Tak já taky nevím. Jdeme. Už se stmívá.

K večeru následujícího dne - když prošli zatáčkou - se chlapec zastavil a položil ruku na vozík. Tati, zašeptal. Muž zdvihl hlavu. V dálce na silnici postavička, schýlená a šourající se.

Muž stál a opíral se o madlo nákupního vozíku. A kdo je zas tohle? řekl.

Co, táto, uděláme?

Může to bejt léčka.

A co teda uděláme?

Jdeme za ním. Schválně, jestli se otočí.

Tak jo.

Poutník se k otáčení opravdu neměl. Nějakou dobu za ním šli a pak ho předešli. Stařec, malý a nachýlený. Na zádech měl starý vojenský ruksak, nahoře se srolovanou dekou. Na silnici ťukal oloupanou větví, kterou měl místo hole. Když je spatřil, přešel na kraj silnice, otočil se a ostražitě tam stál. Přes čelist měl uvázaný špinavý ručník - jako by ho bolel zub; a příšerně smrděl, a to i na tento jejich nový svět.

Nic nemám, řekl. Jestli chcete, můžete se podívat.

My nejsme lupiči.

Naklonil se k nim jedním uchem blíž. Co? skoro vykřikl.

Řekl jsem, že nejsme lupiči.

A co jste?

Na tuto otázku neznali odpověď. Chlap si otřel nos hřbetem ruky a čekal. Boty neměl vůbec; nohy měl zamotané do hadrů a lepenky, pohromadě to držel zelený motouz. Roztrženým a děravým oblečením byla vidět spousta hnusných vrstev. Najednou jako by ochabl ještě víc. Opřel se o hůl a svezl se na silnici; seděl v popílku a jednu ruku měl položenou na hlavě. Vypadal jako hromada hadrů, která spadla z vozíku. Došli k němu a dívali se, jak tam zhrouceně sedí. Pane? řekl muž. Pane?

Chlapec si k němu přidřepl a položil mu ruku na rameno. On se, táto, bojí. Ten pán se bojí.

Otec se podíval na silnici v obou směrech. Jestli to je léčka, tak tenhle člověk je předvoj, řekl.

On se, tati, jenom hrozně bojí.

Řekni mu, že mu nic neuděláme.

Stařec vrtěl hlavou ze strany na stranu, prsty měl zabořené ve špinavých vlasech. Chlapec vzhlédl ke svému otci.

Třeba si myslí, že nejsme skutečný.

A co si myslí, že jsme?

Nevím.

Zůstat tu nemůžeme. Musíme dál.

On se, táto, bojí.

Neměl bys na něj sahat.

Nemohli bysme mu dát něco k jídlu?

Muž tam stál a díval se na silnici. Zatraceně, sykl. Podíval se na starce na zemi. Třeba z něj najednou bude bůh a z nich stromy. Tak jo, řekl nakonec.

Rozvázal a složil plachtu a přehraboval se v konzervách; vyndal plechovku míchaného kompotu, vyndal z kapsy otvírák. Kompot otevřel, odklopil víčko. Šel k chlapci, přidřepl si vedle něho a plechovku mu podal.

A lžičku?

Lžičku mu nedáme.

Chlapec si plechovku vzal a podal ji starci. Vezměte si to, zašeptal. Tady to.

Stařec zdvihl oči a díval se na chlapce. Ten mu ukazoval plechovku. Chlapec vypadal, jako by chtěl nakrmit supa poraněného na silnici. Je to dobrý, řekl.

Stařec si sundal ruku z hlavy. Zamrkal. Šedomodré oči utopené ve volné, očouzené kůži.

Vezměte si to, řekl chlapec.

Stařec kompot popadl vyzáblými pařáty a přitiskl si ho na prsa.

Snězte to, řekl mu chlapec. Je to výborný. Rukama naznačil naklonění plechovky. Stařec na kompot upřeně hleděl. Uchopil plechovku lépe a zdvihl ji; nos se mu přitom nakrabatil. Jeho dlouhé zažloutlé drápy zaškrabaly o plech. Pak plechovku naklonil a napil

se. Šťáva mu tekla po špinavých vousech. Dal plechovku zase od úst a namáhavě žvýkal. Při polykání cukal hlavou. Koukej, táto, zašeptal.

Vidím, řekl muž.

Chlapec se otočil a podíval se na něj.

Vím, na co se chceš zeptat, řekl muž. Jenže odpověď zní ne.

A na co jsem se teda chtěl zeptat?

Jestli může zůstat s náma. Nemůže.

Já vím.

Tak vidíš.

Jo.

Tak fajn.

A nemůžeme mu ještě něco dát?

Uvidíme, jak si poradí s tímhle.

Dívali se, jak jí. Když kompot snědl, dál plechovku držel a díval se do ní, jako kdyby se v ní ještě něco mohlo objevit.

Co mu chceš dát?

Co bys myslel, že by měl dostat?

Podle mě by neměl dostat nic. Co mu chceš dát?

Mohli bysme něco uvařit na vařiči. Mohl by se s náma najíst.

Takže se tu chceš zastavit. Na noc.

Jo.

Podíval se na sedícího starce a pak na silnici. Tak jo, řekl. Ale zítra jdeme dál.

Chlapec neodpověděl.

To je můj poslední ústupek.

Tak jo.

Tak jo znamená souhlas. Neznamená to, že se zítra zase budeme handrkovat.

Co to je handrkovat?

To znamená zase o tom mluvit a domluvit se na něčem jiným. Nic jinýho už nebude. Dohodli jsme se právě teď.

Tak jo.

Tak jo.

Pomohli starci na nohy a podali mu hůl. Nevážil ani pětačtyřicet kilo. Stařec se nejistě rozhlížel. Muž mu z ruky vzal plechovku a hodil ji do lesa. Stařec mu podával i hůl, ale muž ji odstrčil. Kdy jste naposledy jedl? zeptal se ho. Nevím.

Nepamatujete se.

Teď jsem jedl.

Chcete se s náma najíst?

Nevím.

Vy nevíte?

Najíst čeho?

Možná dušeného hovězího. S krekrama. K tomu kafe.

Co musím udělat?

Řekněte nám, kam se poděl svět.

Cože?

Nemusíte udělat vůbec nic. Můžete jít?

Jít můžu.

Podíval se na chlapce. Ty jseš malej kluk? zeptal se.

Chlapec se podíval na otce.

Copak tak nevypadá? řekl jeho otec.

Nevím. Já špatně vidím.

A mě vidíte?

Poznám, že tam někdo je.

Aha. Musíme se pohnout. Podíval se na chlapce. Nedrž ho za ruku, nařídil mu.

On nevidí.

Nedrž ho za ruku. Jdeme. Kam jdeme? zeptal se stařec.

Jdeme se najíst.

Stařec přikývl, napřáhl hůl a nejistě jí poklepával do asfaltu.

Kolik vám je?

Devadesát.

To vám není.

No tak ne.

Tohle vykládáte lidem?

Jakým lidem?

Nějakým.

Nejspíš jo.

Aby vám nic neudělali?
Ano.
Funguje to?
Ne.
Co máte v tom batohu?
Nic. Můžete se podívat.
To vím, že se můžu podívat. Co tam máte?
Nic. Jen nějaký věci.
Nic k jídlu.
Ne.
Jak se jmenujete?
Ely.
A jak dál?
Ely nestačí?
Stačí. Jdeme.

Bivakovali v lese mnohem blíž u silnice, než se mu zamlouvalo. Musel táhnout vozík, zatímco chlapec zezadu udržoval směr; rozdělali oheň, aby se stařec zahřál, ale jemu se ani to moc nelíbilo. Najedli se a stařec seděl zabalený v dece a třímal lžíci jako dítě; vypadal opuštěně. Měli jen dva hrnky, takže stařec dostal kafe do misky, ze které předtím jedl; držel ji tak, že zahákl palce přes její okraj. Seděl tam jako hladovějící Buddha, kost a kůže, a hleděl do uhlíků.

Víte, s náma jít nemůžete, řekl muž.

Stařec přikývl.

Jak dlouho už takhle putujete?

Odjakživa. Na jednom místě zůstat nejde.

A z čeho žijete?

Prostě pořád jdu. Věděl jsem, že tohle přijde.

Vy jste věděl, že to přijde?

Jo. Tohle nebo něco podobnýho. Vždycky jsem o tom byl přesvědčenej.

Snažil jste se na to připravit?

Ne.

Co byste tak udělal?

Nevím.

Lidi se vždycky chystali na zítřek. Já to nechápal. Zítřek se totiž nechystal na ně. Zítřek ani netušil, že existujou.

To asi ne.

I kdybyste věděl, co dělat, stejně byste nevěděl, co dělat. Nevěděl byste, jestli to udělat chcete nebo ne. Dejme tomu, že byste byl úplně poslední... Že byste si něco takovýho provedl...

Chcete umřít?

Ne. Ale možná mě mrzí, že už jsem neumřel. Když žijete, tak máte smrt pořád ještě před sebou.

Anebo vás může mrzet, že jste se vůbec narodil.

No jo. Žebráci nemaj na vybranou.

Říkáte si, že byste toho chtěl moc.

Co se stalo, stalo se. Rozhodně je pošetilý chtít v takovýhle době nějakej luxus.

To teda je.

Nikdo tu nechce být, a nikdo nechce odsud. Zdvihl hlavu a pohlédl přes oheň na chlapce. Pak se podíval na muže. Ten viděl, jak ho ve světle ohně starcova očka pozorují. Bůh ví, co ty oči viděly. Vstal, aby na oheň přihodil dřevo a odhrabal uhlíky ze suchého listí. Vzhůru chvějivě stoupaly rudé jiskry a mizely ve tmě. Stařec dopil kávu, položil misku před sebe, naklonil se k ohni a natáhl ruce, aby se zahřál. Muž ho pozoroval. Jak byste poznal, že jste poslední člověk na světě? zeptal se.

Nejspíš byste to nepoznal. Prostě byste poslední byl.

Nikdo by to nepoznal.

Vyšlo by to nastejno. Když umřete, je to úplně stejný, jako kdyby umřeli i všichni ostatní.

Nejspíš by to věděl Bůh. Nebo ne?

Bůh není.

Není?

Bůh není a my jsme jeho proroci.

Nechápu, že ještě žijete. Co jíte?

Nevím.

Vy nevíte?

Občas mi někdo něco dá.

Někdo vám něco dá.

Ano.
K jídlu.
K jídlu. Ano.
To vám teda nedá.
Vy jste mi dal.
Já vám nic nedal. Dal vám kluk.
Po silnici se pohybujou i jiný lidi. Nejste jediný.
A vy jste jedinej?
Stařec měl unavený pohled. Jak to myslíte? zeptal se.
No jde někdo s váma?
Jako kdo?
Kdokoliv.
Žádnej kdokoliv. O čem to mluvíte?
Mluvím o vás. Zajímá mě, čím se asi zabejváte ve smyslu obživy.
Stařec na to nic neřekl.
Zřejmě byste rád šel s náma.
Šel s váma.
Ano.
Vy mě s sebou nevemete.
Vy s náma jít nechcete.
Nešel bych s váma ani sem, ale měl jsem hlad.
A lidi, co vám dali najíst. Kde jsou?
Žádný lidi nejsou. Vymyslel jsem si to.
Co jinýho jste si vymyslel?
Jdu po silnici tak jako vy. Ničím se neliším.
Fakt se jmenujete Ely?
Ne.
Vy svý jméno tajíte?
Nechci ho říct.
Proč?
Nechci vám svý jméno svěřit. Aby se s ním něco dělo. Nechci, aby o mně někdo mluvil. Kde jsem byl nebo co jsem řekl, když jsem tam byl. Teda možná o mně mluvit budete. Ale nikdo nebude moct říct, že jsem to byl já. Můžu bejt kdokoliv. V takovejchhle časech je lepší moc nemluvit. Kdyby se něco stalo a my to přežili a potkali se

na cestě, pak bysme měli o čem mluvit. Jenže to tak není. Takže si nemáme co říct.

Asi ne.

Vy prostě nechcete mluvit před klukem.

Takže nejste volavka lupičů?

Nejsem nic. Jestli chcete, tak odejdu. Silnici najdu.

Jít nemusíte.

Oheň už jsem neviděl hodně dlouho, o nic víc nejde. Žiju jak zvíře. Radši vám nebudu vyprávět, co jsem všechno snědl. Když jsem viděl vašeho kluka, myslel jsem, že jsem po smrti.

Považoval jste ho za anděla?

Nepovažoval jsem ho za nic. Nemyslel jsem, že ještě někdy uvidím dítě. Nepočítal jsem s tím.

Co kdybych vám řekl, že je to bůh?

Stařec zavrtěl hlavou. To už mám všechno za sebou. Už spoustu let. Kde nemůžou žít lidi, bohům se nedaří o nic líp. Taky to pochopíte. Je lepší být sám. Takže doufám, že neříkáte pravdu, protože putovat s posledním bohem by bylo to nejhorší. Doufám teda, že to bůh není. Všechno se zlepší, až tu nezbude vůbec nikdo.

To se stane?

Ovšemže tu nakonec nezbude nikdo.

Zlepší pro koho?

Pro všechny.

Pro všechny.

Jistě. Všem nám bude líp. Všem se nám bude líp dejchat.

To je dobrá útěcha.

To je. Až budeme konečně všichni v tahu, pak tu zůstane jedině smrt, a i ta už to bude mít spočítaný. Bude se tu trmácet a nebude mít nic na práci a nikoho, komu by to mohla udělat. A řekne si: Kam se všichni poděli? A tak to bude. To není špatný, ne?

Ráno stáli na silnici; muž se s chlapcem dohadoval, co starci dát. Nakonec toho moc nedostal. Nějaké konzervy se zeleninou a ovocem. Pak si chlapec sedl u silnice do popílku. Stařec si naskládal plechovky do batohu a batoh zapnul. Víte, fakt byste mu měl poděkovat, řekl muž. Já bych vám nedal nic.

Možná bych měl a možná ne.

Proč ne?

Já bych mu nic ze svýho nedal.

A nevadí vám, že se ho to dotkne?

Jeho se to dotkne?

Ne. Proto on to neudělal.

Proč to teda udělal?

Podíval se na chlapce a pak na starce. To byste nepochopil, řekl. Možná to nechápu ani já.

Třeba věří v Boha.

Nevím, v co věří.

On se z toho časem dostane.

To ne, nedostane.

Stařec na to nic neřekl. Rozhlížel se kolem, jaký je den. Asi nám ani nepopřejete hodně štěstí, že ne? řekl muž. Ani nevím, co by to znamenalo. Jak by to štěstí mělo vypadat. Kdo to má vědět?

Pak se všichni vydali na cestu. Když se otočil, viděl, jak stařec jde a ťuká holí do silnice; jeho postava se stále zmenšovala, vypadal jako pohádkový překupník z dávných časů, postava tmavá a nachýlená, vyzáblá jako pavouk, za chvíli už jim zmizí navždy. Chlapec se neohlédl ani jednou.

Za časného odpoledne roztáhli plachtu přímo na silnici, sedli si a pojedli studený oběd. Muž ho pozoroval. Mluvíš se mnou? zeptal se.

Ano.

Ale spokojenej nejsi.

Jsem v pohodě.

Až nám dojde jídlo, budeš mít spoustu času o tom přemýšlet.

Chlapec mlčel. Jedli beze slova. Ohlédl se na silnici, odkud přišli, a po chvíli řekl: Já vím. Ale budu si to pamatovat jinak než ty.

Zřejmě.

Netvrdil jsem, že nemáš pravdu.

I když sis to myslel.

To nic.

Jo, řekl muž. To víš, na cestě se k nám moc dobrejch zpráv nedostane. V takovejchhle časech.

Neměl sis z něj dělat legraci.
Asi ne.
On umře.
Já vím.
Můžeme už jít?
Jo, řekl muž. Můžeme.

V noci ho v mrazivé tmě probudil kašel; po záchvatu kašle jako by měl hruď úplně sedřenou. Naklonil se k ohni, foukl do uhlíků a přihodil dřevo; vstal a šel od tábora, kam až ho světlo dovedlo. Klesl v suchém listí a popílku na kolena, deku měl přehozenou přes ramena; za chvíli začal kašel slábnout. Myslel na starce tam někde. Mezi černými kmínky se ohlédl k tábořišti. Doufal, že chlapec zase usnul. Klečel tam a tiše sípal, ruce měl položené na kolenou. Já umřu, řekl. Řekni mi, jak to mám udělat.

Následujícího dne šli skoro až do setmění. Nemohl najít bezpečné místo, kde by se dal rozdělat oheň. Vzal z vozíku nádržku a měl pocit, že je moc lehká. Sedl si a otočil uzávěrem, jenže ten už byl otevřený. Otočil kolečkem vařiče. Nic. Naklonil se a poslouchal. Ještě jednou zkusil oba uzávěry - jeden po druhém i současně. Nádržka byla prázdná. Seděl na bobku a k čelu si tiskl obě pěsti, oči měl zavřené. Po chvíli zvedl hlavu a hleděl na mrazivý, temnící les.

Večeři měli studenou - kukuřičný chleba, fazole a párky z konzervy. Chlapec se ho zeptal, jak se to stalo, že je nádržka prázdná tak brzy; řekl, že se to prostě stalo.
Říkal jsi, že vydrží několik týdnů.
Já vím.
Jenže to nakonec bylo jen pár dní.
Byla vadná.
Jedli beze slova. Po chvíli chlapec řekl: Já zapomněl vařič zavřít, že jo?
Tvoje chyba to není. Měl jsem to zkontrolovat.
Chlapec odložil talíř na plachtu a uhnul očima.

Tvoje vina to není. Je třeba otočit oba uzávěry. Závity se měly přelepit teflonovou páskou, aby se utěsnily, a já to neudělal. Můžu za to já. Neřekl jsem ti to.

Tu pásku jsme ale neměli.

Ty za to nemůžeš.

Trmáceli se dál, vyzáblí a špinaví jak pouliční feťáci. V té zimě měli deku přehozenou přes hlavu jako kapuci, od úst jim šla pára. Plahočili se černými návějemi jemného popílku. Přecházeli rozsáhlou příbřežní rovinou, kde se do nich opíral neustále skučící vítr, který vířil oblaka popílku; využívali každý úkryt, jejž našli. V domech či stájích, nebo v silničních příkopech - pod polední oblohou černou jak pekelný sklep si přetáhli deku přes hlavu. Tiskl chlapce k sobě, promrzlého až na kost. Nic se neboj, říkal mu. Zase budem v pohodě.

Země zerodovaná a pustá, zbrázděná vymytými strouhami a průrvami. V naplaveninách kosti mrtvých tvorů. Anonymní smetiště. Oprýskané farmy uprostřed polí, prkna vytrhaná ze sloupků. Jednotvárnost a nic nevrhá stín. Silnice klesala džunglí uschlých puerarií. Močál, nad vodou polehlý rákos. Za poli pochmurný opar zakrývající zemi i oblohu. K večeru začalo sněžit, ale šli dál schovaní pod plachtou; padající mokré vločky na plachtě tiše syčely.

Za několik týdnů toho mnoho nenaspal. Když se ráno vzbudil, chlapec tam nebyl; sedl si a držel revolver, pak vstal a hledal ho, ale nikde chlapce neviděl. Obul se a šel na kraj lesa. Na východě matný rozbřesk. Cizí slunce už započalo svou mrazivou pouť. Najednou uviděl chlapce, jak k němu pádí přes pláň. Táto, křičel. V lese je vlak.

Vlak?

Ano.

Opravdickej vlak?

Ano. Pojď se podívat.

Nešel jsi až k němu, že ne?

Ne. Jenom kousek. Tak už pojď.

Nikdo tam není?

Ne. Myslím, že ne. Hned jsem pro tebe běžel.
Je tam lokomotiva?
Je. Velká dieselová.

Přešli pláň a za ní pokračovali lesem. Koleje na náspu vedly z otevřené krajiny a mířily do lesa.Lokomotiva byla vlastně elektrická a za ní osm nerezových osobních vagonů. Chytil chlapce za ruku. Jen si tady sedneme a budeme se pořádně dívat.

Seděli na svahu a čekali. Nic se nehýbalo. Podal revolver chlapci. Vem si ho, táto, ty, řekl chlapec.
Ne. To jsme si nedohodli. Koukej si ho vzít.
Chlapec seděl s revolverem na klíně a muž zatím šel po cestě; zastavil se a díval se na vlak. Přešel přes koleje a šel podél vagonů. Když se zase objevil za posledním vagonem a zamával na chlapce, aby šel k němu, ten vstal a uložil si revolver do pouzdra na opasku.

Na všem popílek. V uličkách odpadky. Na sedadlech otevřené kufry - už hodně dávno je někdo sundal z horní mřížky a vybrakoval. V jídelním voze našel štos papírových talířů; sfoukl z nich prach a strčil si je do bundy. Víc užitečného tam nebylo.
Jak se sem, tati, ten vlak dostal?
Nevím. Nejspíš ho někdo vezl na jih. Víc lidí. Tady jim zřejmě došlo palivo.
Stojí tu už dlouho?
Ano. Řekl bych, že ano. Hodně dlouho.

Prošli posledním vagonem a pak po kolejích došli k lokomotivě a vyšplhali se na můstek. Rez a odlupující se nátěr. Otevřeli dveře do kabiny; muž sfoukl popílek ze strojvůdcova sedadla a posadil chlapce k řízení. Přístrojová deska byla velice jednoduchá. Řízení vlastně spočívalo jen v tom, že se dopředu posunula páka regulátoru. Muž začal vydávat zvuky jedoucího vlaku, předváděl houkání, ale vlastně nevěděl, jestli to chlapci něco říká. Pak už se jen dívali špinavým oknem na koleje zahýbající do zarostlé pustiny. Možná každý z nich

zahlédl jiný svět, ale v jednom měli jasno oba. Že se tam ten vlak celé věky bude pomalu rozpadat a žádný další už nikdy nepojede.

Půjdeme, tati?

Ano. Ovšemže půjdeme.

U silnice teď občas vídali kamenné mužiky. Byly to značky kočovníků, pozapomenuté vzorce. Už dlouho je neviděl, na severu byly běžně - na cestách vedoucích z vypleněných měst. Zoufalé vzkazy nejbližším osobám, ztraceným a mrtvým. Tou dobou už byly všechny obchody s potravinami prázdné a po kraji se vraždilo všude. Záhy už svět obývali převážně jen chlapi, co vám před očima snědí dítě, a města ovládly ušmudlané plenící bandy; lidé se hrabali v troskách a svítily jim jen zuby a oči, když pak ze sutin vylezli a v kusech nylonové sítě si nesli očouzené neoznačené konzervy-jako by nakupovali v pekelném krámu. Ulicemi vál jemný černý prášek, jako když při mořském dně sépie vypustí barvu, a zima zalézala všude. Brzy se stmívalo a sběrači odpadků s baterkami při chůzi po dně hlubokých městských kaňonů nechávali v navátém popílku hebké otisky, které se za nimi hned tiše zavíraly jako oči. Na venkovských silnicích poutníci klesali a padali a umírali a matná, v oblacích zahalená Země dál obkružovala Slunce a zase se vracela - právě tak beze stopy a anonymně jako v té pradávné temnotě všechny její bezejmenné sestry.

K moři to bylo ještě hodně daleko, ale se zásobami už byli téměř na dně. Kraj úplně vyrabovali už před řadou let: v domech a budovách podél silnice nenacházeli vůbec nic. U benzinové pumpy našel telefonní seznam; jméno města si tužkou zapsal na mapu. Seděli na obrubníku před budovou a jedli krekry; nemohli na mapě to město najít. Přeskupil jednotlivé listy a zase hledal. Nakonec chlapci to město ukázal. Byli asi o osmdesát kilometrů západněji, než si myslel. Namaloval na mapu panáčky. To jsme my, řekl. Chlapec jel prstem po trase k moři. Jak dlouho tam ještě půjdeme? zeptal se.

Dva týdny. Tři.

Je modrý?

Moře? Nevím. Kdysi bylo.

Chlapec přikývl. Seděl a díval se na mapu. Muž ho pozoroval. Tušil, oč jde. Jako kluk si mapy hodně prohlížel a vždycky měl prst zabodnutý do města, kde bydleli. Právě tak svou rodinu hledal v telefonním seznamu. Oni mezi ostatními, všechno na svém místě. Na zaslouženém místě ve světě. Tak pojď, řekl. Už musíme jít.

K večeru se rozpršelo. Sešli ze silnice a po prašné cestě se vydali přes pole; noc strávili v seníku v jakési zemědělské budově. Byla tam betonová podlaha a na konci stály prázdné plechové sudy. Dveře zajistil barely a pak na zemi rozdělal oheň; ze sešlapaných lepenkových krabic udělal dvě lůžka. Déšť do plechové střechy bubnoval celou noc. Když se vzbudil, oheň už byl vyhaslý a byla pořádná zima. Chlapec seděl zabalený do deky.

Co je?

Nic. Měl jsem ošklivej sen.

O čem se ti zdálo?

O ničem.

A jseš v pohodě?

Nejsem.

Objal ho a chvíli tak zůstali. Bude to dobrý, řekl.

Já brečel, jenže ty ses nevzbudil.

To mě mrzí. Jsem hrozně unavenej.

Já myslel v tom snu.

Když se ráno vzbudil, déšť už slyšet nebylo. Jen někde pomalu kapala voda. Posunul kyčle na tvrdém betonu a mezi prkny vyhlédl na šedý kraj. Chlapec ještě spal. Voda kapala do louží na podlaze. Objevovaly se bublinky, které vždy popojely po hladině a splaskly. Kdysi strávili noc na podobném místě v jednom městě pod horami; také poslouchali, jak prší. Byl tam starobylý dragstór: pult z černého mramoru, chromové stoličky s potrhanou koženkou vyspravenou izolační páskou. Lékárenské oddělení bylo vypleněné, ale obchod kupodivu přežil nedotčený. Na regálech netknutá drahá elektronika. Stál tam a rozhlížel se. Sarapatičky. Všechno možné. Co je tohleto? Vzal chlapce za ruku a vedl ho pryč, ale už to zahlédl také. Pod dortovým poklopem na konci pultu lidská hlava. Uříznutá. S nasazenou

baseballovou čapkou. Vyschlé oči jako by melancholicky hleděly dovnitř. Zdálo se mu to? Nezdálo. Vstal a vkleče foukal do uhlíků; přitáhl ohořelé odřezky z prken a přihodil je na oheň.

Jsou ještě jiný hodný. Říkal jsi to. Ano.
Kde teda jsou?
Schovávaj se.
Před kým se schovávaj?
Před sebou navzájem.
Je jich hodně?
Nevíme.
Ale nějaký budou.
Nějaký budou. Určitě.
Opravdu?
Ano. Opravdu.
Ale možná ne.
Myslím, že jo.
Tak jo.
Ty mi nevěříš.
Věřím.
Tak jo.
Já ti vždycky věřím.
Neřekl bych.
Věřím. Musím ti věřit.

Blátem se vraceli na silnici. V dešti bylo cítit hlínu a mokrý popílek. V příkopu u silnice tmavá voda. Kapala z kovové trubky do velké louže. Na zahradě jelen z umělé hmoty. Odpoledne následujícího dne vešli do městečka; zpoza náklaďáku vyšli tři muži a stáli před nimi na silnici. Vyzáblí a otrhaní. V rukou třímali trubky. Co máte v tom koši? Namířil na ně revolver. Stáli bez hnutí. Chlapec se ho držel za šos. Nikdo nic neříkal. Zase namířil vozík dopředu; popošli ke kraji silnice. Předal chlapci vozík. Začal couvat, aniž na ně přestal mířit. Snažil se působit dojmem jako normální migrující zabiják, ale srdce měl až v krku a bylo mu také jasné, že se brzy rozkašle. Vrátili se na silnici; tam zůstali stát a dívali se na ty chlapy. Zastrčil revolver zase

do pouzdra, otočil se a chopil se vozíku. V nejvyšším bodě silnice se otočil: ještě tam pořád stáli. Řekl chlapci, ať vozík chvíli tlačí; prošel zahradou, odkud viděl nazpátek na silnici, ale teď už tam nebyli. Chlapec byl úplně vyděšený. Muž revolver položil na plachtu, opřel se do vozíku a vyrazili dál.

Až do setmění leželi na poli a pozorovali silnici, ale nikdo se na ní neobjevil. Byla hrozná zima. Když už nebylo vůbec vidět, vzali vozík a klopýtali zpátky na silnici; muž vyndal deky, zabalili se do nich a šli dál. Nohama nahmatávali asfalt. Jedno kolečko teď pravidelně vrzalo, ale nic se s tím nedalo dělat. Plahočili se ještě několik hodin, a pak zahnuli do vegetace u silnice a na promrzlé zemi se vyčerpaní třásli a spali až do rána. Při probuzení mu bylo zle.

Dostal horečku, takže leželi v lese jako štvanci. Nikde se nedal rozdělat oheň. Nikde se nemohli cítit v bezpečí. Chlapec seděl na suchém listí a pozoroval ho; v očích měl slzy.
Neumřeš, táto? řekl. Neumřeš?
Ne. Jen jsem nemocnej.
Moc se bojím.
Já vím. To bude dobrý. Zase se uzdravím. Uvidíš.

Sny měl teď jasnější. Zaniklý svět se k němu vracel. Dávno mrtví příbuzní se objevovali a dělali na něj obličeje. Nikdo nic neříkal. Přemýšlel o svém životě. Už je to tak dávno. Pošmourný den v cizím městě: stál u okna a shlížel na ulici. Na dřevěném stolku za ním svítila lampička. Na stole knihy a papíry. Začalo pršet a kočka na rohu se otočila, přešla chodník a sedla si pod markýzu bistra. U stolku tam seděla žena s hlavou v dlaních. O řadu let později stál ve vyhořelé knihovně; zčernalé svazky tam ležely v loužích. Převržené regály. Vztek na všechny ty lži seřazené v řadách po tisícovkách. Vzal jednu knihu a listoval těžkými pokroucenými stránkami. V nastávajícím světě by hodnotu nepřisoudil ani tomu nejmenšímu. Překvapilo ho to. Že sám prostor zabraný těmi věcmi a idejemi má vlastně plnit očekávání. Upustil knihu na zem, naposledy se rozhlédl a vyšel do mrazivého šedého světla.

Tři dny. Čtyři. Spal mizerně. Budil ho kašel, který s ním úplně lomcoval. Drásavé lapání po dechu. Promiň, řekl nemilosrdné temnotě. To nic, ozval se chlapec.

Zapálil malou petrolejku a postavil ji na kámen; vstal a zabalený do dek se šoural listím. Chlapec šeptem prosil, aby nikam nechodil. Jen trochu poodejdu, řekl. Nebudu daleko. Když zavoláš, uslyším tě. Kdyby lampička zhasla, nenašel by cestu zpátky. Seděl v listí na vršku a zíral do tmy. Neviděl vůbec nic. Bezvětří. Dříve když se takhle vydal kousek od tábořiště a hleděl do kraje, který se matně rýsoval tam, kde ztracený měsíc osvěcoval zdevastovanou pustinu, tak tehdy občas zahlédl světýlko. V bezbřehé temnotě bylo nezřetelné a beztvaré. Za řekou či strží v temných kvadrantech spáleného města. Někdy se pak ráno ještě vrátil s dalekohledem a pátral v krajině, jestli neuvidí kouř, ale nikdy nic dýmat neviděl.

Stál v zimě na kraji pole mezi drsnými chlapy. Bylo mu asi jako dneska chlapci. O něco víc. Díval se, jak krumpáčem kopou v kamenitém svahu, a najednou se na světle objevilo klubko hadů - mohlo jich být tak sto. Nalezli tam a hřáli se o sebe. Vypadali jako šedohnědé rourky; v mrazivém světle se ztuhlí plazili pryč. Jako střeva hodně velkého zvířete na denním světle. Muži hady polévali benzinem a zaživa je upalovali; na zlo žádný lék neznali, jenom si představovali, že hadi jsou jeho symbolem. Hořící hadi se strašlivě svíjeli; někteří se planoucí stačili doplazit dál do jeskyně a osvětlili tak tmavší kouty. Hadi jsou němí, takže se žádné bolestivé nářky neozývaly; chlapi se v naprostém tichu dívali, jak hadi hoří, kroutí se a černají, a beze slova se pak každý se svými myšlenkami rozcházeli do večerního soumraku na večeři.

Jedné noci se ze snu probudil chlapec, ale nechtěl mu říct, o čem se mu zdálo.

Říkat mi to nemusíš, řekl mu muž. Klidně si to nech pro sebe.

Hrozně se bojím.

To nic není.

Ale je.

Byl to jen sen.

Fakt se moc bojím.

Já vím.

Chlapec se od něj odvrátil. Muž ho stiskl v náručí. Poslouchej, řekl.

Co.

Když se ti bude zdát o nějakém světě, který nikdy nebyl, nebo o světě, co nikdy nebude, a že jseš zase šťastnej, tak to znamená, že už jsi to vzdal. Chápeš to? A ty se vzdát nesmíš. Nedovolím ti to.

Když zase vyrazili, byl zesláblý, a navzdory svému kázání, byl on sám nejvíc malověrný za několik posledních let. Při průjmu se nemohl umýt; opíral se o držadlo nákupního vozíku. Vyčerpaně na chlapce hleděl zapadlýma očima. Vyrostla mezi nimi nebývalá hráz. Uvědomoval si ji. Za dva dny došli do kraje, kde po požárech zbylo ohromné spáleniště - šli jím mnoho kilometrů. Na silnici vrstva popele přes deset centimetrů vysoká, s vozíkem se jelo moc špatně. Asfalt se v žáru zkroutil, a pak se zase usadil. Opřený o držadlo hleděl na rovný úsek silnice mizící v dálce. Tenké stromy ležící na zemi. V řekách a potocích šedý kal. Spálená zemědělská krajina.

Za křižovatkou v té pustině začali nacházet věci, které u silnice poutníci nechali před několika lety. Krabice a tašky. Všechno spálené na troud. Staré plastové kufry žárem ztratily tvar. Sem tam otisk předmětů, které později z asfaltu někdo vytrhl. Po dalších dvou kilometrech přicházeli k mrtvolám. Těla napůl zanořená v asfaltu, vzájemně se svírající, ústa otevřená, kvílející. Položil chlapci ruku na rameno. Dej mi ruku, řekl. Na to by ses neměl dívat.

Co si uložíš do hlavy, už tam pak zůstane napořád?

Ano.

To, tati, nevadí.

Nevadí?

Už to v ní stejně mám.

Nechci, aby ses na to díval.

I tak už si to z hlavy nevymažu.

Zůstal stát, opřený o vozík. Podíval se na silnici a pak na chlapce. Bylo zvláštní, že se ho ten výjev nijak nedotkl.

Tak jdeme snad dál, řekl chlapec.

Jasně. Jdeme.

Oni se snažili utýct, viď, tati?

Ano. Snažili.

Proč z té silnice neutekli?

Nemohli. Hořelo úplně všude.

Šli dál mezi mumifikovanými postavami. Černá kůže natažená na kostech, na lebkách popraskané, scvrklé obličeje. Mrtvoly vypadaly, jako by je vcuclo něco příšerného. Beze slova kolem nich procházeli děsivě tichým koridorem v popelu přeskupovaném větrem; ta těla tam budou donekonečna bojovat ve vychladlém asfaltu.

Procházeli kolem vsi, ze které po požáru nezbylo vůbec nic. Jen kovové nádrže a pár komínů z černých cihel. V příkopech šedá jezírka roztaveného skla, podél silnice ležely kilometry zamotaných rezavých drátů elektrického vedení. Kašlal teď po každém kroku. Neušlo mu, že ho chlapec pozoruje-upíral k otci své myšlenky. Nebylo divu. Vsedě uprostřed silnice jedli zbytky placky, tvrdé jako suchar, k ní poslední konzerva tuňáka. Otevřel i švestkový kompot a teď si plechovku podávali. Chlapec ji naklonil, vypil šťávu a pak ještě poslední zbyteček; zůstal sedět s plechovkou na klíně, vytíral ji prstem a ten olizoval.

Neřízni se, řekl muž.

To říkáš pokaždý.

Já vím.

Díval se, jak olizuje víčko plechovky. Opatrně. Jako když kočka olizuje svůj odraz v zrcadle. Nedívej se na mě, řekl chlapec.

No jo.

Ohnul víčko dovnitř a plechovku postavil na silnici. Co? řekl. Co je?

Nic.

Pověz mi to.

Myslím, že za náma někdo jde. Napadlo mě to.

Tebe to napadlo?

Ano. Napadlo mě, že to řekneš. Co chceš dělat?

Nevím.

A co si myslíš?

Prostě jdeme dál. A uklidíme po sobě odpadky. Protože by si řekli, že máme spoustu jídla.

Ano.

A budou nás chtít zabít.

Nezabijou nás.

Ale zkusit by to mohli.

Neboj.

Tak jo.

Měli bysme se tu schovat ve vysoký trávě. Mrknout se, co jsou zač.

A kolik jich je.

A kolik jich je. Ano.

Tak jo.

Mohli bysme za potokem vylézt na ten sráz, a budeme mít silnici jako na dlani.

Tak jo.

Najdem nějaký pěkný místo.

Vstali a dali deky do vozíku. Vezmi tu plechovku, řekl muž.

Soumrak býval dlouhý a už se nějakou dobu stmívalo, když silnice přešla přes potok. Přejeli s vozíkem přes most a vjeli do lesa, aby našli místo, kde by vozík nebylo vidět, V šeru se dívali na silnici.

A co ho nechat pod mostem? nadhodil chlapec.

A co když si tam půjdou nabrat vodu?

Jakej bys řekl, že před nima máme náskok?

Nevím.

Už se stmívá.

To jo.

Co když kolem projdou za tmy?

Prostě si najdeme pozorovatelnu. Tma ještě není.

Schovali vozík a s dekami se svahem vydali mezi skaliska; z místa, kde zalehli, byl mezi stromy vidět téměř kilometrový úsek silnice, odkud přišli. Byli v závětří; zabalili se do dek a střídavě hlídali, jenže

chlapec za chvíli usnul. Muž už usínal také, když viděl, že se v nejvyšším bodě silnice zastavila postava. Po chvíli se objevili další dva lidé. Pak čtvrtý. Stáli tam, jako by se radili. Pak šli dál. V polotmě je sotva dokázal sledovat. Říkal si, že zřejmě už brzy zastaví na noc, a doufal, že se rozhodnou pro místo někde dál. Kdyby se utábořili u mostu, znamenalo by to, že muže s chlapcem čeká mrazivá noc. Blížili se a přešli most. Tři muži a žena. Žena se při chůzi trochu kolíbala; zblízka poznal, že je těhotná. Muži měli batohy, žena nesla látkový kufřík. Všichni byli nepopsatelně zbědovaní. Od úst jim šla pára. Přešli most a pokračovali dál; jeden po druhém zmizeli v čekající tmě.

Dlouhá noc to byla tak jako tak. Když se mírně rozednilo, takže už trochu viděl, obul se, vstal, zabalil se do deky a kousek poodešel; hleděl dolů na silnici. Holý les barvy železa a za ním pole. Ještě teď bylo trochu vidět rýhování dávných brázd. Možná se tu pěstovala bavlna. Chlapec spal, takže sešel k vozíku, vyndal mapu, láhev vody a z tenčících se zásob plechovku kompotu; pak se vrátil a zabalený do deky studoval mapu.
Ty si vždycky myslíš, že jsme došli dál, než jsme došli.
Popojel prstem. Takže sem.
To dál.
Sem.
To by mohlo být.
Poskládal zplihlé, rozpadávající se stránky. Tak jo, řekl. Seděli a mezi stromy se dívali na silnici.

Myslíte si, že se vaši otcové dívají? Že vás soudí a zvažují vaše skutky? A porovnávají je s čím? Není s čím porovnávat a vaši otcové už jsou dávno pod zemí.
Krajina přecházela od borovic k dubům a zpátky k borovicím. Pak zase magnolie. Stromy uschlé jako všude. Zdvihl jeden silný list, rozemnul ho v dlani na prášek a ten nechal propadnout mezi prsty.

Následujícího dne už byli na silnici brzy. Nedošli daleko, když ho chlapec zatahal za rukáv; zastavili se a stáli bez hnutí. Z lesa před nimi stoupal tenký proužek dýmu. Dívali se na něj.

Co, táto, uděláme?

Asi bysme se tam měli podívat.

Radši půjdeme dál.

Co když putujou stejným směrem jako my?

No a? řekl chlapec.

To bysme je pak měli za zády. Rád bych věděl, co jsou zač.

Co když to je nějaký vojsko?

Je to jen ohníček.

Nebude lepší vyčkat?

Čekat nemůžeme. Už jsme s jídlem skoro na dně. Musíme dál.

Nechali vozík v lese; muž zkontroloval, jestli se bubínek revolveru otáčí. Náboje dřevěné a ten jeden pravý. Stáli a poslouchali. V bezvětří stoupal kouř kolmo. Vůbec žádný zvuk. Listí změklo v nedávných deštích, takže pod nohama nešustilo. Podíval se na chlapce. Špinavý obličejík rozšířený strachem. Z povzdálí kolem ohně kroužili, chlapec mu tiskl ruku. Muž si přidřepl, položil chlapci ruku kolem ramen a velmi dlouho oba naslouchali. Nejspíš už jsou pryč, zašeptal.

Cože?

Řekl bych, že vzali roha. Zřejmě měli hlídku.

Taky by to, tati, mohla být léčka.

Dobře. Ještě chvíli počkáme.

Čekali. Mezi stromy viděli stoupat kouř. Horní část jeho sloupce začal sfoukávat vítr; kouř se posunul a najednou ucítili vůni pečeně. Půjdeme okolo, řekl muž.

Můžu tě držet za ruku?

Ano. Samozřejmě že můžeš.

Ten les tvořily jen spálené kmeny. Jinak tam nebylo vidět vůbec nic. Zřejmě nás zahlédli, řekl muž. Asi nás viděli a utekli. Všimli si, že máme revolver.

Ale nechali na ohni jídlo.

Ano.

Mrknem se tam.

Je to strašidelný, tati.
Nikdo tu není. O nic nejde.

Přišli na mýtinku, chlapec mu tiskl ruku. Posbírali si všechno kromě něčeho černého, co bylo nad uhlíky napíchnuté na rožni. Muž se rozhlížel, jestli jim nehrozí nebezpečí, ale chlapec se najednou prudce otočil a opřel se o něj obličejem. Muž se rychle podíval, co se stalo. Co je? vykřikl. Co je? Chlapec vrtěl hlavou. Ach táto, vydechl. Muž se otočil a podíval se tam ještě jednou. Chlapec viděl zčernalé tělíčko, zčernalé lidské miminko, vykuchané a bez hlavy se peklo na rožni. Muž se sklonil a vzal chlapce do náruče; tiskl ho k sobě a šel k silnici. Promiň, šeptal. Moc mě to mrzí.

Nevěděl, jestli ještě někdy promluví. Tábořili u řeky; seděl u ohně a poslouchal vodu zurčící ve tmě. Vůbec to nebylo bezpečné místo, protože řeka všechno přehlušila, ale říkal si, že to snad chlapci trochu zlepší náladu. Dojedli poslední ze zásob; muž vsedě studoval mapu. Kouskem provázku měřil silnici, pak se na to podíval a měřil ještě jednou. K moři to pořád ještě bylo hodně daleko. Netušil, co najdou, až se tam dostanou. Poskládal jednotlivé listy, uložil je zase do igelitového sáčku a pak už jen hleděl do ohně.
Příštího dne přešli přes řeku po úzkém ocelovém mostě. Ocitli se ve starodávném průmyslovém městečku. Procházeli dřevěnými domky, ale nenašli vůbec nic. Na verandě seděl muž v kombinéze; byl mrtvý už mnoho let. Vypadal jako slaměný panák, ze kterého udělali poutač na nějaké oslavy. Šli podél dlouhé tmavé zdi továrny, okna zazděná. Vítr před nimi ulicí hnal černý popílek.

U silnice poházené podivné věci. Elektrospotřebiče, nábytek. Nářadí. Dávno to tam pohodili poutníci na cestě společné smrti vstříc. Ještě tak před rokem si chlapec občas něco na nějakou dobu vzal s sebou, ale teď už to nedělal. Seděli, odpočívali a dopíjeli zbytek dobré vody; umělohmotný kanystr nechali stát na silnici. Chlapec najednou řekl: Kdybysme měli to malý dítě, mohlo by jít s náma.
To je pravda.
Kde ho našli?

Neodpověděl.
A nemůže teda někde být ještě jedno?
Nevím. Možné to je.
Mrzí mě, co jsem řekl tam o těch lidech.
O jakých?
O těch, co uhořeli. Co je to zastihlo na silnici a uhořeli.
Neuvědomuju si, že bys řekl něco ošklivýho.
Nebylo to ošklivý. Půjdeme už?
Tak jo. Chceš se vézt ve vozíku?
Ani ne.
Na chvíli si nasedni.
Nechce se mi. Klidně půjdu.

Rovinou voda tekla velice pomalu. V močálech u silnice stojatá šedá voda. Ocelové řeky meandrující pobřežní nížinou, zpustošeným zemědělským krajem. Šli dál. Vepředu silnice sjížděla do prohlubně, rostlo tam vysoké rákosí. Asi tam bude most, řekl. Zřejmě potok.
Můžem tu vodu pít?
Jinou možnost nemáme.
Špatně nám po ní nebude?
Pochybuju. Taky ten potok může být vyschlý.
Můžu jít napřed?
Ano. Určitě.
Chlapec vyrazil po silnici. Už hodně dlouho ho neviděl utíkat. Lokty máchal do stran, pleskal do asfaltu teniskami, které mu byly velké. Zastavil se a díval se dopředu; kousal se do rtu.

Místo potoka tam tekl jen takový čůrek. Bylo vidět, že voda pomalu mizí v betonové rouře vedoucí pod silnici; plivl do vody a díval se, jestli se plivanec posune. Přinesl z vozíku kus látky a plastovou nádobu; obalil hrdlo, nádobu ponořil a díval se, jak se plní. Když ji z vody vytáhl, kapalo z ní; přidržel nádobu proti světlu. Voda nebyla nejhorší. Sundal látku a podal nádobu chlapci. Tak do toho, řekl.
Chlapec se napil a zase mu ji podal.
Napij se víc.
Napij se, tati, ty.

Tak jo.

Vsedě filtrovali popílek z vody a pořád pili, až už nemohli. Chlapec si lehl na záda do trávy.

Musíme jít.

Jsem hrozně unavenej.

Já vím.

Seděl a pozoroval ho. Už dva dny nejedli. Za další dva dny začnou slábnout. Vyšplhal se rákosem na násep, aby obhlédl silnici. Vedla teď otevřenou krajinou, temná, černá, bez jediné stopy. Vítr popílek a prach svál z asfaltu. Kdysi velmi bohatý kraj. Nikde jediná známka života. Nic mu to neříkalo - názvy měst a řek. Tak pojď, řekl. Musíme dál.

Čím dál tím víc spali. Nejednou se vzbudili uprostřed silnice - jako oběti dopravní nehody. Spánek smrti. Posadil se a šátral po revolveru. Večer byl šedý jak olovo; opíral se lokty o držadlo vozíku a hleděl přes pláň na dům, k němuž to mohlo být tak kilometr a půl. Všiml si ho chlapec. Objevoval se a zase mizel v oparu ze sazí - jako dům v nějakém hodně rozostřeném snu. Opřel se o vozík a podíval se na chlapce. Dojít tam znamenalo vynaložit jistou námahu. Vzít si deky. Schovat vozík někde u silnice. Do tmy by k domu mohli dojít, ale zpátky už to nestihnou.

Musíme se tam mrknout. Nemáme na vybranou.

Já nechci.

Několik dní už jsme nejedli.

Já hlad nemám.

Ale máš a ani o tom nevíš.

Já tam, tati, nechci.

Nikdo tam není. Slibuju.

Jak to víš? Prostě to vím.

Třeba tam jsou.

Nejsou. Nic se nestane.

Zabalení do dek se vydali přes pole. Vzali si jen revolver a láhev vody. Pole bylo po poslední sklizni zorané; ze země vykukovalo strniště a z východu na západ stále ještě byly slabě vidět kruhové brázdy. Nedávno pršelo, takže se bořili do hlíny; při chůzi se díval na

zem a za chvíli se zarazil a zdvihl hrot šípu. Plivl na něj a setřel z něj hlínu o šev na kalhotách; pak hrot podal chlapci. Byl z bílého křemene a ostrý jako v den, kdy ho někdo vybrousil. Bude jich tu víc, řekl. Dívej se na zem, uvidíš je. Našel dva další hroty. Šedý pazourek. Pak našel minci. Nebo možná knoflík. Pod vrstvou měděnky. Rýpal do ní nehtem palce. Byla to mince. Vyndal nůž a opatrně měděnku seškrabával. Španělský nápis. Chtěl zavolat na chlapce, který se vlekl vepředu, ale pak se rozhlédl po šedivé krajině a šedivé obloze, minci upustil na zem a pospíchal, aby chlapce dohonil.

Stáli před domem a dívali se na něj. Štěrková příjezdová cesta se stáčela k jihu. Cihlová lodžie. Dvojité schodiště vedoucí ke krytému sloupořadí. Vzadu oddělený cihlový domek, kdysi možná kuchyně. Za ním srub. Vyrazil po schodech, ale chlapec ho zatahal za rukáv.

Nemůžeme chvíli počkat?

Tak jo. Ale už se stmívá.

Já vím.

Tak jo.

Seděli na schodech a dívali se do kraje.

Nikdo tu není, prohlásil muž.

Tak jo.

Pořád se ještě bojíš?

Ano.

Nic nám nehrozí.

Tak jo.

Vyšli po schodech na rozlehlou verandu vydlážděnou cihlami. Černě natřené dveře byly pootevřené - držela je tvárnice. Vítr dovnitř navál listí a plevel. Chlapec mu mačkal ruku. Proč, jsou, tati, ty dveře otevřený?

Prostě jsou. Nejspíš jsou otevřený už několik let. Možná je takhle zajistili poslední lidi, když vynášeli věci.

Asi bysme měli počkat do zítřka.

Hele. Jen se tam rychle mrkneme. Než bude moc tma. Jestliže zajistíme okolí, možná si dokonce rozděláme oheň.

Ale v domě spát nebudeme, že ne?

Nic nás k tomu nenutí.

Tak jo.

Napijeme se.

Tak jo.

Z boční kapsy bundy vyndal láhev, odšrouboval uzávěr a díval se, jak chlapec pije. Pak se napil také, láhev zase zavřel a vzal chlapce za ruku. Vstoupili do setmělé haly. Vysoký strop. Lustr z ciziny. Na podestě vysoké benátské okno; na schodišťovou stěnu matně propouštělo poslední světlo toho dne.

Nahoru chodit nemusíme, že ne? zašeptal chlapec.

Ne. Možná zítra.

Až zajistíme okolí.

Přesně tak.

Tak jo.

Vešli do salonu. Pod vrstvou popílku se rýsoval koberec. Nábytek zakrytý prostěradly. Na stěnách bledé obdélníky, kde kdysi visely obrazy. V další místnosti stálo koncertní křídlo. Jejich postavy rozložené v tenkém matovém skle okna, u kterého křídlo stálo. Vešli, zastavili se a poslouchali. Procházeli jednotlivými místnostmi jako skeptičtí zájemci o dům. Vysokými okny hleděli do temnícího kraje.
V kuchyni byly příbory, hrnce a anglický porcelán. Komora vrchního sluhy; dveře se za nimi tiše zavřely. Na podlaze dlažba; řady regálů a na nich několik desítek litrových zavařovaček. Přešel k regálům, vzal jednu sklenici a sfoukl z ní prach. Zelené fazolky. V úhledných řadách plátky kapií. Rajčata. Kukuřice. Nové brambory. Jedlý ibišek. Chlapec ho sledoval. Muž otíral prach z víček a tlačil na víčka palcem. Stmívalo se velmi rychle. Vzal dvě zavařovačky k oknu; držel je a otáčel. Podíval se na chlapce. Může to být jedovatý, řekl. Všechno to budeme muset fakt pořádně uvařit. Souhlasíš?

Nevím.

A co chceš teda dělat?

Řekni ty.

Oba musíme říct.

Myslíš si, že je to jídlo v pořádku?

Myslím, že když to pořádně uvaříme, tak to v pořádku bude.

Tak jo. A proč si myslíš, že to ještě nikdo nesnědl?
Zřejmě to nikdo nenašel. Ze silnice ten dům není vidět.
My ho viděli.
Tys ho viděl.
Chlapec si prohlížel sklenice.
Tak co teda myslíš? zeptal se muž.
Myslím, že nemáme na vybranou.
Asi máš pravdu. Jdeme pro dřevo, než bude úplná tma.

Zadním schodištěm přes kuchyni do jídelny v náruči nanosili suché větve. Nalámali je na menší kusy a naskládali do krbu. Muž zapálil oheň; kouř se sunul přes nalakovanou dřevěnou římsu, vystoupal ke stropu a tam se točil. Časopisem mával před plamínky a najednou to dostalo tah, plameny zahučely a osvětlily pokoj: stěny, strop a tisíce vybroušených plošek křišťálového lustru. Plameny osvětlily temné okno, u něhož se rýsovala silueta chlapce s nasazenou kapucou; vypadal jako skřítek, který se vynořil z noci. Zdálo se, že ho teplo úplně ochromilo. Muž stáhl prostěradla z dlouhého stolu uprostřed místnosti; vyklepal je a udělal z nich sezení před krbem. Posadil tam chlapce, zul mu boty a stáhl špinavé hadry, do kterých měl zabalené nohy. Všechno je fajn, zašeptal. Všechno je fajn.
V kuchyňské zásuvce našel svíčky, dvě zapálil, vosk nakapal na pult a svíčky do něj postavil. Zvenčí přinesl další dřevo a navršil ho u krbu. Chlapec se ani nepohnul. V kuchyni bylo nádobí; vytřel jeden hrnec, postavil ho na pult a snažil se otevřít jednu zavařovačku, jenže se mu to nedařilo. Odnesl jedny zelené fazolky a jedny brambory k hlavnímu vchodu; ve světle svíčky postavené ve sklenici poklekl, položil první zavařovačku do prostoru mezi dveřmi a zárubní a dveře přivřel. Pak si v hale přidřepl, zahákl se nohou za dveře, přitáhl je proti víčku a rukama točil sklenicí. Vroubkované víčko se pootočilo a lak na dveřích se odíral. Přehmátl na sklenici, přitáhl dveře pevněji a zkusil to znovu. Víčko se napřed nepatrně posunulo, ale pak už drželo pevně. Pomalu otáčel sklenicí; pak ji zdvihl, sundal z víčka těsnící kroužek a postavil sklenici na podlahu. Pak otevřel i druhou zavařovačku, vstal a obě sklenice odnesl do kuchyně; ve druhé ruce třímal sklenici, v níž se kutálela prskající svíčka. Snažil se palci víč-

ka ze sklenic sundat, ale držela pevně. Považoval to za dobré znamení. Opřel víčko o hranu pultu a uhodil do něj pěstí; víčko odskočilo a spadlo na zem. Přičichl ke sklenici; obsah voněl báječně. Nalil brambory i fazolky do hrnce, ten odnesl do jídelny a postavil ho na oheň.

Pomalu jedli z porcelánových misek barvy slonové kosti; seděli na opačných koncích stolu, uprostřed mezi nimi hořela jediná svíčka. Revolver měl při ruce jako příbor. Dům se prohříval, takže se ozývalo praskání a další podivné zvuky. Jako když se zvíře budí z dlouhého zimního spánku. Chlapci nad miskou klesala hlava, lžička cinkla o podlahu. Muž vstal a odnesl ho ke krbu; položil ho na prostěradla a přikryl dekami. Zřejmě se pak ještě vrátil ke stolu, protože se tam v noci vzbudil a měl hlavu položenou na zkřížených pažích. V místnosti byla zima a venku foukal vítr. Okenní tabulky tiše drnčely. Svíčka už dohořela a v krbu zbyly jen uhlíky. Vstal a oživil oheň; pak si sedl vedle chlapce, přikryl ho a odhrnul mu z obličeje špinavé vlasy. Možná nás sledujou, řekl. Slídí po tom, co ani smrt nebere, a když to nespatří, odejdou a už se nikdy nevrátí.

Chlapec ho nechtěl pustit do patra. Snažil se ho přemluvit. Třeba tam budou deky, řekl muž. Musíme se tam mrknout.

Nechci, abys tam chodil.

Nikdo tu není.

Třeba je.

Nikdo tu není. Ty myslíš, že by ještě nesešli dolů?

Třeba se bojej.

Řeknu jim, že jim neublížíme.

Třeba jsou mrtvý.

Pak jim nebude vadit, když si pár věcí vezmeme. Hele, ať už je nahoře cokoliv, určitě je lepší o tom vědět než nevědět.

Proč?

Proč. No protože nemáme rádi překvapení. Překvapení jsou děsivý. A my se vyděsit nechceme. A nahoře můžou bejt věci, co potřebujeme. Musíme se tam podívat.

Tak jo.

Tak jo? Víc mi neřekneš?

No ty mě stejně neposlechneš.

Poslouchám tě pořád.

Moc ne.

Nikdo tu není. Nikdo tu nebyl už několik let. V popílku nejsou žádný stopy. S ničím se tu nepohnulo. V krbu nikdo nepálil nábytek. Dokonce je tu jídlo.

V popílku stopy nevydržej. Sám jsi to říkal. Vítr je zavane.

Jdu nahoru.

Čtyři dny v tom domě jedli a spali. V prvním patře našel deky. Také přitáhli hodně dřeva a nakupili ho v koutě, aby proschlo. Našel starou rámovou pilu a uschlé kmínky nařezal na polena. Pila byla rezavá a tupá; seděl před krbem a jehlovým pilníkem se snažil pilu nabrousit, ale nikam to nevedlo. Asi sto metrů od domu tekl potok; rozbahněným strništěm dovlekl spoustu věder vody. Vodu ohřáli a vykoupali se ve vaně u zadní ložnice v přízemí. Oba je ostříhal a také se oholil. Z místností v prvním patře teď měli oblečení, deky a polštáře; oblékli se do nového, chlapci musel kalhoty zkrátit nožem. Před krbem udělal pelech; převrátil vysoký prádelník, aby měli lůžko se záhlavím a neutíkalo jim teplo. Celou tu dobu pršelo. Pod okapy v rozích domu chytal čerstvou vodu do kbelíků - stékala z děravé plechové střechy, v noci bylo slyšet bubnování deště v prvním patře, voda prokapávala celým domem.

Prohrabávali se věcmi v kůlnách, jestli by se jim něco nehodilo. Našel kolečko; vyjel s ním ven, převrátil je a pomalu otáčel pneumatikou. Byla splasklá a popraskaná, ale zřejmě by se dala nafouknout. Prohledával staré škatule a spoustu různého nářadí a nakonec našel bicyklovou hustilku. Našrouboval hadičku na ventilek pneumatiky a začal pumpovat. Vzduch ucházel kolem ráfku, takže kolem pootočil a řekl chlapci, aby pneumatiku přidržel; ta se chytila a podařilo se mu ji nafouknout. Odšrouboval hadičku, kolečko převrátil a popojížděl s ním po podlaze. Pak s ním vyjel ven, aby je déšť umyl. Když za dva dny odcházeli, vyčasilo se; vyrazili zabahněnou cestou a v kolečku si vezli nové deky a konzervy ve skle zabalené v náhradním šatstvu. Našel pracovní boty a chlapec teď šel v modrých teniskách, v jejichž

špičkách měl nacpané hadry. Také si udělali nové roušky. Když se dostali k asfaltce, museli se kousek vrátit pro vozík, ale bylo to jen něco přes kilometr. Chlapec šel s jednou rukou položenou na kolečku. To se nám, tati, povedlo, viď? řekl.
To teda jo.

Jedli teď výborně, ale k pobřeží to bylo ještě daleko. Bylo mu jasné, že doufá tam, kde to nemá žádný smysl. Doufal, že se rozjasní, i když podle všeho svět každým dnem stále více temněl. Kdysi v obchodě s fotoaparáty našel expozimetr a hodlal několik měsíců sledovat průměrnou hodnotu světla; dlouho s sebou expozimetr vláčel, protože doufal, že do něj třeba někde najde baterie, což se mu ale nepodařilo. Když se v noci vzbudil kašlem, seděl s rukou na hlavě, jako by se chránil před temnotou. Připomínal postavu procitnuvší v hrobě. Vzpomínal si, že když byl malý kluk, tak kvůli silnici exhumovali nebožtíky a přemístili je jinam. Mnozí zemřeli při epidemii cholery a byli pohřbeni narychlo v dřevěných bednách, které už byly shnilé a rozpadaly se. Mrtvoly ležely na boku s nohama přitaženýma k tělu, některé byly na břiše. Staré penízky potažené měděnkou se jim sypaly z očních důlků jako z pokladničky a padaly na flekaté a uhnilé dno rakve.
V malém městečku stáli v koloniálu; na zdi tam visela vycpaná jelení hlava. Chlapec se na ni díval velmi dlouho. Na podlaze bylo rozbité sklo, takže mu muž řekl, aby počkal u dveří. On zatím svýma pracovníma botama odkopával harampádí z cesty, ale nenašel nic. Venku byly dvě benzinové pumpy; seděli na betonovém krytu a spouštěli malou plechovku na provázku do podzemní nádrže. Když vytáhli plechovku s benzinem, obsah přelili do plastového kanystříku. K plechovce přivázali kousek trubky, aby se ponořila; jako šimpanzi chytající mravence na větvičku dřepěli nad nádrží skoro hodinu, dokud neměli nádobu plnou. Pak ji zašroubovali, postavili na dno vozíku a šli dál.

Dlouhé dny. Rovina, kde vítr přes silnici vál popílek. Večer chlapec u ohně sedával s kusy mapy na kolenou. Názvy měst a řek už znal zpaměti a každý den měřil, kolik vlastně ušli.

Šetřili na jídle. Zásoby se jim velmi ztenčily. Chlapec stál na silnici a držel mapu. Poslouchali, ale neslyšeli vůbec nic. Východním směrem ale rovina pokračovala a vzduch byl náhle jiný. A najednou silnice zahnula a už tam byli; zůstali stát a slaný vítr jim čechral vlasy, protože si sundali kapuce, aby slyšeli. Před sebou měli šedivou pláž. Ocelové vlny líně dorážely na břeh, jejich zvuk ztlumený dálkou. Jako by nějaké cizí pusté moře omývalo úplně neznámý svět. V přílivové zóně ležel nakloněný tanker. Za ním nekonečný ledový oceán, který se těžce vzdouval jako kal v ohromné kádi a zanechával na pobřeží čáru popílku. Podíval se na chlapce a viděl na jeho tváři zklamání. Mrzí mě, že to moře není modrý, řekl. To nevadí, řekl chlapec.

O hodinu později seděli na pláži a hleděli na smogovou stěnu na obzoru. Seděli s patami zabořenými do písku a dívali se, jak pochmurné moře omývá břeh u jejich nohou. Studené. Pusté. Bez ptáků. Vozík nechal v kapradí za dunami; vzali si deky a teď seděli zachumlaní, před větrem je chránila ohromná vyplavená kláda. Seděli tam velmi dlouho. V chaluhách lemujících zátoku u jejich nohou řádka vyplavených kostí. O kus dál solí vybělená žebra, zřejmě krav. Na kamenech vysrážená sůl. Vítr po písku honil suché semeníky; zastavily se a zase se rozběhly.

Myslíš, že tam někde budou lodě?
To sotva.
Moc daleko by nedohlédli.
To máš pravdu.
A co je na druhé straně?
Nic.
Něco tam být musí.
Možná tam je táta se svým malým klukem, seděj na pláži.
To by bylo fajn.
Jasně. Bylo by to fajn.
Taky by kdyžtak nesli oheň?
Asi jo. Ano.

Ale nevíme to.
Nevíme.
Takže musíme být ve střehu.
To určitě musíme. Ano.
Jak dlouho tu zůstaneme?
Nevím. Nemáme moc jídla.
Já vím.
Líbí se ti tady.
Jo.
Mně taky.
Můžu se jít vykoupat?
Vykoupat?
Ano.
Umrzne ti pindík.
Já vím.
Bude ti příšerná zima. Větší než si dovedeš představit.
To nevadí.
Nerad bych tě pak musel zachraňovat.
Ty si myslíš, že bych do moře jít neměl.
Klidně si běž.
Ale myslíš si, že bych neměl.
Právě naopak. Myslím si, že bys měl.
Vážně?
Úplně vážně.
Tak jo.

Vstal a shodil deku na písek. Pak si svlékl kabát, zul boty a sundal všechno ostatní. Stál tam nahý; objímal se rukama a poskakoval. Pak se rozběhl po pláži. Bílý jak sníh. Vystupující obratle. Ostré lopatky poskakující pod bledou kůží. Nahatý a ječící poskakoval a vběhl do líného příboje.

Když z moře vylezl, byl úplně promodralý a jektal zuby. Muž šel rozklepanému chlapci naproti a zabalil ho do deky. Objímal ho, dokud se mu nezklidnil dech. Jenže pak se na něj podíval a viděl, že

chlapec pláče. Co je? zeptal se. Nic. Tak mi to řekni. Nic. Nic se neděje.

Po setmění si u klády rozdělali oheň a na talíře si naservírovali jedlý ibišek s fazolemi, k tomu poslední plechovku brambor. Kompoty už snědli dávno. Pili čaj a seděli u ohně, pak spali na písku a poslouchali vlny dorážející na zátoku. Dlouhé zachvění, které pomalu odeznívalo. Byla noc. Vstal a zachumlaný do dek stál na pláži. Ve tmě neviděl vůbec nic. Chuť soli na rtech. Čekal a čekal. Ozvalo se tlumené dunění. Burácelo to a syčelo nad pláží a zase to odeznělo. Říkal si, že se tam někde možná ještě pořád na vlnách pohupují lodě bez posádky, s roztrhanými plachtami je unášejí mořské proudy. Anebo je nějaký život v hlubinách. Ledovou temnotou u dna se sunou ohromné krakatice. Jako by kolem projel vlak, oči velké jako talíře. A za těmi kalnými vlnami možná jde po neživém šedém břehu jiný muž s jiným klukem. Na jiné pláži se vyspali odděleni od nich mořem, vzbudili se v krutém popelu světa nebo stáli v hadrech a ani na ně totéž lhostejné slunce nesvítilo.

Vzpomněl si, že ho jednou za podobné noci probudilo klapání krabů - lezli po pánvi, kde nechal kosti z kotlet od večeře. Ve větru od moře se tetelily vyhasínající uhlíky, které zbyly po ohni z vyplaveného dřeva. Ležet pod tolika hvězdami. Černý obzor moře. Vstal, popošel a bosý zůstal stát v písku; díval se, jak se po celé délce pláže vždycky objeví bledá zpěněná vlna, převrátí se a zase je tma. Vrátil se k ohni, poklekl a ve spánku ji pohladil po vlasech; a řekl, že kdyby byl Bohem, stvořil by svět právě takhle, a ne jinak.

Když se vrátil, chlapec byl vzhůru a vyděšený. Protože ho volal, jenže ne dost nahlas, takže neslyšel. Muž ho objal. Neslyšel jsem tě, řekl. Neslyšel jsem tě kvůli vlnám. Přihodil dřevo na uhlíky a rozfoukal je. Leželi zabalení do dek, dívali se do plamenů ohýbaných větrem a za chvíli zase spali.

Ráno oživil oheň; najedli se a pozorovali pláž. Zima a déšť ve vzduchu, v severnějších oblastech to u moře takto vypadá pořád. Žádní

rackové ani pobřežní ptáci. Ohořelé zbytečnosti vyplavené podél pobřeží; nebo s nimi příboj ještě pohazoval. Sbírali vyplavené dříví, skládali je na hromadu a přikryli plachtou. Pak se vydali po pláži. Jsme paběrkovači, řekl.

Co že jsme?

Lidi, co chodí po pláži a hledají něco cenného, co moře vyplavilo.

Třeba co?

Cokoliv. Všechno, co se ti může nějak hodit.

Ty myslíš, že něco najdeme?

To nevím. Ale podíváme se.

Podíváme.

Stáli na kamenném molu a hleděli k jihu. V tůňce mezi skalisky se točila šedá slaná pěna. Za tůňkou dlouhý oblouk pláže. Šedý písek, jakoby lávový. Vítr od moře byl slabě cítit jódem. Ale nic víc: mořem vlastně moře ani cítit nebylo. Na skalách zbytky jakéhosi tmavého mořského mechu. Přešli přes kamenitý úsek a pokračovali dál. Na konci pláže se jim do cesty postavil mys; sešli tedy z pláže a vydali se starou stezkou mezi dunami a suchou lipnicí došli na nízký útes. Pod nimi byl výběžek pevniny v mracích, které vítr hnal podél pobřeží; za nimi se rýsoval trup plachetnice, uvízlé na mělčině a nakloněné na bok. Přidřepli si mezi trsy suché trávy a pozorovali loď. Co uděláme? zeptal se chlapec.

No chvíli se budeme jenom dívat.

Mně je zima.

To je mi jasný. Trochu se posuneme. Do závětří.

Seděl a chlapce držel před sebou. Suchá tráva tiše šustila. Před nimi šedá pustina. Nekonečná louže. Jak dlouho tu budem sedět? zeptal se chlapec.

Jen chvíli.

Myslíš si, táto, že na tý lodi jsou lidi?

Nemyslím.

Všichni by se sesunuli na jednu stranu.

To je pravda. Vidíš tam nějaké stopy?

Ne.

Tak chvíli počkáme.
Mně je zima.

Šli podél oblouku pláže, drželi se pevnějšího písku pod naplavenými chaluhami. Zastavili se a oblečení na nich ve větru tiše pleskalo. Skleněné plováky potažené šedou krustou. Kosti mořských ptáků. Na linii přílivu hustě propletené chaluhy a miliony dlouhých rybích kostí; táhlo se to, kam až oko dohlédlo, jako hraniční čára smrti. Jeden ohromný slaný hrob. Bezcitný. Tak bezcitný.

Mezi koncem výběžku a lodí bylo asi třicet metrů vody. Stáli a hleděli na loď. Necelých dvacet metrů dlouhá, na palubě vůbec nic; tam, kde se překotila, mohla být nanejvýš čtyřmetrová hloubka. Bývala to jakási dvoustěžňová plachetnice, ale stěžně se zlomily těsně nad palubou a nad vodou zůstaly na kraji paluby jen nějaké mosazné úvazníky a pár sloupků po zábradlí. A pak už jen ocelový kruh kormidla vyčnívající z kokpitu na zádi. Otočil se a díval se na pláž a duny za ní. Pak chlapci předal revolver, sedl si na písek a začal si rozvazovat boty.

Co budeš, tati, dělat?

Mrknu se tam.

Nemohl bych s tebou?

Ne. Chci, abys tu zůstal.

Chci jít s tebou.

Musíš tu držet hlídku. Mimoto je tam hloubka.

Uvidím tě?

Určitě. Pořád tě budu sledovat. Abych měl jistotu, že je všechno v pořádku.

Chci jít s tebou.

Zarazil se. Prostě to nejde, řekl. Vítr by nám odnesl šaty.

Někdo to tu musí hlídat.

Všechno naskládal na hromadu. Byla příšerná zima. Sklonil se a políbil chlapce na čelo. Ničeho se neboj, řekl mu. Hlídej. Nahý vešel do vody; zůstal stát a celý se namočil. Pak se namáhavě rozběhl a skočil do vody po hlavě.

Plaval podél ocelového trupu a pak se otočil; šlapal vodu a rychle dýchal, protože mu byla hrozná zima. V prostřední části paluby scházelo zábradlí úplně. Vysoukal se na záď. Šedá, solí poleptaná ocel, ale oprýskaná zlatá písmena se dala rozpoznat. Pájaro de esperanza. Tenerife. Dva výložníky na záchranné čluny - bez člunů. Chytil se zábradlí a vytáhl se na palubu. Otočil se a celý roztřesený si přidřepl na svažující se dřevěné palubě. Kusy pleteného lana uříznuté u napínadel. Otvory s roztřepenými okraji v místech, kde ve dřevě drželo nějaké náčiní. Musela to být hrozná síla, když z paluby odtrhla úplně všechno. Zamával na chlapce, ale ten mu neodpověděl.

Kajuta měla nízký klenutý strop, po stranách kulatá okénka. Přidřepl si a setřel z okénka šedou sůl, ale stejně uvnitř nic neviděl. Zkusil nízké týkové dveře, ale byly zamčené. Opřel se do nich kostnatým ramenem. Rozhlížel se po něčem, čím by se daly dveře vypáčit. Třes nedokázal ovládnout, jektal zuby. Říkal si, že dveře prokopne, ale pak usoudil, že to moc dobrý nápad není. Sevřel loket v dlani a ještě jednou do dveří bouchl. Cítil, že povolily. Nepatrně. Nevzdával to. Uvnitř se štípalo ostění a dveře nakonec povolily; zatlačil je dovnitř a po schůdkách sešel do kabiny.

Podél dolní přepážky stála voda, v ní papíry a nepořádek. Nad vším se vznášel kyselý zápach, vlhký a studený. Původně si myslel, že bude ta loď vybrakovaná, ale veškeré škody napáchalo moře. Uprostřed salonku mahagonový stůl se sklopnými zarážkami. Otevřená dvířka skříněk visela do prostoru, všechny mosazné plošky byly nazelenalé. Prošel do předních kajut. Kolem kuchyňky. Mouka a káva na podlaze, konzervy zpoloviny promáčknuté a rezivějící. Vepředu nerezová záchodová mísa a umyvadlo. Kulatými stropními okénky dovnitř dopadalo kalné mořské světlo. Všude poházená výstroj. V prosáklé vodě plavala nafukovací vesta.

Tak trochu očekával, že najde něco příšerného, ale nikde nic. V kajutách spadly matrace na zem, povlečení a šatstvo na hromadě u stěny. Všechno mokré. V přední části lodi prostor s otevřenými dvířky, ale byla tam taková tma, že vůbec nic neviděl. Sklonil hlavu, vešel

dovnitř a šátral tam. Hluboké nádoby s dřevěnými víky na pantech. Námořnická výbava na hromadě na zemi. Začal z té hromady vytahovat jednotlivé kusy a skládal je na nakloněném lůžku. Přikrývky, oblečení do špatného počasí. Našel vlhký svetr a přetáhl si ho přes hlavu. Našel žluté námořnické holínky a také nylonovou bundu, kterou si oblékl a zapnul na zip. Dále si natáhl šortky z námořnického kompletu, žluté a tuhé; kšandy si navlékl přes ramena a obul si holínky. Pak se vrátil na palubu. Chlapec seděl na břehu tak, jak od něj odešel, a díval se na loď. Teď vyděšeně vyskočil a muž si uvědomil, že ho v tomhle novém ohozu nemůže poznat. To jsem já, zavolal na něho, ale chlapec tam stál bez hnutí; zamával mu a zase zmizel v podpalubí.

Ve druhé kajutě byly pod lůžkem nedotčené přihrádky; uvolnil je a vysunul. Manuály a různé papíry ve španělštině. Kostky mýdla. Kufřík z černé kůže, plesnivý, uvnitř papíry. Mýdlo si dal do kapsy bundy a vstal. Na lůžku byly poházené španělské knihy, zborcené, beztvaré. Jedna kniha uvízla na regále u předního pažení.

Našel lodní pytel z pogumovaného plátna. Ve žlutých holínkách prohledal všechny zbývající prostory; na nakloněné lodi se musel přidržovat přepážek, gumové kalhoty v chladu chrastily. Nacpal do pytle všemožné oblečení. Ženské botasky by chlapci mohly tak akorát být. Zavírací nůž s dřevěnou rukojetí. Brýle proti slunci. Stejně ale bylo na tom jeho prohledávání něco úchylného. Jako když něco hledáme a zkoumáme jako první ta nejméně pravděpodobná místa. Nakonec vešel do kuchyňky. Zapnul a zase vypnul vařič.

Odsunul zástrčku a zdvihl dvířka do strojovny. Tma jako v pytli, strojovna byla částečně zaplavená. Benzin ani olej cítit nebylo. Zase dvířka zavřel. Pod lavičkami v kokpitu byly vestavěné skříňky a v nich polštáře, plachtovina, rybářské náčiní. Ve skříňce za soklem kormidla našel stočené nylonové lano, plynové bomby a laminátovou bedničku na nářadí. Seděl v kokpitu na podlaze a prohrabával se nářadím. Rezavé, ale funkční. Kleště, šroubováky, klíče. Bedničku za-

klapl; vstal a zkontroloval chlapce. Schoulený spal na písku, hlavu měl položenou na hromádce oblečení.

Krabici s nářadím a jednu bombu vynesl do kuchyňky; pak se vydal na poslední obhlídku kajut. Díval se do skříněk v salonku, listoval v deskách a papírech v plastových krabicích -hledal lodní deník. Našel porcelánový soubor, nepoužitý, zabalený v bedně a obložený dřevitou vlnou. Jednotlivé kusy většinou rozbité. Servis pro osm osob, pojmenovaný jako loď. Zřejmě dárek, řekl si. Vyndal šálek na čaj, otáčel ho na dlani a zase ho dal zpátky. Posledním nálezem byla čtvercová krabice z dubového dřeva; její rohy do sebe přesně zapadaly a místo víčka mosazné kolečko. Myslel si, že by to mohla být krabička na doutníky, ale tvar neodpovídal; když krabici potěžkal, hned mu to došlo. Odepnul zrezivělé západky a krabičku otevřel. Uvnitř byl mosazný sextant, možná sto let starý. Vyndal ho z přesně padnoucího pouzdra a chvíli držel. Udivilo ho, jak krásný je to předmět. Mosaz byla matná a byly na ní zelené skvrny v místech, kde ji kdysi zřejmě držela nějaká ruka, ale jinak byl ten sextant opravdu krásný. Setřel měděnku ze štítku dole. Hezzaninth. London. Přiložil přístroj k oku a pootočil kolečkem. Už hodně dlouho ho nic tak nevzalo. Ještě chvíli sextant držel a pak ho zase uložil do krabičky vyložené modrým suknem. Přiklopil víčko, krabičku zavřel, vrátil ji do skříňky a zavřel dvířka.

Když se vrátil na palubu, aby zkontroloval chlapce, ten na břehu nebyl. Polila ho hrůza, ale pak ho hned uviděl, jak jde po pláži, revolver se mu klinkal v ruce, hlavu měl skloněnou. Najednou měl pocit, že se trup lodi nadzdvihl a popojel. Nepatrně. Nastával příliv. Narážel na kameny tamtoho mola. Otočil se a vrátil se do kabiny.

Vzal ze skříňky dvě smotaná lana; rukou změřil průměr kruhu, vynásobil třemi a pak ještě spočítal, kolikrát je lano otočené. Každé to lano měřilo patnáct metrů. Pověsil je na úvazník na šedé palubě z týkového dřeva a vrátil se dolů do kabiny. Posbíral všechno, co potřeboval, a naskládal to u stolu. Ve skříňce u kuchyňky byly plastové kanystry na vodu: až na jeden všechny prázdné. Jeden z těch prázd-

ných zvedl a viděl, že je prasklý a voda vytekla; říkal si, že voda v nich nejspíš během té bezcílné plavby zmrzla. Zřejmě několikrát. Vzal poloprázdný kanystr, postavil ho na stůl, odšrouboval uzávěr a přičichl k vodě; pak kanystr zdvihl oběma rukama a napil se. Pak se napil ještě jednou.

Konzervy na zemi v kuchyňce jako použitelné nevypadaly a i ve skříňce byly některé konzervy hodně zrezivělé, jiné byly hrozivě vyboulené. Na konzervách nebyly papírové obaly, informaci o obsahu napsali na plech černou fixkou španělsky. Něčemu nerozuměl. Přerovnával konzervy, klepal s nimi, promačkával je rukama. Rovnal je v kuchyňce na poličku nad malou ledničkou. Předpokládal, že někde v podpalubí budou zásoby potravin, ale sotva něco z toho bude použitelné. V každém případě jsou omezeni tím, co uvezou ve vozíku. Napadlo ho a vylekalo, že toto nečekané štěstí vlastně přijal téměř věcně, ale i tak si říkal totéž, co vždycky. Že štěstí neexistuje. Jen opravdu pár nocí strávených v černočerné tmě nezáviděl mrtvým.

Našel plechovku olivového oleje a několik s kondenzovaným mlékem. Čaj v rezavé krabici. Plastová nádoba s nějakým jídlem, které nepoznal. Poloprázdná plechovka s kávou. Procházel kuchyňskou skříňkou systematicky - vybíral věci, které odnese. Když všechno vynesl do salonku a naskládal u schůdků na palubu, vrátil se ještě do kuchyňky; otevřel krabici s nářadím a začal odmontovávat jeden hořák z malého zavěšeného vařiče. Odpojil pružnou spirálovitou šňůru a z hořáků sundal hliníkové mřížky, na které se dávají hrnce; jednu si dal do kapsy. Klíčem uvolnil mosazné armatury a tím i hořáky. Jeden konec hadičky připojil ke spojovací trubičce, druhý k plynové lahvi. Vařič i bombu přenesl do salonku. Nakonec si udělal ranec z plachty: naskládal na ni džusy, kompoty a zeleninu v plechovkách a zavázal plachtu provazem; svlékl se, oblečení přidal k nahromaděným potravinám a nahý vylezl na palubu. Sklouzl s rancem k zábradlí, přehoupl se přes něj a ponořil se do šedého, ledového moře.

Za soumraku se přebrodil na břeh, shodil z ramene zavázanou plachtu a dlaněmi si stíral vodu z paží a prsou; pak si šel pro oblečení.

Chlapec mu byl v patách. Pořád se ho vyptával na rameno - hrálo všemi barvami, jak jím otvíral dvířka. Nic to není, řekl mu. Nebolí to. Máme spoustu věcí. To budeš koukat.

Proti světlu pospíchali po pláži. Co když ta loď odpluje? řekl chlapec.

Neodpluje.

Možné by to bylo.

Neodpluje. Šlapej. Máš hlad?

Mám.

Dáme si dnes pořádnou večeři. Ale musíme si pospíšit.

Já dělám, táto, co můžu.

Taky může začít pršet.

Jak to poznáš?

Je to cítit ve vzduchu.

A jak je to cítit?

Jako mokrej popílek. Tak jdeme.

Pak se zastavil. Kde máš revolver? řekl.

Chlapec se zarazil. V očích měl děs.

Ježíšmarjá, vydechl muž. Podíval se zpátky na pláž. Loď už vidět nebyla. Pak se podíval na chlapce. Ten měl ruce na hlavě a pláč na krajíčku. Moc mě to mrzí, řekl. Hrozně moc.

Muž na zem položil plachtu s konzervami. Musíme se vrátit.

Promiň, tati.

Nic se nestalo. Ještě tam bude.

Chlapec měl svěšená ramínka. Začal vzlykat. Muž si k němu klekl a objal ho. To nic, konejšil ho. To já se mám vždycky ujistit, že máme revolver, a neudělal jsem to. Zapomněl jsem na to.

Mrzí mě to, tati.

Tak jdeme. Nic se neděje. Všechno bude dobrý.

Revolver ležel na písku, kde ho nechali. Muž ho zdvihl a oklepal; sedl si, vytáhl kolíček bubínku a podal jej chlapci. Tohle podrž, řekl mu.

Není s ním něco? zeptal se chlapec.

Samozřejmě je v pořádku.

Vytočil si bubínek do dlaně, sfoukl z něj písek a i ten podal chlapci; profoukl hlaveň a sfoukl písek i z povrchu revolveru. Vzal si od chlapce součástky a všechno zase dal dohromady; zdvihl zbraň, natáhl kohoutek a zdvihl ji ještě jednou. Bubínek nastavil na skutečný náboj; revolver zajistil, strčil si ho do kapsy bundy a vstal. Všechno je v pořádku, řekl. Jdeme.

Chytne nás tma?

To nevím.

Chytne, viď že jo?

Jdeme. Musíme si pospíšit.

Tma je zastihla. Když došli k pěšině přes mys, nebylo už vidět vůbec nic. Stáli ve větru od moře a všude kolem šustila tráva; chlapec se ho držel za ruku. Musíme prostě jít dál, řekl muž. Tak jdeme.

Já nic nevidím.

Já vím. Budeme opatrně našlapovat.

Tak jo.

Drž se mě.

Tak jo.

Ať se děje, co se děje.

Ať se děje, co se děje.

Šli dál v naprosté tmě, tak jako slepci neviděli vůbec nic. Šel s napřaženou rukou, i když na tom slaném vřesovišti na nic narazit nemohl. Příboj byl teď slyšet z větší dálky, ale muž se orientoval i podle větru a po téměř hodinovém klopýtání najednou přestala tráva i lipnice a zase stáli na suchém písku horní části pláže. Vítr teď foukal chladnější. Postavil si chlapce tak, aby ho kryl před větrem, když najednou se před nimi pláž roztřeseně vynořila ze tmy a zase zmizela.

Co to, tati, bylo?

Nic se neděje. Byl to blesk. Jdeme.

Hodil si plachtu s věcmi přes rameno, popadl chlapce za ruku a šli dál, nohy v písku zvedali vysoko jako koně na přehlídce, aby nešlápli na vyplavené dřevo nebo chaluhy. Podivné šedé světlo osvětli-

lo pláž ještě jednou. Kdesi daleko ve tmě slabě zahřmělo. Asi jsem zahlédl naše stopy, řekl.

Takže jdeme dobře.

Ano. Jdeme dobře.

Je mi, táto, děsná zima.

Já vím. Modli se, aby ještě zablesklo.

Šli dál. Když se nad pláží zase zablesklo, viděl, že se chlapec sklání a něco si šeptá. Díval se po jejich stopách v písku, ale neviděl je. Vítr ještě zesílil; muž čekal, že každou chvílí začne pršet. Byl by to průšvih - kdyby je v noci zastihl liják na pláži. Odvraceli se obličejem od větru, přidržovali si kapuce bund. Písek jim chrastil na kalhotách a mizel ve tmě; hřmělo nedaleko nad mořem. Od moře jim tváře bičoval šikmý déšť; muž k sobě přivinul chlapce.

Stáli v lijáku. Jak daleko došli? Čekal na blesk, ale ten se jaksi zdržel, a když se konečně zablesklo a pak znovu, bylo jasné, že v dešti jejich stopy zmizely. Plahočili se pískem při horním okraji pláže - doufali, že uvidí obrys klády, u které tábořili. Zanedlouho blesky téměř ustaly. Pak se vítr najednou otočil a muž slyšel slabé vzdálené pleskání. Zastavil se. Poslouchej, řekl.

Co je to?

Poslouchej.

Nic neslyším.

To mi neříkej.

Co je to, tati?

Přece plachta. Déšť bubnuje do plachty.

Dál klopýtali pískem a naplaveninami na čáře přílivu. A najednou stáli u plachty; poklekl, upustil ranec a šátral kolem, aby nahmatal kameny, jimiž plachtu zatížil, a vsunul je pod plachtu. Plachtu vztyčil, natáhl ji přes sebe i chlapce a kameny zatížil okraje plachty zevnitř. Svlékl chlapci mokrou bundu, přes oba natáhl deky, déšť do nich bušil přes plachtu. Bundu sundal i sobě, přitiskl chlapce k sobě a za chvíli oba spali. V noci přestalo pršet; vzbudil se a naslouchal. V bezvětří opět bylo slyšet dunivé šplouchání příboje. Za prvního kal-

ného světla vstal a šel po pláži. Při bouři moře leccos vyplaví, takže teď šel podél čáry přílivu a díval se po užitečných předmětech. V mělčině za vlnolamy se mezi naplaveným dřevem na vodě zdvihala a zase klesala hodně stará mrtvola. Nejraději by chlapce toho pohledu ušetřil, ale ten měl pravdu: čeho by ho tak ještě mohl ušetřit? Když se vrátil, chlapec už byl vzhůru; seděl na písku a pozoroval ho. Byl zabalený do dek a už stačil rozložit jejich promočené bundy na suchou vegetaci, aby uschly. Sedl si vedle něho; oba pozorovali, jak se ocelové moře za vlnolamy zdvihá a klesá.

Většinu dopoledne vykládali loď. Udržoval oheň, takže když se nahý a roztřesený přebrodil na břeh a odhodil vlečné lano, mohl se u ohně ohřát, zatímco chlapec protáhl lodní pytel línými vlnami a vytáhl ho na pláž. Pytel vysypali, roztáhli deky a oblečení na teplý písek, aby u ohně všechno proschlo. Na lodi toho bylo daleko víc, než mohli uvézt; uvažoval proto, že by na téhle pláži zůstali několik dní a najedli se do zásoby, ale bylo to nebezpečné. Té noci spali na písku a oheň zaháněl chlad; věci měli roztahané všude kolem. Vzbudil ho kašel; vstal, napil se vody a přitáhl na oheň další dřevo, celé klády, které vzhůru vysílaly úplnou záplavu jisker. Prosolené dřevo hořelo uprostřed ohně oranžově a modře; velmi dlouho ty barvy pozoroval. Později se vydal po pláži, jeho stín delší než písek před ním, v záři ohně bylo vidět, jak vítr písek odřezává dohladka. Kašel. Hrozný kašel. Předklonil se, ruce opřené o kolena. Chuť krve. Ve tmě se vlny pomalu převalovaly; přemýšlel o svém životě, ale vlastně nebylo o čem přemýšlet a po chvíli šel zpátky. Vzal si z pytle broskvový kompot, otevřel ho a vsedě u ohně ho pomalu jedl lžící, zatímco chlapec spal. Plameny se mihotaly ve větru a jiskry pádily po písku. Prázdnou plechovku si postavil mezi nohy. Každý den je hrozná lež, řekl. Jenže ty umíráš. A to lež není. Nové zásoby nosili zabalené v plachtách nebo dekách po pláži a všechno to skládali do vozíku. Chlapec si toho naložil moc, takže když odpočívali, převzal od něj část nákladu. Bouře loď trochu posunula. Stál a hleděl na ni. Chlapec ho při tom pozoroval. Ty tam ještě chceš zpátky? zeptal se.

Nejspíš jo. Ještě jednou se tam rozhlídnu.

Trochu mě to děsí.

Neboj. Prostě jen dávej pozor.
Už teď máme víc věcí, než uvezeme.
Já vím. Jen se tam chci ještě podívat.
Tak jo.

Znovu loď prošel od přídi na záď. Zastavil se. Přemýšlel. V salonku si sedl na zem, nohy v holínkách měl opřené o sokl stolu. Už se stmívalo. Snažil se vzpomenout, co ví o lodích. Vstal a vyšel zase na palubu. Chlapec seděl u ohně. Muž slezl do kokpitu; seděl na lavičce, zády se opíral o přepážku a nohy měl natažené na palubu téměř ve výši očí. Na sobě měl jen svetr a přes něj námořnický plášť, ale teplo mu v tom moc nebylo a vlastně se pořád třásl. Už se chystal vstát, ale uvědomil si, že se dívá na kličky na pažení na druhé straně kokpitu. Byly čtyři. Nerezové. Na lavičkách původně ležely polštářky - v rozích byly úchytky, které se pak utrhly. Uprostřed pažení těsně nad sedátky vyčuhoval nylonový popruh, jeho konec byl dvojitý a prošitý. Znovu se podíval na kličky - takové ty otáčecí s křidélky, aby se mohl palec pořádně opřít. Vstal, klekl si na lavičku a všechny kličky otočil doleva, jak to jen šlo. Byla tam pružina, takže když kličky povolil, zatáhl za popruh na spodku desky, a tím ji uvolnil. V podpalubním prostoru za deskou byly stočené plachty a zřejmě i nafukovací člun pro dvě osoby - bylo to stočené a sepnuté pružnými šňůrami. Malá plastová vesla. Krabice se světlicemi. A za ní ještě skládací bednička s nářadím - víko přelepené černou izolační páskou. Vyndal bedničku a našel konec pásky; celou ji stáhl, uvolnil chromové západky a bedničku otevřel. Uvnitř žlutá plastová baterka, stroboskopová svítilna na baterii, lékárnička. Tísňový radiomaják ve žlutém pouzdře. A černá plastová krabička velká asi jako kniha. Zvedl ji, otevřel patentky a nadzdvihl víčko. Byla tam stará sedmatřicetimilimetrová signální pistole, bronzová. Oběma rukama ji vyndal z pouzdra; pistoli obracel a prohlížel si ji. Stiskl páčku a pistole se rozevřela. Byla prázdná, ale v plastovém pouzdře bylo osm světlic: krátké silné válečky, vypadaly, že jsou nové. Vrátil pistoli do pouzdra a zajistil víčko.

Když se brodil na břeh, třásl se a kašlal; zabalil se do deky a seděl u ohně na teplém písku; krabice měl u sebe. Chlapec si k němu sedl na bobek a snažil se ho obejmout rukama, což aspoň vyloudilo úsměv. Co jsi tam, táto, našel? zeptal se.

Lékárničku. Taky signální pistoli.

Co to je?

Ukážu ti to. Může se s tím signalizovat.

To jsi tam hledal?

Ano.

Jak jsi věděl, že to tam bude?

No doufal jsem, že to tam je. Byla to spíš klika.

Otevřel pouzdro a nastavil ho, aby chlapec viděl dovnitř.

Je to pistole.

Signální pistole. Vystřelí to něco do vzduchu a udělá se pořádný světlo.

Můžu se na to podívat?

Jasně.

Chlapec vzal pistoli z pouzdra a držel ji. Můžeš s tím na někoho vystřelit? zeptal se.

Můžeš.

A zabilo by ho to?

Nezabilo. Ale asi by začal hořet.

Proto jsi to přinesl?

Ano.

Protože tu není nikdo, komu bysme mohli signalizovat. Nebo je?

Není.

Rád bych to viděl.

Jak to vystřelí?

Ano.

Vystřelit z toho můžeme.

Opravdicky?

Jistě.

Ve tmě?

Ano. Ve tmě.

Mohla by to být taková jako oslava.

Jako oslava. Určitě.

Vystřelíme z ní dneska večer?
Proč ne?
Je nabitá?
Není. Ale nabít ji můžeme.
Chlapec pistoli pořád držel. Namířil s ní nad moře. To je teda něco, řekl.

Oblékl se a vyrazili po pláži s poslední várkou kořisti. Kam si, tati, myslíš, že ty lidi šli?
Ty z lodi?
Ano.
Nevím.
Myslíš, že umřeli?
Nevím.
Ale okolnosti jim moc nenahrávaly.
Muž se usmál. Okolnosti jim moc nenahrávaly?
Ne. Nebo snad jo?
Ne. Zřejmě ne.
Já myslím, že umřeli.
Možná ano.
Nejspíš umřeli, co jinýho.
Mohli by být někde naživu, řekl muž. Je to možný. Chlapec neodpověděl. Šli dál. Nohy měli zabalené do plachtoviny a pak ještě do vyříznutých kusů modrého igelitu. Zanechávali opravdu divné stopy. Přemýšlel o chlapci a jakou si dělal starost a po chvíli řekl: Nejspíš máš pravdu. Zřejmě umřeli.
Protože kdyby žili, tak jsme jim ty věci vlastně ukradli. A my jejich věci nekrademe.
Já vím.
Tak jo.
Kolik lidí bys teda řekl, že ještě žije?
Na světě?
Na světě. Ano.
Nevím. Na chvíli si odpočineme.
Tak jo.
Jdeš na mě moc rychle.

Tak jo.
Seděli obklopení ranci.
Jak dlouho tu, táto, zůstaneme?
Už ses na to ptal.
Já vím.
Uvidíme.
To znamená moc dlouho ne.
Zřejmě.
Chlapec dělal prsty dírky do písku. Nakonec z nich měl kroužek. Muž ho pozoroval. Nevím, kolik je na světě lidí, řekl. Moc jich podle mě nebude.
Já vím. Chlapec si přitáhl deku přes ramena a díval se na šedou, pustou pláž.
Co je? zeptal se muž.
Nic.
Koukej mi to říct.
Třeba lidi žijou někdy jinde.
Jako kde jinde?
Nevím. Kdekoliv.
Ty myslíš jako ve vesmíru?
Ano.
To sotva. Mimo Zemi žít nemůžou.
Ani kdyby se tam dokázali nějak dostat?
Ne.
Chlapec se díval stranou.
Co?
Zavrtěl hlavou. Nevím, co vlastně děláme, řekl.
Muž se nadechl, že odpoví. Ale neudělal to. Jen po chvíli řekl: Někde lidi jsou. Někde jsou a my je najdeme. Uvidíš.

Připravil večeři a chlapec si zatím hrál v písku. Měl špachtli ze sešlapané plechovky; postavil s ní vesničku. Udělal do písku čtvercovou síť uliček. Muž si k němu přidřepl a prohlížel si jeho dílo. Chlapec zvedl oči. Moře to spolkne, že jo?
Ano.
To nevadí.

Dokážeš něco napsat?

Dokážu.

Už se s tebou vůbec neučím.

Já vím.

Napíšeš něco do písku?

Mohli bysme třeba napsat dopis hodnejm lidem. Kdyby sem třeba přišli, věděli by, že jsme tu byli. Mohli bysme to napsat támhle výš, aby to moře nesmylo.

A co kdyby si to přečetli zlý lidi?

No jo...

Neměl jsem to říkat. Dopis jim napsat můžem.

Chlapec zavrtěl hlavou. To nevadí, řekl.

Nabil signální pistoli a po setmění se vydali po pláži dál od ohně; zeptal se chlapce, jestli si nechce vystřelit.

Vystřel, táto, ty. Ty to umíš.

Tak jo.

Zdvihl pistoli, namířil nad záliv a stiskl spoušť. Světlice obloukem a s táhlým zasvištěním zamířila do tmy; někde nad mořem praskla obklopena osvětleným kouřem a zůstala viset na místě. Temnotou se zvolna snášely žhavé hořčíkové úponky; v bledém světle se objevily vlny dorážející na pobřeží a potom ten výjev pomalu bledl. Podíval se dolů na chlapcův vzhůru natočený obličej.

To nikdo moc daleko vidět nemohl, že ne, tati?

Jako kdo?

Kdokoliv?

Ne. Moc daleko ne.

Kdybys chtěl ukázat, kde jseš.

Ty myslíš těm hodnejm?

Ano. Anebo komukoliv bys chtěl říct, kde jseš.

Jako komu?

Nevím.

Jako Bohu?

Jo. Třeba někomu takovýmu.

Ráno rozdělal oheň a šel se projít po pláži, když chlapec ještě spal. Nebyl pryč dlouho, ale měl divný pocit, a když se vrátil, chlapec už stál zachumlaný do dek a čekal na něho. Muž přidal do kroku. Když k němu došel, chlapec už zase seděl.

Co se děje? zeptal se muž. Stalo se něco?

Je mi, táto, zle.

Přiložil chlapci dlaň na čelo. Měl horečku. Vzal ho do náruče a odnesl ho k ohni. To bude dobrý, konejšil ho. Zase se uzdravíš.

Asi budu blinkat.

To nevadí.

Seděli spolu na písku; přidržoval chlapci hlavu, když se naklonil a zvracel. Rukou mu otřel ústa. Promiň, řekl chlapec. To nic. Neudělal jsi nic špatnýho.

Odnesl ho do tábora a přikryl dekami. Snažil se ho přimět, aby vypil trochu vody. Přihodil na oheň dřevo; klekl si k chlapci a sáhl mu na čelo. To bude dobrý, řekl, ale byl hrozně vyděšený.

Nechoď pryč, prosil chlapec.

Samozřejmě nikam nepůjdu.

Ani na chvilku.

Kdepak. Jsem u tebe.

Tak jo. Tak jo, tati.

Celou noc ho držel za ruku; usínal a zase se budil hrůzou, nahmatával chlapcovo srdce. Ráno mu lépe nebylo. Snažil se mu vnutit trochu džusu, ale nechtěl. Muž mu sahal na čelo; marně tak přivolával, aby už bylo chladnější. Ve spánku mu utíral bílá ústa. Udělám, co jsem slíbil, zašeptal. Bez ohledu na cokoliv. Do temnoty tě nepustím samotného.

Hledal v lékárničce z lodi, ale nic užitečného nenašel. Acylpyrin. Obvazy a dezinfekční prostředek. Nějaká antibiotika, dávno prošlá. Nic jiného ale neměl; pomohl chlapci, aby se napil, a jednu kapsli mu položil na jazyk. Chlapec byl úplně propocený. Už ho vyndal z dek a teď mu navíc rozepnul bundu, svlékl ho a poodnesl ho od ohně. Chlapec se na něho podíval. Je mi hrozná zima, řekl.

Já vím. Ale máš fakt vysokou horečku a musíme tě zchladit.

Dej mi, prosím, deku.

To víš, že ti ji dám.
A nepůjdeš pryč.
Ne, nepůjdu.

Odnesl chlapcovo páchnoucí oblečení do příboje a vypral ho; stál v ledové slané vodě od pasu dolů nahý a třásl se. Máchal s ním ve vodě sem a tam a pak ho vyždímal. Rozvěsil ho u ohně na klacky zapíchané šikmo do písku. Na oheň přihodil dřevo a zase si šel sednout k chlapci. Hladil ho po zacuchaných vlasech. Večer otevřel plechovku polévky, postavil ji do uhlíků a při jídle se díval, jak se stmívá. Když se vzbudil, ležel na písku a třásl se zimou; z ohně už zbyl skoro jen popel. Černočerná noc. Prudce se posadil a dotkl se chlapce.
Ano, zašeptal. Ano.

Oživil oheň, namočil hadr a přiložil ho chlapci na čelo. Přicházel mrazivý rozbřesk; když už bylo trochu vidět, z lesa za dunami přitáhl hromadu větších i menších suchých větví. Začal je lámat na přijatelné kusy, a ty vršil vedle ohně. V hrnečku rozmačkal acylpyrin, prášek rozpustil ve vodě, přidal trochu cukru; pak chlapci zdvihl hlavu a přidržel mu hrnek u úst.
Nachýlený šel po pláži a kašlal. Zastavil se a hleděl na temné dmoucí se moře. Klopýtal únavou. Vrátil se a znovu si sedl u chlapce. Poskládal hadr jinak, otřel mu obličej a pak mu hadr zase přiložil na čelo. Musíš být nablízku, řekl. Musíš být bleskurychlý. Abys byl pořád s ním. Pevně ho tisknout. Poslední den světa.

Chlapec prospal celý den. Budil ho, aby se napil sladké vody; chlapcovo vyprahlé hrdlo se cukalo. Pít musíš, řekl. Tak jo, sípal chlapec. Zabořil hrnek vedle něho do písku, pod upocenou hlavičku mu poskládal deku a přikryl ho. Je ti zima? zeptal se ho. Ale chlapec už spal.

Snažil se celou noc neusnout, ale nedokázal to. Pořád se budil, sedal si a propleskával si tváře nebo vstal a přihodil na oheň. Objímal chlapce a sklonil se k němu, aby si poslechl, jak namáhavě dýchá. Ruku měl položenou na jeho hubeném hrudníku, žebra jako žebříček.

Šel po pláži, kam až dosahovalo světlo od ohně. Zaťaté pěsti si dal na hlavu; klesl na kolena a vzlykal bezmocným hněvem. Když se zase probudil, skoro ani nevěděl, kde je. Oheň vyhasl, déšť ustal. Odhodil plachtu a opřel se o lokty. Šedivý den. Chlapec ho pozoroval. Táto, řekl.

Ano. Jsem tady u tebe.

Dáš mi napít?

Ano. Samozřejmě že ti dám napít. Jak ti je?

Tak jako divně.

Máš hlad?

Jenom hroznou žízeň.

Přinesu ti vodu. Odhrnul deku, vstal a kolem vyhaslého ohniště odešel pro chlapcův hrnek; nalil do něj vodu z plastového kanystru. Pak se vrátil k chlapci, klekl si u něj a hrnek mu přidržel u úst. Budeš v pořádku, řekl. Chlapec pil. Přikývl a pohlédl na otce. Pak hrnek vypil až do dna. Ještě, řekl.

Rozdělal oheň, na klacky rozvěsil chlapcovo mokré oblečení a přinesl mu jablečný džus. Pamatuješ se na něco? zeptal se.

Na co?

Jak jsi byl nemocnej.

Pamatuju se na tu vystřelenou světlici.

Pamatuješ se, jak jsem z lodi nanosil ty věci?

Chlapec seděl a usrkával džus. Podíval se na něho. Copak jsem blbej? řekl.

No jo...

Zdály se mi hodně divný věci.

Třeba co?

Nechci o tom mluvit.

To nevadí. Musíš si vyčistit zuby.

Opravdickou pastou.

Ano.

Tak jo.

Prohlédl všechny konzervy, ale nic podezřelého nenašel. Vyhodil ty, které byly hodně rezavé. Ten večer seděli u ohně; chlapec pil horkou

polévku a muž na klaccích otáčel jeho oblečení, ze kterého se kouřilo. Díval se na něj, až z toho chlapec začal být nesvůj. Nekoukej se, táto, na mě, řekl.

Dobře.

Ale díval se na něj dál.

Za dva dny po pláži došli až k mysu a pak zpátky, plahočili se ve svých igelitových botkách. Jedli vydatně; muž pomocí lana a klacků vztyčil z lodní plachty přístřešek proti větru. Zásoby zredukovali na množství, které už se vešlo do vozíku; říkal si, že by mohli odejít tak za dva dny. Když se pak k večeru vraceli k tábořišti, uviděl v písku stopy po botách. Zarazil se a hleděl přes pláž do dálky. Proboha, vydechl. Proboha.

Co je, tati?

Vytáhl revolver z pouzdra. Jdeme, řekl. Honem.

Zmizela plachta proti dešti. Jejich deky. Láhev s vodou a táborová špižírna. Lodní plachtu vítr zavál mezi duny. Zmizely jim boty. Běžel přes podmáčenou lipnicovou louku, kde nechal vozík, ale nebyl tam. Všechno bylo pryč. Ty kreténe, zařval. Kreténe.

Chlapec tam stál s vykulenýma očima. Co se, tati, stalo?

Všechno odnesli. Jdeme.

Chlapec se na něj podíval. Měl pláč na krajíčku.

Ani se ode mě nehni, nařídil mu muž. Drž se mě.

Viděl stopy vozíku - bořil se v sypkém písku. Otisky bot. Kolikery? Na tvrdší zemi za kapradím stopy ztratil, ale hned je zase našel. Když přišli k silnici, zastavil chlapce rukou. Na silnici vál vítr od moře, takže na ní nenechal popílek - až na některá místa. Nechoď na asfalt, nařídil muž. A nebreč. Musíme si z nohou sklepat všechen písek. Tady. Sedni si.

Rozvázal igelitové návleky, vyklepal je a zase je přivázal. Potřebuju, abys mi pomohl, řekl. Hledáme písek. Písek na silnici. Stačí hodně malé množství. Abysme viděli, kudy šli. Jo?

Jo.

Vydali se po asfaltu oběma směry. Neušel daleko a chlapec už ho volal. Tady to je, tati. Šli tudy. Přišel k chlapci skloněnému nad silnicí. Tady, řekl chlapec. Asi tak půl lžičky plážového písku, který se vysypal odněkud z podvozku vozíku. Muž stál a díval se na silnici táhnoucí se do dálky. Jsi šikula, řekl. Jdeme.

Vyrazili poklusem. Doufal, že takové tempo vydrží, ale nedokázal to. Musel zastavit, předklonit se a kašlat. Podíval se na chlapce. Budeme muset zpomalit, řekl sípavě. Kdyby nás slyšeli, schovali by se v příkopu. Jdeme.

Kolik jich, táto, je?

Nevím. Možná jenom jeden.

Zabijeme je?

Nevím.

Šli dál. Připozdívalo se; z dlouhého smrákání už uplynula hodina, když zloděje dohnali - sehnutý nad naloženým vozíkem se plahočil před nimi. Když se ohlédl a spatřil je, snažil se s vozíkem utíkat, ale nemělo to cenu; nakonec zastavil a stál za vozíkem s řeznickým nožem v ruce. Když spatřil revolver, trochu ucouvl, ale nůž z ruky nepustil.

Ustup od vozíku, nařídil mu.

Chlap se na ně podíval. Pak se podíval jen na chlapce. Byl to vyvrženec z nějaké komuny - na pravé ruce měl uříznuté prsty. Snažil se to skrýt a ruku schovával za zády. Měl místo ní takovou masitou špachtli. Vozík byl hodně navršený. Vzal úplně všechno.

Běž od toho vozíku a polož nůž na zem.

Chlap se rozhlédl. Jako kdyby mohl odněkud čekat pomoc. Vychrtlý, zachmuřený, vousatý, špinavý. Starou pogumovanou pláštěnku pohromadě držela izolační páska. Dvojčinný revolver nemusel natahovat, ale stejně to udělal. Dvě hlasitá cvaknutí. Jinak se do ticha slaného vřesoviště ozýval jen jejich dech. Cítili, jak v těch hadrech páchne. Jestli nezahodíš ten nůž a neodejdeš od vozíku, řekl muž, tak ti vystřelím mozek. Zloděj se podíval na chlapce a ten pohled ho přivedl k rozumu. Položil nůž na deky a ucouvl.

Ještě dál.

Ucouvl ještě o kus dál.
Tati? ozval se chlapec.
Buď zticha.
Nespouštěl ze zloděje oči. Hajzle jeden, řekl.
Nezabíjej ho tati, prosím tě.
Zlodějovy oči jako by poskočily. Chlapec se rozplakal.
No tak, kámo. Udělal jsem, cos chtěl. Poslechni toho kluka.
Svlíkni se.
Cože?
Svlíkni se. Donaha.
No tak. Nechtěj to po mně.
Zabiju tě. Tady a hned.
Nedělej to, kámo.
Nebudu to říkat podruhý.
Tak jo. Klídek.
Pomalu se svlékal a odporné hadry házel na hromadu na silnici.
Boty taky.
No tak, kámo.
Boty.
Zloděj se podíval na chlapce. Ten se díval jinam a zacpával si uši. Tak jo, řekl chlap. Nahý seděl na silnici a rozvazoval si uhnilé kusy kůže, které měl přivázané na nohách. Pak se postavil a držel je v jedné ruce.
Dej je na vozík.
Postoupil dopředu, položil boty na deky a zase couvl. Stál tam hranatý a nahý, špinavý, vyhladovělý. Zakrýval se rukou. Už teď se klepal.
Přidej tam i oblečení.
Sklonil se, nabral hadry do náruče a položil je na boty. Stál tam a objímal se rukama. Nedělej to, kámo.
Tobě vůbec nevadilo to udělat nám.
Prosím tě.
Tati, ozval se chlapec.
No tak. Poslechni svýho kluka.
Chtěl jsi nás zabít.
Já, kámo, umírám hlady. Na mým místě bys udělal to samý.

Vzal jsi úplně všechno.

No tak, kámo. Já chcípnu.

Nechám tě tu tak, jako jsi ty nechal nás.

No tak. Moc tě prosím.

Přitáhl vozík k sobě, otočil ho, nahoru položil revolver a podíval se na chlapce. Jdeme, řekl. A vydali se silnicí na jih; chlapec plakal a ohlížel se za vyzáblým nahým chlapem, který se třásl na silnici a objímal se rukama. Táto, vzlykal chlapec.

Nech toho.

Nemůžu.

Jak myslíš, že bysme dopadli, kdybysme ho nechytili? Přestaň.

Vždyť se snažím.

Když došli do zatáčky, chlap tam stále ještě stál. Neměl kam jít. Chlapec se pořád ohlížel, a když už ho neviděl, tak si prostě sedl na silnici a vzlykal. Muž zastavil a díval se na něho. Vyhrabal z vozíku jejich boty, sedl si a začal odmotávat, co měl chlapec na nohou. Tak už přestaň brečet, řekl.

Nemůžu.

Oba je obul. Pak vstal a kousek se po silnici vrátil, ale zloděje už neviděl. Vrátil se a stál nad chlapcem. Už tam není, řekl. Jdeme.

Ale je, řekl chlapec. Zdvihl k němu oči. Obličej měl od sazí. Je tam.

A co chceš teda dělat?

Pomoct mu, táto. Akorát mu pomoct.

Muž se ohlédl na silnici.

On měl, táto, jenom hlad. A teď umře.

Umřel by stejně.

On se, táto, hrozně bojí.

Muž si přidřepl a podíval se na něj. Já se taky bojím, řekl. Chápeš to? Já se taky bojím.

Chlapec na to nic neřekl. Jenom tam seděl se sklopenou hlavou a vzlykal.

Co si máš co brát všechno trápení na sebe...

Chlapec něco řekl, ale nebylo mu rozumět. Cože? zeptal se.

Zdvihl hlavu; měl vlhký, špinavý obličej. Ale já musím, řekl. Právě že já musím.

Tlačili hrkavý vozík silnicí zpátky; stáli tam v zimě a padající tmě. Volali, ale nikdo nepřišel.

On se, táto, bojí odpovědět.

Šli jsme právě tady?

Nevím. Asi jo.

Šli dál a volali do pusté temnoty, jejich hlasy se ztrácely nad ztemnělým pobřežím. Zastavili se a stáli tam s rukama přiloženýma k ústům, najednou odhodili opatrnost a volali do pustiny. Nakonec muž položil chlapovy boty a oblečení na silnici. Zatížil to kamenem. Musíme odsud, řekl. Musíme jít.

Utábořili se na suchém místě, ale oheň nerozdělali. Vybíral konzervy k večeři a ohřál je na plynovém vařiči; jedli a chlapec mlčel. V modrém světle od plamínků se muž snažil zahlédnout jeho obličej. Já bych ho přece nezabil, řekl. Ale chlapec mlčel. Vlezli si pod deky a leželi ve tmě. Zdálo se mu, že slyší moře, ale zřejmě to byl jen vítr. Podle dechu poznal, že chlapec nespí, a ten po chvíli řekl: Jenže jsme ho zabili.

Ráno se najedli a vyrazili. Vozík byl tak naložený, že se dal tlačit jen s obtížemi; jedno kolečko vypovídalo službu. Silnice se stáčela podél pobřeží, nad krajem asfaltu visely suché trsy slanomilných travin. V dálce se dmulo olověné moře. Ticho. Té noci se vzbudil za matného uhlíkového světla: za temnotou se pomalu sunul měsíc, takže skoro bylo vidět siluety stromů. Odvrátil se a kašlal. Ve vzduchu bylo cítit déšť. Chlapec byl vzhůru. Musíš se mnou mluvit, řekl muž.

Vždyť se snažím.

Mrzí mě, že jsem tě probudil.

To nevadí.

Vstal a šel na silnici. Černý pruh vedl ze tmy do tmy. V dálce tlumené zahřmění. Ale bouřka to nebyla. Země se zachvěla pod nohama. Zvuk neznámý, tudíž nepopsatelný. Kdesi ve tmě se něco nepředstavitelného pohnulo. Sama země se smrštila zimou. Podruhé už

se to neozvalo. Jaké vlastně je roční období? Kolik je chlapci? Vyšel na silnici a zůstal stát. Ticho. Ze země stoupalo něco božského. Zabahněný půdorys zatopených měst, která vyhořela až k vodě. U rozcestí pláň s dolmeny, kde se na prach rozpadávaly kosti, na něž se psaly věštby. Jediný zvuk pocházel od větru. Co napsat? Tohle napsal živý člověk? Kapesním nožíkem seřízl brk, aby toto napsal trnkovou šťávou či černidlem? V jakési předpokládané, jasně ohraničené chvíli? Přijde mi ukrást oči. Ústa mi zalepí hlínou.

Opět jednu po druhé prohlédl konzervy; podržel je v ruce a promačkával je, jako když někdo ve stánku posuzuje zralost ovoce. Vyřadil dvě, které považoval za sporné, a zabalil zbývající; naskládal všechno do vozíku a vyrazili zase silnicí. Za tři dny přišli do přístavního městečka; schovali vozík do garáže za jedním domem, zastavěli ho krabicemi a pak seděli v domě a číhali, jestli někdo nepřijde. Nepřišel nikdo. Díval se do skříněk, ale nic v nich nebylo. Potřeboval vitamin D pro chlapce, aby neměl křivici. Stál u umyvadla a díval se na příjezdovou cestu. Na špinavých okenních tabulkách tuhlo světlo barvou připomínající vodu z pračky. Chlapec seděl zhroucený za stolem - hlavu si přidržoval oběma rukama.

Šli městem do přístavu. Nezahlédli vůbec nikoho. Revolver měl v kapse bundy, v ruce držel signální pistoli. Vyšli na molo; neopracovaná prkna napuštěná dehtem a ke kůlům pod sebou přibitá hřeby. Dřevěná pacholata k uvazování lodí. Od zálivu se linul slabý pach soli a kreozotu. Na protějším břehu řada skladišť a obrysy tankeru, načervenalého od rzi. Oproti pochmurné obloze se rýsoval vysoký portálový jeřáb. Nikdo tu není, poznamenal. Chlapec na to nic neřekl.

Tlačili vozík zadními uličkami a přes železniční trať, na hlavní se dostali zase až na konci města. Zrovna míjeli poslední ze smutných dřevěných baráků, když vtom mu něco zasvištělo kolem hlavy, zadrnčelo to ulicí a cosi se roztříštilo o protější řadu domů. Popadl chlapce a zalehl ho, vozík přitáhl těsně k nim. Vozík se převrhl - vysypaly se z něj plachta i deky. V horním okně zahlédl muže, jak na

ně míří lukem; zatlačil chlapci hlavu k zemi a snažil se ho chránit tělem. Zaslechl tlumené hvízdnutí tětivy a v noze ucítil ostrou palčivou bolest. Ty hajzle, zařval. Hajzle jeden. Nahrnul deky na jednu stranu; vymrštil se, popadl signální pistoli, natáhl ji a opřel se paží o stranu vozíku. Chlapec se k němu tiskl. Když se chlap zase objevil v okně, aby napnul luk, tak pistolí vystřelil. Světlice táhlým bílým obloukem letěla k oknu a vzápětí vykřikl mužský hlas. Popadl chlapce, přitlačil ho k zemi a přehodil přes něj deky. Ani se nehni, nařídil mu. Nehejbej se a nedívej se. Vytáhl z vozíku deky na zem - hledal pouzdro na signální pistoli. Konečně z vozíku vypadlo; otevřel ho, vyndal patrony, pistoli znovu nabil, pouzdro zaklapl a zbývající patrony si strčil do kapsy. Takhle tu zůstaň, zašeptal. Přes deky se chlapce dotkl, vstal a kulhavě přeběhl ulici.

Do domu vběhl zadními dveřmi, signální pistoli držel u pasu. V domě nebylo vůbec nic, sloupky a holé stěny. Vešel do obýváku a zůstal stát u paty schodiště. Poslouchal, jestli je v prvním patře nějaký pohyb. Oknem zkontroloval vozík ležící na ulici a vydal se po schodech nahoru.

V koutě tam seděla žena a držela muže. Přikryla ho vlastním kabátem. Jakmile ho spatřila, hned ho začala proklínat. Světlice dohořela na zemi, zůstal po ní bílý popel; v místnosti bylo slabě cítit spálené dřevo. Přešel přes místnost k oknu. Žena ho sledovala očima. Vychrtlá, ucourané, šedivé vlasy. Kdo tu s váma ještě nahoře je?

Žena neodpověděla. Prošel kolem ní do dalších pokojů. Z nohy mu crčela krev. Cítil, jak se mu nohavice lepí na kůži. Vrátil se do přední místnosti. Kde je ten luk? zeptal se.

Nemám ho.

Kde je?

Nevím.

Nechali vás tady, že jo?

Sama jsem se tu nechala.

Otočil se a kulhal po schodech dolů. Otevřel přední dveře, couval na ulici a nespouštěl oči z domu. Když se dostal k vozíku, postavil ho a zase do něj naskládal věci. Drž se mě, zašeptal. Drž se mě.

Zalezli do baráku na konci města. Projel s vozíkem do zadní místnosti, zavřel dveře a bokem k nim postavil vozík. Vyndal z něj vařič a plynovou bombu; vařič zapálil a postavil na podlahu. Pak si rozepnul pásek a svlékl zakrvácené kalhoty. Chlapec ho při tom pozoroval. Ránu po šípu měl těsně nad kolenem - skoro osm centimetrů dlouhou. Pořád to ještě krvácelo a celé stehno změnilo barvu; viděl, že je to rána opravdu hluboká. Podomácku vyklepaný hrot, z pásové oceli nebo možná ze lžíce, bůhví z čeho. Podíval se na chlapce. Zkus najít lékárničku, řekl mu.

Chlapec se ani nepohnul.

Tak sakra přines tu lékárničku. Jenom tu tak neseď.

Chlapec vyskočil, šel ke dveřím a začal se ve vozíku přehrabovat pod plachtou a dekami. Vrátil se s lékárničkou a podal mu ji; muž si ji od něho beze slova vzal a položil ji před sebe na betonovou podlahu. Rozepnul západky a lékárničku otevřel. Natáhl se a zvětšil plamen vařiče, aby lépe viděl. Přines mi láhev s vodou, řekl. Chlapec poslechl. Muž odšrouboval uzávěr a nalil si vodu na ránu; prsty ji sevřel a stíral krev kolem. Dezinfikoval ránu, zuby otevřel plastovou obálku a vyndal lékařskou jehlu a ruličku hedvábných nití; držel nit proti světlu a provlékal ji ouškem jehly. Vyndal z lékárničky upínadlo, jeho čelistmi sevřel jehlu a začal si ránu sešívat. Pracoval rychle a vůbec s tím nenadělal. Chlapec seděl na bobku na podlaze. Podíval se na něj a zase se věnoval šití. Nemusíš se na to dívat, řekl.

Jseš v pohodě?

Jo.

Bolí to?

Jo. Bolí.

Udělal na niti uzlík a utáhl ho; nit ustřihl nůžkami z lékárničky a podíval se na chlapce. Ten se díval na výsledek jeho snažení.

Mrzí mě, že jsem na tebe křičel.

Zdvihl oči. To nevadí, táto.

Jako by se nic nestalo.

Tak jo.

Ráno pršelo a v zadní části domu vítr lomozil okenními tabulkami. Díval se oknem ven. Ocelová rampa polozřícená a polopotopená v zálivu. Kormidelny potopených rybářských lodí trčící z šedého zčeřeného moře. Žádný pohyb. Všechno nepevné už dávno odvanulo na moře. V noze mu cukalo; odhrnul obvaz, vydezinfikoval ránu a prohlížel si ji. Kolem černých stehů otok hrající všemi barvami. Ránu zase obvázal a natáhl si kalhoty ztuhlé krví.

Strávili tam celý den, seděli mezi krabicemi a bedýnkami. Musíš se mnou mluvit, řekl.

Vždyť mluvím.

Určitě?

Mluvím právě teď.

Mám ti něco vyprávět?

Ne.

Proč ne?

Chlapec se na něj podíval a zase uhnul pohledem.

Proč ne?

Protože to tvoje povídání není pravda.

Pravda to být nemusí. Jsou to příběhy.

To jo. Ale v těch příbězích vždycky někomu pomáháme, ale ve skutečnosti nepomůžeme nikomu.

Proč mi něco nevyprávíš ty?

Nechci.

Tak to jo.

Nemám, co bych vyprávěl.

Mohl bys mi vyprávět o sobě.

Všechno vyprávění o mně už znáš. Přece jsi vždycky u toho.

Máš uvnitř sebe příběhy, který já neznám.

To jako sny?

Třeba sny. Nebo prostě jen to, na co myslíš.

To jo. Jenže příběhy by měly být šťastný.

Nutný to není.

Ty vždycky vyprávíš věci, co dobře dopadnou.

A ty nic s dobrým koncem neznáš?

Spíš něco z opravdickýho života.

To moje příběhy nejsou.

Tvoje vyprávění takové není. To teda ne.

Muž se na něj upřeně díval. Opravdickej život je hroznej?

Co myslíš ty?

No řekl bych, že tu pořád ještě jsme. Staly se příšerný věci, ale ještě pořád tu jsme.

To jo.

Ty v tom nic skvělýho nevidíš.

Ale jo, v pohodě.

Přitáhli pracovní stůl k oknům a dali na něj deky; chlapec na něm ležel na břiše a díval se přes záliv. Muž seděl s nohou nataženou. Na dece mezi nimi ležely revolver, pistole a krabice se světlicemi. Po chvíli muž řekl: Myslím, že to jde. Je to docela obstojnej příběh. Dává nějakej smysl.

Dobrý, táto. Já bych si rád vychutnal trošku ticha.

A co sny? Občas jsi mi líčil svoje sny.

Nechci mluvit o ničem.

Tak jo.

Stejně se mi nic pěknýho nezdá. Vždycky se ve snu stane něco hroznýho. Ale ty říkáš, že je to v pořádku, protože dobrý sny nejsou dobrý znamení.

Možná. Nevím.

Když tě probudí kašel, jdeš kus dál po silnici nebo někam, ale já stejně slyším, jak kašleš.

To mě mrzí.

Jednou jsem slyšel, jak brečíš.

Je mi to jasný.

Takže když já nemám brečet, tak ty bys taky neměl.

To je pravda.

Uzdraví se ti ta noha?

Jo.

Neříkáš to jen tak.

Ne.

Protože ta rána vypadá fakt ošklivě.

Tak zlý to zas není.

Ten chlap nás chtěl zabít. Že je to tak.
Ano. Chtěl.
Zabil jsi ho?
Ne.
Nelžeš?
Ne.
Tak jo.
Je to tak dobře?
Je.
Já myslel, že se ti nechce mluvit.
To nechce.

Vyrazili o dva dny později; muž kulhal za vozíkem a chlapec se držel vedle něho, dokud za sebou nenechali předměstí. Silnice vedla podél plochého šedého pobřeží, na asfaltu vítr nechal navátý písek. Kvůli němu se jim šlo velmi špatně a místy si cestu museli prohazovat prknem, které si vezli na spodní přihrádce vozíku. Odbočili k pláži; v závětří za dunami studovali mapu. Přinesli si tam vařič; udělali si čaj a seděli zabalení do dek, aby na ně vítr nemohl. Na pobřeží rozpadávající se dřevo z prastaré lodi. Šedé, pískem obroušené trámy, starodávné dřevěné ruční kličky na bocích. Zkorodované železné vybavení sytě fialové barvy, z nějaké tavicí pece v Cádizu nebo Bristolu, bušili do toho na černé kovadlině a díky kvalitě to moři bude odolávat tři sta let. Následujícího dne procházeli zabedněnými troskami přímořského letoviska. Dál se vydali silnicí vedoucí do vnitrozemí borovým lesem, dlouhá rovná asfaltka zavátá jehličím; v temných stromech se proháněl vítr.

V poledne seděl za nejlepšího světla uprostřed silnice a nůžkami zastřihával stehy; pak nůžky uložil zpátky do lékárničky a vyndal svorku. A pustil se do vytahování černých nitek z kůže, kterou stlačoval palcem. Chlapec na silnici seděl také a pozoroval ho. Muž svorkou bral konečky nití a jednu po druhé je vytahoval. Malinké krůpěje krve. Když skončil, odložil svorku, přiložil na ránu obvaz a přelepil ho náplastí. Vstal a natáhl si kalhoty: podal chlapci lékárničku, aby ji uklidil.

Bolelo to, viď?

Ano. Bolelo.

Jseš hodně statečnej?

Tak průměrně.

A co bylo vůbec nejstatečnější, co jsi kdy udělal? Vyplivl na silnici krvavý hlen. Že jsem dneska ráno vstal, řekl.

Vážně?

Ne. Neposlouchej mě. Jdeme dál, musíme dál.

Večer matné obrysy dalšího přímořského města, shluk vysokých budov - stály trochu nakřivo. Železné výztuže zřejmě žárem změkly a pak zase ztuhly, ale domy už zůstaly nakřivo. Roztavené a opět ztuhlé okenní sklo viselo na zdech jako dortová poleva. Šli dál. Někdy se teď v noci do černé a zmrzlé pustiny probouzel ze světů pastelových barev, z prosluněných světů lidské lásky a ptačího zpěvu.

Opíral se čelem o paže zkřížené na držadle vozíku a kašlal. Plival krvavé sliny. Stále častěji musel zastavovat a odpočívat. Chlapec ho neustále pozoroval. V jiném světě už by ho začal od života osvobozovat. Jenže žádný další život neměl. Věděl, že chlapec v noci leží a naslouchá, jestli ještě dýchá.

Nepočítané dny bez kalendáře se pomalu vlekly. V dálce na mezistátní dálnici stály nekonečné řady shořelých a zrezavělých aut. Holá drátěná kola v tuhé šedé hmotě - v roztavené gumě. Spálená těla se scvrkla, takže vypadala jako mrtvolky dětí; mrtvoly seděly na pružinách, které jediné zůstaly ze sedadel. Deset tisíc snů pohřbených v jejich seškvařených srdcích. Šli dál. Šlapali po mrtvém světě jako krysy v kole. Noci mrtvolně tiché a ještě mrtvolněji černé. Příšerná zima. Skoro vůbec nemluvili. Muž bez ustání kašlal a chlapec se díval, jak plive krev. Plahočili se dál. Špinaví, otrhaní, bez naděje. Zastavoval se a opíral se o vozík; chlapec šel dál, a pak také zastavil a ohlédl se. Muž zdvihl uplakané oči a viděl chlapce vepředu, jak se za ním ohlíží-ohlíží z jakési nepředstavitelné budoucnosti, svítil v té pustině jako svatostánek.

Silnice přecházela přes vyschlý močál; ze zmrzlého bahna trčely rampouchy jako krápníky v jeskyni. Zbytky po dávném ohništi u silnice. Za ním dlouhý betonový chodník. Mrtvá bažina. Mrtvé stromy stály v šedivé vodě, povlávaly na nich šedé zbytky mechu. U obrubníku navátý jemný popílek. Opíral se o zábradlí z drsného betonu. Třeba při záhubě světa konečně bude vidět, jak vlastně byl udělaný. Oceány, hory. Tíživá antipodívaná na zanikající věci. Nekonečná pustina, podmáčená a chladně prastará. Ticho.

Přicházeli k popadaným suchým borovicím. Krajem vedly široké pruhy zkázy. V krajině zbytky budov, zmotané dráty z vedení u silnice připomínaly vlnu na pletení. Na silnici kusy všeho možného, takže bylo obtížné projet s vozíkem. Nakonec už jen seděli u silnice a dívali se na spoušť před sebou: střechy, kmeny stromů. Loď. Za tím vším nekonečná obloha; v dálce se líně dmulo pochmurné moře.

Prohrabovali se věcmi poházenými na silnici; nakonec našel plátěnou tašku, kterou si mohl hodit přes rameno, a pro chlapce kufřík. Zabalili si deky, plachtu a zbývající konzervy a vyrazili: nesli batohy a nová zavazadla a vozík tam nechali. Škrábali se přes to harampádí. Vpřed postupovali pomalu. Muž musel zastavovat a odpočívat. Seděl na pohovce u silnice, polštáře nafouklé vlhkem. Sehnutý kašlal. Sundal si z obličeje zakrvácenou roušku, vstal a vymáchal ji v příkopu; pak ji vyždímal a jen tak stál na silnici. Od úst mu šla bílá pára. Zima už je dostihla. Otočil se a podíval se na chlapce. Stál tam s kufříkem jako sirotek na autobusové zastávce.

Za dva dny přišli k širokému ústí řeky, kam zasahoval příliv; do pomalu tekoucí vody se tam zřítil most. Seděli na odlomené silnici a pozorovali řeku tekoucí proti proudu; nad železným zábradlím se dělal vír. Muž hleděl na kraj za vodou.

Tak co, tati, uděláme? řekl muž.

To je pravda - co teda uděláme? řekl chlapec.

Došli na konec dlouhé bahnité kosy, odlivem odkryté, byl tam napůl zanesený člun. Stáli tam a hleděli na něj. Opuštěný vrak. Vítr přiná-

šel déšť. Vlekli se po pláži se svými zavazadly; hledali nějaký úkryt, ale žádný nenašli. Nasbíral na pobřeží dřevo barvou připomínající kosti a rozdělal oheň. Seděli pod plachtou mezi dunami a dívali se, jak od severu přichází ledový déšť. Pršelo stále vydatněji, kapky dělaly v písku důlky. Oheň čadil a kouř se pomalu točil vzhůru; chlapec se pod pleskající plachtou schoulil do klubíčka a za chvíli spal. Muž si plachtu přetáhl přes kapucu a díval se na šedé moře zahalené do dešťového závoje; díval se, jak se podél břehu lámou vlny a pak zase odtékají po tmavém tečkovaném písku.

Následujícího dne zamířili do vnitrozemí. Rozlehlá nížina, kde na místech dosud nezavátých popílkem rostlo kapradí, hortenzie a plané orchideje. Jejich pochod byl martýriem. Za dva dny vyšli na silnici. Muž položil tašku; seděl s rukama zkříženýma na prsou a kašlal tak dlouho, že už kašlat nemohl. Za další dva dny možná ušli tak patnáct kilometrů. Přešli řeku a hned pak se dostali na křižovatku. Po úzké šíji před nimi se přehnala od východu na západ vichřice a položila zčernalé stromy jako vodní rostliny v proudu. Utábořili se tam, a když muž ulehl, věděl s jistotou, že už dál nemůže a umře právě tady. Chlapec ho pozoroval, v očích měl slzy. Ach táto, řekl.

Díval se, jak přichází po louce a kleká si s hrnkem vody, kterou mu přinesl. Všude kolem něho zářilo světlo. Vzal si hrnek, napil se a zase si lehl. K jídlu měli jedině broskvový kompot, ale celý ho nechal chlapci a sám si vůbec nevzal. Nemůžu, řekl. Klidně to sněz.

Nechám ti půlku.

Tak jo. Nech mi ji na zítřek.

Vzal si hrnek a popošel; světlo se posunulo s ním. Chtěl zkusit postavit z plachty přístřešek, ale otec ho nenechal. Řekl mu, že nechce být ničím přikrytý. Vleže pozoroval chlapce u ohně. Chtěl vidět. Dívat se kolem sebe, řekl. V dlouhé kronice světa není prorok, kterého bychom zde dnes neuctívali. Každá forma je pravdivá.

Chlapec si myslel, že vítr přináší pach mokrého popele. Odešel po silnici a přivlekl z harampádí u silnice kus překližky; kamenem do země zatloukl klacky a udělal z překližky vratký přístřešek, ale na-

konec nepršelo. Signální pistoli tam nechal, ale vzal si s sebou revolver; hledal po kraji něco k jídlu, ale vrátil se s prázdnýma rukama. Muž ho chytil za ruku; ztěžka dýchal. Musíš jít dál, řekl. Já s tebou nemůžu. Musíš pokračovat. Nevíš, co třeba je na silnici jen o kus dál. Vždycky jsme měli štěstí. Zase ho budeš mít. Uvidíš. Jdi dál. Bude to dobrý.

Já nemůžu.

Klidně jdi. Už se k tomu schylovalo hodně dlouho. Teď to přišlo. Pořád jdi na jih. Všechno dělej, jako jsme to dělali spolu.

Ty se, táto, uzdravíš. Musíš se uzdravit.

Neuzdravím. Pořád u sebe měj revolver. Musíš najít hodný lidi, ale nesmíš riskovat. Žádný riskování. Slyšíš mě?

Chci být s tebou.

Nejde to.

Prosím.

Nemůžeš. Musíš dál nýst oheň.

Neumím to.

Ale umíš.

Je opravdickej? Ten oheň?

Je.

A kde je? Nevím, kde je.

Ale víš. Máš ho v sobě. Vždycky jsi měl. Já ho tam vidím.

Vezmi mě s sebou. Prosím tě.

To nemůžu.

Prosím tě, táto.

Nemůžu. Nemůžu v náručí držet mrtvýho syna. Myslel jsem si, že bych to dokázal, ale nemůžu.

Řekl jsi, že mě nikdy neopustíš.

Já vím. Odpusť mi to. Patří ti celý moje srdce. Vždycky ti patřilo. Jseš skvělej kluk. Vždycky jsi byl. Až tu nebudu, stejně se mnou budeš moct mluvit. Něco mi řekneš a já tobě taky. Uvidíš.

Uslyším tě?

Ano. Určitě. Budeš si ten rozhovor představovat. A uslyšíš mě. Musíš trénovat. Prostě se nevzdávej. Jo?

Tak jo.

Tak jo.

Hrozně se, táto, bojím.

Já vím. Ale budeš v pohodě. Budeš mít štěstí. Vím, že ho máš. Už musím přestat mluvit. Zase se rozkašlu.

To nic, tati. Nevadí. Mluvit nemusíš.

Šel po silnici, kam až se odvážil, a pak se vrátil. Otec spal. Seděl s ním pod překližkou a díval se na něho. Zavřel oči a mluvil s ním; pořád je měl zavřené a poslouchal. Pak to zkusil znovu. Vzbudil se za tmy a potichu kašlal. Ležel a poslouchal. Chlapec seděl u ohně zabalený do deky a pozoroval ho. Kapání vody. Slábnoucí světlo. Do bdícího světa přicházely dávné sny. Voda kapala v jeskyni. Světlo vydávala svíčka, kterou chlapec nesl nabodnutou na kusu vyklepané mědi. Vosk kapal na kameny. Stopy neznámých zvířat ve ztuhlé spraši. V té mrazivé chodbě došli na místo, odkud už nebylo návratu; od začátku se vzdálenost odměřovala jedině světlem, jež si nesli.

Pamatuješ se, tati, na toho malýho kluka?

Ano. Pamatuju.

Myslíš, že je ten kluk v pohodě?

Určitě. Myslím, že je v pořádku.

Myslíš, že se ztratil?

Ne. Proč by se ztrácel.

Bojím se, že se ztratil.

Nejspíš je v pořádku.

Ale kdo ho najde, jestli se ztratil? Kdo toho kluka najde?

Najde si ho dobro. Jako vždycky. Jako navždycky.

Té noci spal přitisknutý k otci a objímal ho, ale když se ráno probudil, otec byl studený a ztuhlý. Dlouho u něho seděl a plakal; pak vstal a lesem došel na silnici. Když se vrátil, klekl si vedle otce, držel ho za studenou ruku a pořád opakoval jeho jméno.

Zůstal u něho tři dny, a potom se vydal k silnici; díval se dopředu a pak odkud přišli. Někdo se k němu blížil. Chtěl se otočit a zmizet v lese, ale neudělal to. Jenom tam stál na silnici a čekal s revolverem v ruce. Všemi dekami přikryl otce; byla mu zima a měl hlad. Muž,

který se objevil na silnici, na sobě měl šedožlutou lyžařskou bundu. Na rameni mu na spleteném koženém řemínku vzhůru nohama visela puška, také měl nylonový náramenní pás s náboji. Veterán dávných šarvátek, vousatý, na tváři jizva a zlomená lícní kost, jedno oko se mu někde toulalo. Když promluvil, pusa se mu divně hýbala; pokřivený úsměv.

Kde je ten muž, co jsi s ním byl?

Umřel.

Byl to tvůj otec?

Jo, byl to táta.

To mi je moc líto.

Nevím, co mám dělat.

Nejspíš bys měl jít se mnou.

A patříte k hodnejm?

Muž si sundal kapucu, takže mu bylo víc vidět do obličeje. Měl dlouhé, zcuchané vlasy. Podíval se na oblohu. Jako by na ní bylo něco vidět. Pak se podíval na chlapce. Jo, řekl. Patřím k hodnejm. Nechceš ten revolver dát pryč?

Nesmím ho nikomu dát. Za žádných okolností.

Já ho nechci. Jen se mi nelíbí, že na mě míříš.

Tak jo.

Kde máš věci?

My moc věcí nemáme.

Máš spacák?

Ne.

Co teda máš? Nějaký deky?

Táta je jima přikrytej.

Pojď mi ho ukázat.

Chlapec se nepohnul. Muž ho pozoroval. Poklekl na jedno koleno; sundal si pušku z ramene a opřel se o ni. Patrony zastrkané do pásu si naplnil sám; byly zalepené voskem. Muž byl cítit ohněm. Tak hele, řekl. Máš dvě možnosti. Mluvili jsme o tom, jestli za tebou vůbec mám jít. Můžeš tu zůstat s tátou a umřít, nebo můžeš jít se mnou. Jestli tu zůstaneš, nesmíš na silnici. Nechápu, jak jste došli až sem. Ale měl bys jít se mnou. Bude ti dobře.

A jak si můžu bejt jistej, že patříte k hodnejm?

Jistej si bejt nemůžeš. Budeš to muset risknout.
Nesete oheň?
Cože?
Jestli nesete oheň?
Mluvíš trochu z cesty, co?
Nemluvím.
Jenom trošku.
To jo.
To nevadí.
Takže jo?
Co jo? Jestli neseme ten oheň?
Ano.
Jo. Neseme.
Máte děti?
Máme.
Máte malýho kluka?
Máme malýho kluka a malou holku.
Kolik mu je?
Asi jako tobě. Možná je o trošku starší.
A nesnědli jste je.
Ne.
Vy lidi nejíte.
Ne. Lidi nejíme.
A já můžu s váma?
Ano. Můžeš.
Tak teda jo.
Tak jo.

Zašli do lesa; muž si přidřepl a díval se na šedou, zuboženou postavu pod nakloněným kusem překližky. Víc dek nemáte?

Ne.

A tohle je tvůj kufr?

Ano.

Narovnal se. Podíval se na chlapce. Vrať se teď na silnici a tam na mě počkej. Přinesu deky a všechno.

A co můj táta?

Co s ním?
Přece ho tu nemůžeme nechat.
Ale můžeme.
Nechci, aby ho někdo viděl.
Nikdo tu není.
Můžu ho přikrýt listím?
Vítr listí odfouká.
A nemůžeme ho přikrejt dekou?
Udělám to. Teď už běž.
Tak jo.

Čekal na silnici; muž vyšel z lesa s kufříkem a dekami přehozenými přes rameno. Jednu z nich podal chlapci. Na, řekl. Zabal se do ní. Jsi zmrzlej. Chlapec mu chtěl dát revolver, ale muž si ho nevzal. Jen si ho nech, řekl mu.

Tak jo.

Umíš s ním střílet?

Ano.

To je dobře.

A co můj táta?

Nic víc pro něho udělat nemůžeme. Asi se s ním chci ještě rozloučit.

Zvládneš to?

Jo.

Tak do toho. Počkám na tebe.

Vrátil se do lesa a klekl si u otce. Byl zabalený do deky-jak to ten muž slíbil. Chlapec ho neodkryl; seděl vedle něho, plakal a nemohl přestat. Plakal hodně dlouho. Budu s tebou mluvit každý den, zašeptal. A nikdy nezapomenu. Ať se stane cokoliv. Pak vstal, otočil se a vracel se na silnici.

Když ho žena spatřila, objala ho. Moc ráda tě vidím, řekla. Někdy s ním mluvila o Bohu. Chlapec se snažil promlouvat k Bohu, ale nejlepší bylo mluvit k otci. Všechno mu říkal a nezapomněl. Podle ženy to tak bylo v pořádku. Říkala, že dech Boha je vlastně jeho dech, a postupem času si ho lidi předávají.

Kdysi bývali v horských bystřinách pstruzi. Byli vidět, jak stojí v jantarovém proudu, bílé okraje jejich ploutviček se míhaly ve vodě. V ruce byli pstruzi cítit mechem. Kroutili se, lesklí a svalnatí. Na zádech měli klikatou kresbu, mapu světa ve svém prvopočátku. Mapy a bludiště. Mapy toho, co už nelze vrátit. Co už se nedá napravit. V hlubokých roklích, kde žili, bylo vše starší než člověk, všechno si broukalo a bzučelo nad tou nekonečnou záhadou.

edice
anglo-amerických autorů
svazek 90

Cormac McCarthy

Cesta

Z anglického originálu The Road
vydaného roku 2006
nakladatelstvím Alfred A. Knopf v New Yorku
přeložil Jiří Hrubý.
Přebal s použitím ilustrace Jozefa Gertli Danglára
navrhl a graficky upravil Libor Batrla.
Odpovědná redaktorka Eva Slámová.
Technický redaktor Milan Dorazil.
Vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
argo@argo.cz, www.argo.cz,
roku 2008 jako svou 1078. publikaci.
Vytiskla tiskárna Těšínské papírny.
Vydání první.

ISBN 978-80-7203-973-9

9 788072 039739